

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี” โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
 - ๒.๑.๑ ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
 - ๒.๑.๒ ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - ๒.๑.๓ ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - ๒.๑.๔ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - ๒.๑.๕ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - ๒.๑.๖ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- ๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร
 - ๒.๒.๑ ความหมายเกี่ยวกับการบริหาร
 - ๒.๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร
- ๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
 - ๒.๓.๑ ความหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
 - ๒.๓.๒ ลักษณะของการปกครองส่วนท้องถิ่น
 - ๒.๓.๓ ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น
 - ๒.๓.๔ ประเภทขององค์การปกครองท้องถิ่น
 - ๒.๓.๕ โครงสร้างองค์กรปกครองท้องถิ่น
 - ๒.๓.๖ จุดมุ่งหมายของการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล
 - ๒.๓.๗ แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
- ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - ๒.๔.๑ การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล
 - ๒.๔.๒ การจัดองค์กรและการบริหาร
 - ๒.๔.๓ สภาพองค์การบริหารส่วนตำบล
- ๒.๕ ข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - ๒.๖.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม
 - ๒.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร
 - ๒.๖.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล
- ๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

๒.๑.๑ ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ในการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี” ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายจากนักวิชาการที่ได้ นิยามไว้ดังนี้

ปรัชญา เวสารัชช์ ได้ขยายความหมายของการมีส่วนร่วมว่า ต้องครอบคลุมใน ประเด็นดังต่อไปนี้

๑. การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นครอบคลุมถึงการสร้างโอกาสที่เอื้อหรือเปิด โอกาสให้สมาชิกทุกคน และสังคมได้ร่วมกิจกรรมนำไปสู่การพัฒนา และทำให้ได้รับประโยชน์ จากการพัฒนาเท่าเทียมกัน

๒. การมีส่วนร่วมของประชาชนสะท้อนการเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยความสมัครใจเป็น ประชาธิปไตยในการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบาย การวางแผน และดำเนินโครงการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และการแบ่งสรรผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนา การพิจารณาในมิติดังกล่าว การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นการเชื่อมระหว่างส่วนที่ประชาชนลงทุน (แรงงานและ ทรัพยากร) เพื่อการพัฒนา กับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุน

๓. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจแตกต่างกันไปตามสภาพโครงสร้างการ บริหาร นโยบายและลักษณะเศรษฐกิจสังคมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้ เป็นเพียงเทคนิควิธีการแต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดการพัฒนาที่มุ่งประโยชน์ที่ได้รับ จากการลงทุน^๑

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ ได้ให้คำจำกัดความการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า การมี ส่วนร่วมของประชาชน คือการที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการ จัดการ การควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคมเพื่อ ประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะ สมาชิกของสังคม ในการมีส่วนร่วมของประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออก ในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของคนอย่างเป็นตัวของตัวเอง^๒

เมธี จันทจารุภรณ์ และสุธิดา รัตนวณิชย์พันธ์ ได้ให้ความหมายของการมีส่วน ร่วมของประชาชนว่า หมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มการ พิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัว

^๑ปรัชญา เวสารัชช์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๘), หน้า ๓-๕.

^๒ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภณ การพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๕.

ประชาชนเอง และการที่จะสามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้วจำเป็นที่จะต้องยอมรับปรัชญาที่ว่า มนุษย์ทุกคนต่างปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของกลุ่ม ขณะเดียวกันจะต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่า มนุษย์สามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้ทางที่ถูกต้อง^๓

โคเฮน และ อัฟฮ็อฟ (Cohen and Up Hoff) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม (Participation) ว่าชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การดำเนินงานตามกิจกรรมที่ตัดสินใจ ร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมพัฒนานั้นๆ และ/หรือเข้าร่วมติดตามประเมินผลกิจกรรมดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ได้เสนอกรอบแนวคิดมิติของการมีส่วนร่วมประกอบด้วยประเด็นคำถาม ๓ มิติคือมีส่วนร่วมอะไรบ้าง มีส่วนร่วมกับใครบ้าง และการมีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง^๔

อดิน รพีพัฒน์ ได้แบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาออกเป็น ๔ ลักษณะ คือ

๑. ร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหา
๒. ร่วมในการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไขและการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา
๓. ร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผนที่กำหนด
๔. ร่วมในการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา^๕

นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้ให้ความเห็นว่าการพัฒนาที่จะเป็นผลดีและเป็นธรรมนั้นประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนานับตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของการกำหนดเป้าหมายและแนวทางของการพัฒนา ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวย่อมต้องโอนอ่อนต่อความแตกต่าง (DE versify) ของท้องถิ่น ตลอดจนแนวทางการพัฒนาย่อมต้องอยู่ภายใต้การควบคุมและตัดสินใจของประชาชนเจ้าของท้องถิ่นอย่างมาก^๖

กรรณิการ์ ขมดี ได้ให้คำจำกัดความของ “การมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง ความร่วมมือของประชาชนไม่ว่าปัจเจกชนบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันและเข้า

^๓เมธี จันทจารุภรณ์ และสุธิดา รัตนวณิชย์พันธ์, วิทยากรชุมชน : การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างประชาชน, (นครสวรรค์ : สุขุมและบุตร, ๒๕๔๑), หน้า ๕.

^๔สุทัศน์ ทาวงศ์มา, “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของหมู่บ้านแม่ต้า ตำบลเสริมซ้าย อำเภอสว่างงาม จังหวัดลำปาง”, การค้นคว้าแบบอิสระสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๔).

^๕อดิน รพีพัฒน์, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภารพิมพ์, ๒๕๒๓), หน้า ๕.

^๖นิธิ เอียวศรีวงศ์, เชิงอรรถสังคมในสายตานักวิเคราะห์, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกลดคิมทอง, ๒๕๓๒), หน้า ๔.

มารับผิดชอบเพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการโดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์และสันติชน”^๗

สมบุรณ์ อำพนพนารัตน์ ได้ให้คำจำกัดความของการให้ความหมาย เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่กล่าวมาข้างต้นสามารถ สรุปความหมายการมีส่วนร่วมได้ใน ๕ ลักษณะคือ

๑. การมีส่วนร่วมในลักษณะของตัวบุคคล ในลักษณะนี้จะให้ความสำคัญในปัจจัยบุคคลที่เข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยมองประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเป็นสิ่งสำคัญของแนวคิดเช่น การตัดสินใจ จิตสำนึก ความเป็นเจ้าของความรู้สึกรับผิดชอบ และการจงใจ

๒. การมีส่วนร่วมในลักษณะของกลุ่มและขบวนการ ที่มุ่งสร้างพื้นฐานอำนาจจากการสร้างกลุ่ม และโครงสร้างภายในหน่วยให้เป็นขบวนการที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องในลักษณะที่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำผู้ตาม และองค์กรที่มีประสิทธิภาพ

๓. การมีส่วนร่วมในลักษณะของโครงการ ในลักษณะนี้ให้ความสำคัญต่อการจัดโครงการอันก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่มีโดยเน้นกลุ่มเป้าหมาย การถ่ายทอดระบบเทคนิคความรู้และการกระจายอำนาจสู่ประชาชน ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงที่ตีระหว่างประชาชนกับรัฐ

๔. การมีส่วนร่วมในลักษณะของสถาบัน ในลักษณะนี้ให้ความสำคัญในแง่ของการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสถาบัน มีการถ่ายเท หรือขยายโครงสร้างทางอำนาจของกลุ่มผลประโยชน์และชนชั้นทางสังคม ในการกำหนดรูปแบบการใช้ทรัพยากร การบริหารสถานะและอำนาจในสังคม

๕. การมีส่วนร่วมในลักษณะของนโยบาย ในลักษณะนี้ให้ความสำคัญในเรื่องการยอมรับหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน และผู้เสียเปรียบในสังคมแล้วนำมาใช้กำหนดเป็นนโยบายและแผนงานระดับชาติ เพื่อเป็นการประกันความมั่นคงในเรื่องของการให้การสนับสนุนและยอมรับการเปลี่ยนแปลง ทั้งในรูปของสถาบัน โครงการ กฎหมายและอุดมการณ์แนวคิดใหม่ๆ^๘

สุพจน์ พงษ์พิสุทธิบุปผา ได้ให้ความหมายว่า การร่วมมือ หมายถึง ร่วมปฏิบัติ ร่วมแก้ไขปัญหาการดำเนินการ และร่วมรับผิดชอบร่วมกันไม่ว่าจะเป็นของปัจเจกบุคคลหรือของกลุ่มเพื่อให้เกิดการดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้และเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์(Mental and Emotional

^๗กรรณิการ์ ชมดี, “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอลำดวน จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต, (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔).

^๘สมบุรณ์ อำพนพนารัตน์, “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันไฟป่า : กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติเขาสามหลัน จังหวัดสระบุรี”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะพัฒนศาสตร์และการบัญชี : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒).

Involvement)ของสภาวะสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) อันเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำ (Contribution) เพื่อบรรลุจุดหมายของกลุ่ม^๔

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยการสมัครใจเข้าร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของชุมชนตั้งแต่การค้นหาปัญหา การตัดสินใจวางแผนในกิจกรรม การร่วมดำเนินการตามแผน การได้รับประโยชน์อย่างเป็นธรรมจากกิจกรรม และการประเมินผลเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาจากบทเรียนร่วมกันของกิจกรรมการพัฒนานั้นๆ

๒.๑.๒ ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือว่ามีค่ามากเพราะมาจากวิถีชีวิตประจำวันของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ว่าเขามีความต้องการที่จะให้การบริหารเป็นในวิถีทางใดที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เพื่อให้ชีวิตมีความสุขอยู่ดีกินดีความสงบสุขในสังคมนั้นๆ

สมบุรณ์ นันทวงศ์ ได้กล่าวว่า ถ้าพิจารณาในแง่ของความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถแยกความสำคัญได้ดังนี้

๑. เนื่องจากโครงการพัฒนาชุมชนในทุกโครงการจะมีวัตถุประสงค์หลักประการหนึ่งคือเพื่อให้ประชาชนกินดีอยู่ดี มีรายได้สูงขึ้น มีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น รวมตลอดถึงต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่นๆ เป็นไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ดังนั้นหากประชาชนในชุมชนซึ่งเป็นประชากรเป้าหมายของโครงการพัฒนาชุมชนได้ยอมรับและสนับสนุนต่อการพัฒนาชุมชนโครงการเหล่านั้นย่อมมีโอกาสที่จะบรรลุสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ง่าย และในทางตรงกันข้ามหากประชาชนในชุมชน ซึ่งเป็นประชากรเป้าหมายของโครงการพัฒนาชุมชนไม่ให้การสนับสนุนจนถึงขนาดทำการต่อต้านแล้ว โครงการพัฒนาชุมชนนั้นย่อมประสบกับความล้มเหลวในที่สุด

๒. เนื่องจากการยอมรับว่าประชาชนในชุมชนเป็นผู้รู้ถึงสภาพปัญหาและความต้องการต่างๆ ของชุมชนตนเองเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะเป็นผู้อาศัยในพื้นที่นั้นมานานอย่างต่อเนื่อง จึงน่าจะรู้เรื่องราวของปัญหาและความต้องการ ดังนั้นการที่ประชาชนในชุมชนนั้นๆซึ่งเป็นผู้ที่ทราบปัญหาและความต้องการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในขั้นตอนต่างๆ ของการพัฒนา จึงน่าจะเป็นสิ่งที่ดีเพื่อที่จะได้สร้างความรู้สึกรับรู้เป็นเจ้าของ และการแก้ปัญหาของชุมชนได้อย่างตรงจุดกับความต้องการมากขึ้น

๓. เนื่องจากตระหนักว่า แนวคิดของการพัฒนาชุมชนในลักษณะที่จะใช้รูปแบบเดียวกันทั่วประเทศเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะสภาพปัญหาความต้องการตลอดจนสภาพภูมิศาสตร์พื้นที่ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ค่านิยม และวัฒนธรรมของแต่ละ

^๔สุพจน์ พงษ์พิสุทธิบุปผา, “การมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชุมชนภายใต้การชี้นำของพระสงฆ์ : กรณีศึกษาป่าชุมชนวัดชลประทานราชดำริ ตำบลสูงเนิน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์”, วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๔).

ชุมชนมีความแตกต่างกัน ฉะนั้น การที่จะให้รูปแบบของการพัฒนาชุมชนเป็นรูปแบบเดียวกันทั้งประเทศนอกจากจะเป็นการแก้ไขปัญหามาตรจุดแล้ว ยังอาจสร้างความล้มเหลวในการดำเนินโครงการสร้างการพัฒนาชุมชนได้ง่าย โดยเฉพาะถ้าชุมชนไม่ยอมรับไม่ให้ความร่วมมือหรือต่อต้านในสิ่งที่บังคับหรือชี้นำให้เขา

๔. ส่วนประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย รัฐบาลให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองมาเป็นแนวทางในการปูพื้นฐานเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ให้แก่ประชาชนในชุมชน ซึ่งแนวคิดที่สำคัญประการหนึ่งคือ การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการพัฒนาประเทศให้เกิดขึ้นทุกระดับในการพัฒนาชุมชนก็เช่นกัน แนวคิดของการพัฒนาชุมชนจะมุ่งเน้นที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในขบวนการพัฒนาชุมชนนั้นๆ ช่วยเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของประชาชนในระดับชุมชนจริงๆ อาทิ ความเสมอภาคทางการเมืองในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนนั้นๆ การเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักอดทนและอดกลั้นต่อความเห็นของบุคคลที่แตกต่างจากตน การใช้เหตุผล การเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การเคารพในสิทธิและหน้าที่ เป็นต้น^{๑๐}

สมยศ ทุ่งหว้า ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนสรุปได้ว่าเป็นการเสริมสร้างให้ประชาชนพึ่งพาตนเอง ช่วยให้มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาของเขา จะทำให้ทันคน มีอำนาจต่อรองมากขึ้นทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง รวมทั้งช่วยพัฒนาประชาธิปไตยโดยสร้างสังคม การเมือง และเศรษฐกิจของประเทศในที่สุด^{๑๑}

มิ่งสรรพ ขาวสะอาด ได้กล่าวว่า ในระบอบประชาธิปไตยที่ก้าวหน้าและสมบูรณ์นั้นกลไกที่สำคัญคือการการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายของประชาชนได้แก่การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร เข้าไปสร้างกฎหมายและบริหารราชการแผ่นดิน หากกลไกนี้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วก็ไม่จำเป็นต้องมีกลไกนอกกรอบเข้ามา แต่ถ้าหากมีการเรียกร้องเกิดขึ้นแสดงว่า ระบบไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและยังกลไกในระบบเป็นกลไกที่รวมอำนาจจากเบื้องต้นหรือรวมศูนย์และอยู่ห่างจากปัญหา ทำให้กลไกระบบไม่สามารถเข้าถึงปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง การเรียกร้องก็อาจรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ^{๑๒}

^{๑๐} สมบูรณ์ นันทวงศ์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพการบริการด้านสาธารณสุขศึกษาเฉพาะกรณีสถานีอนามัยกะพุ่มล้น อ.สามพราน จ.นครปฐม”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๒).

^{๑๑} สมยศ ทุ่งหว้า, สังคมชนบทกับการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๓๔), หน้า ๒๑๙.

^{๑๒} มิ่งสรรพ ขาวสะอาด, กติกา เครื่องมือ และการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อรักษาสีงแวดล้อม, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ, ๒๕๓๘), หน้า ๓.

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญต่อการดำเนินงานหลายประการโดยเฉพาะการทำให้ประชาชนยอมรับโครงการและสามารถดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดทั้งนี้ก็เนื่องมาจากกิจกรรมต่างๆ เหล่านั้นตรงกับความต้องการของประชาชน อีกทั้งยังช่วยในการพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนในการช่วยเหลือตนเองอันเป็นการนำไปสู่การพึ่งตนเองได้อย่างดียิ่ง

๒.๑.๓ ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือว่ามีความสำคัญต่อการบริหารงานขององค์กรส่วนปกครองต่างๆ เพราะประชาชนถือได้ว่าเป็นเจ้าของสถานที่นั้น โดยยินยอมให้คณะผู้บริหารส่วนปกครองต่างๆ ใช้อำนาจแทนตนในการเข้าไปบริหารองค์กร ผู้วิจัยได้รวบรวมผู้ที่ให้ทัศนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ดังนี้

ปิยะนุช เงินคล้าย ได้แบ่งการมีส่วนร่วมเป็น ๓ ลักษณะ คือ

๑) การมีส่วนร่วมโดยความสมัครใจ และปราศจากการสนับสนุนจากภายนอกเป็นการมีส่วนร่วมแบบอุดมคติ

๒) การมีส่วนร่วมโดยคนภายนอก พบมากในประเทศกำลังพัฒนาโดยรัฐมีบทบาทเป็นศูนย์กลางในการริเริ่มให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

๓) การมีส่วนร่วมโดยการบังคับ แบบนี้ไม่ต่างจากแบบที่ ๒ มากนักในแง่ผลลัพธ์ออกมาทันที^{๑๓}

นำชัย ทนุผล ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ ๓ ประการ คือ

๑) การปรากฏตัว (Presence) หมายถึง การเข้าร่วมในโครงการที่องค์การสถาบันหรือหน่วยงานจัดให้ การมีส่วนร่วมจึงมีความหมายเพียงการปรากฏตัวหรือเข้าร่วมในโครงการนั้นๆซึ่งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับแรงจูงใจและองค์ประกอบทางสังคมอื่นๆ

๒) การเกี่ยวข้อ (Involvement) หมายถึง การมีส่วนร่วมในโครงการอย่างแข็งขันของผู้เข้าร่วมในกิจกรรมหรือโครงการที่เหมาะสมกับตนและการนำไปใช้โดยเน้นที่ตัวผู้เข้าร่วมไม่เน้นสถาบัน องค์การ

๓) การควบคุม (Control) หมายถึง การมีบุคคลหรือกลุ่มผู้เข้าร่วมเป็นผู้กำหนดหรือควบคุมกระบวนการศึกษาเอง เช่น ควบคุมองค์ประกอบ (เนื้อหา เป้าหมาย ผลที่ต้องการ) และควบคุมกระบวนการเรียนรู้ (จะเรียนอย่างไร)^{๑๔}

^{๑๓}ปิยะนุช เงินคล้าย, “ภาวะสุขภาพอนามัยของประชาชน การศึกษาวิจัยและผลกระทบนโยบายสาธารณสุขมูลฐานในเขต ๑ ของสาธารณสุข”, วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๖).

^{๑๔}นำชัย ทนุผล, **หลักการและยุทธวิธีการพัฒนาชุมชน**, (เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้, ๒๕๓๑), หน้า ๓๑.

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ ได้กล่าวว่าคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของการมีส่วนร่วม คือ

๑) เป็นการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสรรค์ความดีงามให้แก่ทุกด้านของชีวิตของประชาชนและชุมชน (Inclusiveness)

๒) เป็นการมีส่วนร่วมเพื่อความเท่าเทียมกัน (Equity) ของปัจเจกชนและกลุ่มคนในการมีส่วนให้ (Give) และมีส่วนได้รับประโยชน์ (Take) จากการกระจายทรัพยากรสาธารณะ

๓) เป็นการมีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดความเป็นธรรม (Justice) แก่ปัจเจกชนและกลุ่มคนที่มีสถานภาพแตกต่างกันได้มีปฏิสัมพันธ์กันในลักษณะของการแบ่งปัน เกื้อกูลกัน อุ่มชูกัน และเรียนรู้ร่วมกัน^{๑๕}

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา ได้ให้ลักษณะของการมีส่วนร่วมมีประเด็นสำคัญ ๑๐ ประการ คือ

๑) ระยะเวลาและสถานที่ในการมีส่วนร่วมกับโครงการ ควรต้องให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมให้ต่อเนื่องตามวงจรชีวิตของโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนโครงการยุติ

๒) การมีส่วนร่วมนั้น มีมิติทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดย (๑) ทางด้านปริมาณ ถ้ามีคนมามีส่วนร่วมมากก็ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันดีขึ้นมาก จากนั้นทำให้องค์กรทางสังคมก่อตัวขึ้น ส่วน (๒) ทางด้านคุณภาพ ควรให้มีส่วนร่วม มีมิติที่จะขัดขวางความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุคคล หรือ ความเป็นนาย-บ่าวกัน ให้มีส่วนร่วมเสมอภาคกัน จึงจะถือว่า มีคุณภาพดี

๓) จะให้การมีส่วนร่วมเป็นเป้าหมายปลายทาง (an end) หรือจะให้เป็นแนวทาง (a mean) คือจะให้เพียงบุคคลต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องก็พอใจคิดว่าบรรลุวัตถุประสงค์บางสิ่งแล้ว หรือจะพิจารณาว่าการมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่ต้องทำให้ดี โดยตอบให้ได้ว่า “หลังการมีส่วนร่วมแล้ว จะมีอะไรดีขึ้น อะไรควรเกิดขึ้นอีกบ้าง” อันเป็นการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมที่เป็นวิธีการหรือกระบวนการที่ต้องดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งทำให้งานเกิดความสำเร็จดียิ่งขึ้น

๔) การมีส่วนร่วมนี้ ตามธรรมชาติอาจเกิดขึ้นไม่สม่ำเสมอหรือตลอดเวลาก็ได้เช่นเวลาเกิดภัยพิบัติคนก็มาช่วยกัน เมื่อหมดภัยแล้ว ก็แยกกันกลับไปเช่นเดิม แต่ถ้าตั้งองค์กรประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาในภัยพิบัติต่างๆ ในพื้นที่กว้างขวางขึ้นอาจต้องการตัวแทนประชาชนมีส่วนร่วมในเวลาที่ยาวนานขึ้น และอาจใช้วิธีการมีจดหมายข่าวแจ้งเรื่องไปยังประชาชนทั่วไปก็ได้

๕) การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคมและการศึกษา ซึ่งหากเกิดขึ้นได้ คือให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันไปด้วย จะเป็นเสมือนการให้การศึกษา แก่สังคมไปในขณะเดียวกันแต่หลายโอกาสต้องให้เกิดความพร้อมในแต่ละเรื่องต้องใช้เวลารอคอยบ้างเช่นกัน

^{๑๕} ชาติชาย ณ เชียงใหม่, การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สมดุล, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธรรมดาเพรส จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๕๙.

๖) สถานการณ์การมีส่วนร่วมนั้น ต้องคำนึงว่าการมีส่วนร่วมที่เข้มข้น มิใช่เกิดขึ้นจากการออกคำสั่ง แต่จะต้องสร้างขึ้นเองจะให้มีผู้สั่งว่ามาร่วมกันให้เต็มที่ แล้วคนก็มาร่วมคงไม่ค่อยเกิดขึ้นได้ การมีส่วนร่วมมักต้องใช้ความพยายามให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดแนวคิดประชาสังคม มีจิตสำนึกสาธารณะ เคารพความหลากหลายทางความคิด เพราะทำให้มุมมองกว้างขึ้นและเกิดความรักรอบคอบขึ้นจนเป็นวิถีชีวิตประจำวันของประชาชน

๗) มีคณะผู้บริหารการมีส่วนร่วมพิจารณา เพื่อวางแผนดำเนินการให้เหมาะสมว่าจะให้บุคคลใด กลุ่มใด เข้ามามีส่วนร่วมเมื่อใดและโดยวิธีใด ฯลฯ โดยคณะผู้บริหารมีส่วนร่วมนี้ควรมีตัวแทนผู้ได้รับผลกระทบในจำนวนมากพอสมควร และให้ความหลากหลายมากพอ

๘) การมีส่วนร่วมรับรู้สภาพปัญหาโดยมีส่วนร่วมจะทำให้คนในชุมชนได้รับสภาพที่เป็นจริงมากขึ้น การมีส่วนร่วมเพื่อค้นหาปัญหาทำให้เมื่อเห็นปัญหาแล้วจะทำความเข้าใจร่วมกันที่จะคิดหาทางแก้ไขด้วยกันและร่วมแก้ปัญหานั้นๆ ได้จะทำให้เป็นบทเรียนที่จะแก้ปัญหากันเองต่อไปได้

๙) คนที่อยู่ร่วมกันในชุมชนส่วนใหญ่มิได้ใช้ชุมชนเป็นเพียงที่รวมคน คล้ายเอาก้อนหินมากองรวมกันเท่านั้น แต่คนในชุมชนหนึ่งๆ มักมีความผูกพันเอื้ออาทรกันมีค่านิยาร่วมกัน

๑๐) ควรทำให้การมีส่วนร่วมมีลักษณะปณารมณ์ขันประกอบไปบ้าง เพราะในสังคมไทยการมีอารมณ์ขัน จะช่วยให้บรรยากาศการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นได้ดี ดังนั้นในการประชุมถ้าใช้อารมณ์ขัน ดนตรี เกมส์ กีฬา เข้าร่วมด้วยจะสร้างการมีส่วนร่วมให้เพิ่มขึ้นได้

๒.๑.๔ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมจะแบ่งเป็นหลายขั้นตอนแตกต่างกัน ตามแต่วิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนตามที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังต่อไปนี้

โคเฮน และ อัฟฮ็อฟ (Cohen and up Hoff) ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ ๔ ขั้นตอน คือ^{๑๖}

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการแสดงออกด้านความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบ หรือกำหนดระบบของโครงการ เป็นการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่จะสามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาโดยการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสาเหตุของปัญหา ซึ่งในขั้นตอนนี้ยังแบ่งย่อยออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่

๑.๑ การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial Decision) เป็นการค้นหาความต้องการที่แท้จริงซึ่งเป็นวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการ

๑.๒ การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ (Ongoing Decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ

^{๑๖}โคเฮน และ อัฟฮ็อฟ (Cohen and up Hoff) อ้างใน นันทวัฒน์ บรมานันท์, การบริการสาธารณะในระบบกฎหมายปกครองของฝรั่งเศส, (กรุงเทพมหานคร : สำนักนิติธรรม, ๒๕๔๑), หน้า ๕๙.

๑.๓ การมีส่วนร่วมในขั้นการตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation Decision) เป็นการหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัคร ผู้ประสานงาน หรือกลุ่มที่รวมตัวกันตามประเพณี

เช่นกลุ่มสตรีหรือกลุ่มหนุ่มสาว เพื่อที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยการเป็นสมาชิกร่วมดำเนินการคัดเลือกผู้นำ และการสร้างพลังอำนาจในแก๊งค์กร

๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) เป็นการดำเนินงานตามโครงการและแผนงานและเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏในขั้นตอนนี้ยังแบ่งออกได้เป็น ๓ ส่วน คือ

๒.๑ การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource Contribution) ได้แก่การมีส่วนร่วมสละแรงกาย การสละเงิน การให้วัสดุอุปกรณ์ และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะให้ความเต็มใจ

๒.๒ การมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงาน (Administration and Coordination) จะมีส่วนร่วมโดยวิธีการจ้างบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ การฝึกอบรมผู้ที่เข้าปฏิบัติในโครงการหรือการให้คำปรึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ และเป็นผู้ประสานงานในโครงการด้วย

๒.๓ การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ มักพบว่ามีลักษณะเป็นการบังคับให้เข้าปฏิบัติในโครงการมากที่สุด การมีส่วนร่วมโดยการบังคับให้ปฏิบัติจะต่างจากการให้ความร่วมมือ เพราะการบังคับให้ทำนั้น ผลประโยชน์ (Benefits) จะไม่ใช่เป็นสิ่งที่สำคัญแต่ถ้าเป็นการมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจนั้น จะมีการคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับหลังเกิดการมีส่วนร่วมด้วย

๓. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) ยังแบ่งออกได้เป็น ๓ ส่วนคือ

๓.๑ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Material Benefits) ได้แก่การมีส่วนร่วมในการเพิ่มผลผลิต รายได้ หรือทรัพย์สิน

๓.๒ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (Social Benefits) ได้แก่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน เช่นการเพิ่มคุณภาพชีวิตการเกิดระบบน้ำประปา

๓.๓ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (Personal Benefits) ได้แก่ความนับถือตนเอง (Self-Esteem) พลังอำนาจทางการเมือง (Political Power) ความคุ้มค่าของผลประโยชน์ (Sense of Efficacy)

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) หมายถึงการมีส่วนร่วมในการวัดผลและวิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่องเพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป แต่การมีส่วนร่วมในขั้นนี้ส่วนใหญ่บทบาทดังกล่าวจะเป็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยจะเป็นการประเมินผลของงบประมาณที่จัดสรรนั้นนำไปใช้อย่างไรบ้างกรณีแม้แต่เจ้าหน้าที่เองยังไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ดังกล่าว การมีส่วน

ร่วมในการประเมินผลนี่จะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพลังานความคิดของมวลชนที่จะทำให้โครงการพัฒนาหรือสามารถนำประยุกต์ใช้ต่อไป^{๑๗}

อรพินท์ สุทธิพันธ์ ได้กล่าวตรงกันว่าขั้นตอนการมีส่วนร่วมมีอยู่ ๕ ขั้นตอน คือ

๑. การมีส่วนร่วมคิด คือ ร่วมประชุมปรึกษาหารือในปัญหาและการกำหนดกิจกรรม วิธีการดำเนินงานเพื่อให้กิจกรรมได้ผลตามวัตถุประสงค์

๒. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ คือ เมื่อมีการประชุมปรึกษาหารือ ต้องร่วมการตัดสินใจ เลือกกิจกรรมหรือแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด

๓. การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามกิจกรรม คือ เข้าร่วมในกิจกรรมตามวิถีทางและแนวทางให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้

๔. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ ร่วมในการรับผลประโยชน์อันเกิดจากผลของกิจกรรมหรือการดำเนินงานของสมาชิกเอง

๕. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ร่วมในการประเมินผลการทำงานของกลุ่มและประเมินสถานการณ์ภายนอกด้วย^{๑๘}

แนว โสทธิพันธ์ ได้กำหนดขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน คือ

๑. การมีส่วนร่วมคิด

๒. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ

๓. การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามโครงการ

๔. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล^{๑๙}

ธีรพงษ์ แก้วหาวงษ์ ได้จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ ๕ ขั้นตอน คือ

๑. การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาในชุมชน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้นๆ

๒. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการ แนวทางในการดำเนินงาน กำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่ใช้

^{๑๗} สุทัศน์ ทาวงศ์มา, “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุขของหมู่บ้านแม่ตำ ตำบลเสริมซ้าย อำเภอสว่างมุง จังหวัดลำปาง”, *การค้นคว้าแบบอิสระสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๔).

^{๑๘} อรพินท์ สุทธิพันธ์, “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๓๓).

^{๑๙} แนว โสทธิพันธ์, “การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชนบท : ศึกษากรณีในเขตพื้นที่จังหวัดสงขลา”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๓๔).

๓. การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือโดยการบริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

๔. การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์ที่เกิดจากโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากโครงการ หรือมีส่วนในการรับผลเสียที่อาจเกิดจากโครงการ ซึ่งผลประโยชน์หรือผลเสียนี้อาจเป็นด้านกายภาพ หรือด้านจิตใจ ที่มีผลต่อสังคมหรือบุคคลได้

๕. การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่าโครงการพัฒนาที่ดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำกันเป็นระยะๆ หรือการประเมินผลรวม ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปวอยอดของโครงการทั้งหมด^{๒๐}

โคเฮน และ อัฟฮ็อฟ (Cohen and up Hoff) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น ๔ ขั้นตอนคือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลทุกขั้นตอนมีความสัมพันธ์โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมที่ขั้นตอนการตัดสินใจเป็นประการสำคัญซึ่งในแนวทางการมีส่วนร่วมนี้มุ่งเน้นให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหาเป็นผู้ที่มีบทบาทในทุกๆเรื่องไม่ว่ากำหนดให้ประชาชนปฏิบัติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งทุกอย่างต้องเป็นเรื่องของประชาชนที่จะคิดซึ่งแนวความคิดนี้มีกรอบพื้นฐานและการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ(Decision Making) ประกอบด้วยการริเริ่มตัดสินใจดำเนินการตัดสินใจและตัดสินใจปฏิบัติการ

๒.การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ(Implementation) ประกอบด้วยการสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริหารและการประสานขอความช่วยเหลือ

๓. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ประกอบด้วย ผลประโยชน์ทางวัตถุ ผลประโยชน์ทางด้านสังคม และส่วนบุคคล

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการควบคุม ตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วม^{๒๑}

^{๒๐}ธีรพงษ์ แก้วหาญ, กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนาโนวิทยา, ๒๕๔๓), หน้า ๒๓-๒๔.

^{๒๑}โคเฮน และ อัฟฮ็อฟ (Cohen and up Hoff) อ้างใน นันทวัฒน์ บรมานันท์, การบริการสาธารณะในระบอบกฎหมายปกครองของฝรั่งเศส, (กรุงเทพมหานคร : สำนักนิติธรรม, ๒๕๔๑), หน้า ๒๑๓-๒๑๘.

๒.๑.๕ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจและร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนาโดยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

นวนน้อย ตรีรัตน์ และคณะ ได้ศึกษาถึงระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความแตกต่างกันในหลายระดับและหลายเงื่อนไข ดังนี้

- ๑) ระดับเป็นฝ่ายรุก / ปฏิกริยาตอบโต้
- ๒) ระดับลงสมัครรับเลือกตั้ง
- ๓) ระดับการขอเอกสารต่างๆ
- ๔) ระดับการตรวจสอบผลงาน อบต. อย่างเป็นทางการ
- ๕) ระดับการประชุมเสนอแผนผ่านประชาคมหมู่บ้านและประชาคมหมู่บ้าน
- ๖) ระดับการตรวจสอบในลักษณะที่เป็นกรรมการตรวจรับงาน/กรรมการ

เปิดช่อง^{๒๒}

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น ๕ ระดับ คือ

- ๑) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตน / ครอบครัว / ชุมชน ของตน
- ๒) การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เช่นการร่วมรับรู้ข้อมูลของตนจากแพทย์เพื่อจะเป็นแนวทางตัดสินใจให้ดีขึ้น เพราะสิ่งที่แพทย์รู้เกี่ยวกับตนนั้น ตนเองอาจไม่รู้
- ๓) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (co-decision) โดยเฉพาะเกี่ยวกับโครงการที่ตนจะมีส่วนได้เสียด้วย โดยแบ่งเป็น ๓ กรณีแล้วแต่กิจกรรมนั้นตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้
 - ๓.๑) ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการเช่น ก่อนเริ่มที่โครงการจะตัดสินใจว่าโครงการควรทำขนาดใด ทำกิจกรรมอะไรบ้างเป็นต้นผู้อื่นมีส่วนร่วมด้วยน้อย
 - ๓.๒) ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ เช่นเมื่อเป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกันและจะตัดสินใจว่าจะเริ่มโครงการนั้นหรือไม่
 - ๓.๓) ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ เช่นเมื่อเป็นผู้รับประโยชน์จากน้ำที่ได้รับจากอ่างน้ำ กลุ่มผู้ได้รับประโยชน์ควรเป็นผู้มีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าหน้าที่ เป็นต้น
- ๔) การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงาน เช่น ร่วมสร้างถนนในชนบท

^{๒๒} นวนน้อย ตรีรัตน์ และคณะอื่นๆ, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธรรมดาเพรส จำกัด , ๒๕๔๕), หน้า ๓๙๗-๓๙๘.

๕) การมีส่วนร่วมสนับสนุน คือไม่มีโอกาสร่วมทำแต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือ
ด้านอื่นๆ^{๒๓}

นนท์ กอแก้วทองดี ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมเป็น ๓ ระดับ คือ

- ๑)ระดับที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วม
- ๒)ระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วมปานกลาง
- ๓)ระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยเต็มที่^{๒๔}

ตารางที่ ๒.๑ แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน^{๒๕}

ระดับการมีส่วนร่วม	ขั้นตอนการมีส่วนร่วม
๑)ประชาชนมีส่วนร่วมมาก ขึ้น	๘) ประชาชนคือผู้กำหนดสิ่งที่ต้องการและร่วมกันจัดการ ๗) ประชาชน ได้ “ควบคุม” “บางส่วน” ๖) ประชาชน และรัฐมีส่วนร่วมเท่ากัน (โดยรัฐถือว่า ประชาชนเป็น“หุ้นส่วน”)
๒)ประชาชนมีส่วนร่วมปาน กลาง	๕) รัฐให้ประชาชนเข้าร่วมได้บางส่วน เช่น เป็นที่ปรึกษา, เข้า เป็นกรรมการ (แต่เพียงส่วนน้อย) ๔) ประชาชนได้รับการปรึกษา (โดยมีการถามความต้องการ บ้าง)
๓) ประชาชนไม่มีส่วนร่วม	๓) รัฐบอกให้ทราบว่า “มีอะไรบ้าง” ๒) รัฐคือผู้จัดการให้ ๑) รัฐคือผู้กำหนด (คิดให้แทน)

๒.๑.๗ ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ ผู้วิจัยได้รวบรวมทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมซึ่งมี
นักวิชาการต่างได้นำเสนอไว้ดังนี้

ดิน ปรัชญพฤทธิ์ ได้กล่าวถึงทฤษฎีการมีส่วนร่วมหรือภาวะผู้ตามไว้ว่าทฤษฎีนี้
ได้รับความสนใจจากนักวิชาการส่วนใหญ่อย่างมากเนื่องจากนักวิชาการคิดว่าหากองค์การมี
ภาวะผู้นำที่ดีก็จะพลอยมีภาวะผู้ตามดีไปด้วย เป็นการมองค่อนข้างแคบเพราะนอกจากจะมอง

^{๒๓} นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง, (เชียงใหม่ :
สิริลักษณ์การพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๗-๑๘.

^{๒๔} นนท์ กอแก้วทองดี, คู่มือการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้นำประชาคมตำบล เรื่องเวทีประชาคม
พร้อมใจเลือกตั้ง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง, ๒๕๔๓), หน้า ๕๖.

^{๒๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๗.

ปรากฏการณ์เพียงด้านเดียว การที่นักวิชาการให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วมหรือภาวะผู้ตามนั้นพอสรุปสาเหตุหลายประการด้วยกัน คือ ประการแรกนักวิชาการบางคนอาจจะไม่แน่ใจว่าองค์การมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใดที่จะต้องให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมคืออะไรกันแน่ ประการที่สองหากผู้นำยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมแล้วผู้ตามเหล่านั้นได้แก่ใครบ้างผู้ตามทั้งหมดหรือเฉพาะผู้ตามที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้นำเท่านั้น และประการสุดท้ายหากผู้นำยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว ผู้ตามควรจะเข้าไปมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด และลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมเช่นนั้นสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามอย่างไรบ้าง

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมอาจมีอยู่มากมายหลายทฤษฎีด้วยกันสามารถแบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ คือ ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Representative) และทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)

ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Representative) ทฤษฎีนี้เน้นความเป็นผู้แทนของผู้นำและถือว่าการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง/ถอดถอนผู้นำเป็นเครื่องหมายของการที่จะให้หลักประกันกับการบริหารงานดีอย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้เน้นเฉพาะการวางโครงการสร้างสถาบันเพื่อเป็นเครื่องมือในการให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมเท่านั้น เช่นการเลือกตั้งทั่วไป การเลือกตั้งโดยนับคะแนนลับและประชุมปรึกษาหารือประจำปีจะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมตามนัยของทฤษฎีนี้ได้เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์การอย่างแท้จริง และผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจ ได้แก่บรรดาผู้นำต่างๆ ที่เสนอตัวเข้าสมัครรับการเลือกตั้ง ส่วนผู้ตามนั้นเป็นเพียงแค่มือไม้ระดับเท่านั้น

ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ตามแนวความคิดทฤษฎีนี้การมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์ไม่เฉพาะแต่การเข้าไปพิจารณาเลือกตั้ง หรือถอดถอนผู้นำเท่านั้นแต่ยังรวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวางนโยบาย ทฤษฎีนี้ยังมองการมีส่วนร่วมเป็นการให้การศึกษาและพัฒนาการกระทำทางการเมืองและสังคมที่มีความรับผิดชอบ นั่นก็คือการไม่ยอมให้มีส่วนร่วมนับว่าเป็นการคุกคามตามเสรีภาพของผู้ตาม^{๒๖}

จางง์ อติวัฒนสิทธิ์ ได้กล่าวว่าพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกต่อกันหรือปฏิสัมพันธ์ในสังคมนั้นไม่ว่าในระดับบุคคลหรือระดับกลุ่มเราจะเห็นว่ามียุ่ ๕ รูปแบบใหญ่ๆ คือ ความร่วมมือ การแข่งขัน ความขัดแย้ง การประนีประนอม และกลืนกลาย ซึ่งทั้ง ๕ รูปแบบนี้อาจเกิดจากความสัมพันธ์โดยตรงหรือโดยอ้อม^{๒๗}

รีดเดอร์ วิลเลียม วี. (Reeder William W.) ได้อธิบายถึง ปัจจัยหรือสาเหตุที่มีผลต่อการกระทำทางสังคมไว้ดังนี้

^{๒๖}ดิน ปรัชญพฤทธิ, ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม, เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, ๒๕๓๘), หน้า ๖๒.

^{๒๗}จางง์ อติวัฒนสิทธิ์, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๑๘.

๑. สถานการณ์การกระทำของสังคม จะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคมซึ่งแต่ละคนก็มีเหตุผลแต่ละอย่างในการตัดสินใจในการกระทำ

๒. บุคคลหรือองค์กร จะตัดสินใจหรือแสดงการกระทำบนพื้นฐานของกลุ่มเหตุผลซึ่งตัดสินใจเองได้ว่ามันสอดคล้อง หรือตรงปัญหาและสถานการณ์นั้นๆ

๓. เหตุผลบางประการอาจสนับสนุนการตัดสินใจ และเหตุผลบางประการอาจต่อต้านการตัดสินใจ

๔. เหตุผลนั้นผู้ตัดสินใจให้น้ำหนักที่แตกต่างกัน การเลือกเหตุผลหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

๕. เหตุผลในการตัดสินใจนั้นมีใช้มาจากเหตุผลใดเหตุผลหนึ่ง

๖. การตัดสินใจของกลุ่มเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้นๆ จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในทุกโอกาส

๗. กลุ่มของปัจจัยหรือเหตุผลที่มีอิทธิพลต่อการกระทำทางสังคมนั้นย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลง

๘. สำหรับกรณีเฉพาะอย่างภายใต้การกระทำทางสังคมจะมีบ่อยครั้งที่ทางเลือกสองหรือสามทาง เพื่อที่จะต้องสนองต่อสถานการณ์นั้นๆ

๙. ผู้กระทำหรือผู้ตัดสินใจอาจเลือกทางใดทางหนึ่ง

๑๐. เหตุผลที่จะตัดสินใจสามารถที่จะมองเห็นได้จากทางเลือกที่ถูกต้องแล้ว^{๒๘}

จากทฤษฎีดังกล่าว สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึงการที่ประชาชนเกิดความรู้สึกและความต้องการเป็นเจ้าของร่วมกันมีความเป็นอิสระ มีอำนาจในการตัดสินใจ มีกิจกรรมร่วมกันสามารถจัดการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาได้ด้วยตนเองรวมพลังสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและสามารถขยายเครือข่ายในเขตพื้นที่ต่างๆ เป็นต้น

๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

จากการตรวจสอบเอกสารปรากฏว่า มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหาร และนำเสนอหลักวิชาการไว้ ดังนี้

๒.๒.๑ ความหมายเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหาร (Administration) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กรเพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะชี้ให้เห็นความสำเร็จ หรือความล้มเหลวความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม ความก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ การบริหารเป็นมรรคที่สำคัญจะนำไปสู่ความก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์กรซึ่งมีการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

^{๒๘} Reeder William W, Some Aspects of the Informal Social Participation of Form Families in New York State Cornell University, (Unpublished : Dissertation, 1974), pp. 39 - 50.

การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหาร และความเจริญเติบโตของ การบริหารชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือองค์การใด ย่อมเกี่ยวข้องกับ การบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิต ของมนุษย์ในสังคม มีนักบริหารนักวิชาการและนักศึกษามากมายหลาย ท่านได้ให้ความหมายของการบริหารไว้หลายทัศนะซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

เด่น ชะเนติยัง ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารไว้ว่า การบริหารมีลักษณะ เป็นทั้งศาสตร์และศิลปะ กล่าวคือ การบริหารจัดเป็นศาสตร์สาขาหนึ่ง ทั้งเป็นที่ยอมรับกัน ทั่วไปเพราะมีองค์ประกอบของความรู้ (Knowledge) มีหลักเกณฑ์ (Principle) และทฤษฎี (Theov) ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ เป็นศาสตร์ทางสังคมซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกับ กับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์ ส่วนในทางปฏิบัตินั้นจะขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะนำความรู้ หลักการและทฤษฎีไปปรับหรือ ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องศิลปะ ดังนั้น นักบริหารที่ เก่งต้องมีศาสตร์และศิลปะ^{๒๙}

ทองหล่อ เดชไทย ได้กล่าวถึง การบริหารเป็นการจัดการอย่างมีระเบียบแบบ แผนเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และทำให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยความร่วมมือของกลุ่มบุคคล และยังเสนอว่า “การบริหาร” และ “การจัดการ” นั้นบางครั้งอาจให้แทนกันได้เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่หวังผลขั้นสุดท้ายอย่าง เดียวกัน คือ ความสำเร็จของงาน “การบริหาร” ใช้มากในการบริหารรัฐกิจ ส่วน “การจัดการ” ใช้มากในทางธุรกิจ หรืออาจกล่าวว่า “การบริหาร” มุ่งเน้นที่การกำหนด นโยบายและการวางแผนส่วน “การจัดการ” เป็นการนำเอานโยบายและแผนไปดำเนินให้บรรลุ วัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้^{๓๐}

ดิน ปรัชญพฤทธิ ได้ให้ความหมายว่าการบริหาร หมายถึงกระบวนการนำเอา การตัดสินใจ และ นำนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนการบริหารรัฐกิจนั้น หมายถึงเกี่ยวข้องกับการ นำเอานโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ^{๓๑}

มัลลิกา ต้นสอน ได้ให้ความหมายของการบริหาร (Administration) ว่าหมายถึง การกำหนดแนวทางหรือนโยบาย การสั่งการ การอำนวยการ การสนับสนุน และการตรวจสอบให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ^{๓๒}

^{๒๙}เด่น ชะเนติยัง, *การบริหารงานบุคคล*, (กรุงเทพมหานคร : เอ็กสเปอร์เน็ท จำกัด, ๒๕๓๓), หน้า ๕๒.

^{๓๐}ทองหล่อ เดชไทย, *หน่วยที่ ๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสาธารณสุข*, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๕), หน้า ๕.

^{๓๑}ดิน ปรัชญพฤทธิ, *ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์*, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๘.

^{๓๒}มัลลิกา ต้นสอน, *การจัดการยุคใหม่*, (กรุงเทพมหานคร : เอ็กสเปอร์เน็ท จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๑๐.

วิช วิชันนิภาวรรณ ได้กล่าวว่ากระบวนการบริหารเกิดได้หลายแนวคิด เช่น โปสค์คอร์บ (POSDCORB) เกิดจากแนวคิดของลูเธอร์ กุลลิค (Luther Gulick) และ ลินดอล เออร์วิก (Lyndall Urwick) ประกอบด้วยขั้นตอนการบริหาร ๗ ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริงานบุคคล (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) ขณะที่กระบวนการบริหารตามแนวคิดของเฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) ประกอบด้วย ๕ ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุมงาน (Controlling) หรือรวมเรียกว่า พอคค์ (POCCC)^{๓๓}

สุธี สุทธิสมบุรณ์ และสมาน รังสิโยภักษ์ ได้ให้ความหมายของการบริหาร หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ อันได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีการปฏิบัติงาน (Method) เป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน^{๓๔}

จันทร์ธานี สงวนนาม ได้สรุปว่า การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นสาขาวิชาที่มีการจัดระเบียบอย่างมีระบบ คือมีหลักการ กฎเกณฑ์ และทฤษฎี ที่พึงเชื่อถือได้ อันเกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานโดยลักษณะเช่นนี้การบริหารจึงเป็น ศาสตร์ (Science) ซึ่งเป็นศาสตร์ทางสังคม ที่อยู่กลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา และ รัฐศาสตร์ แต่ถ้าพิจารณาการบริหารในลักษณะของการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้ หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสม กับสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมแล้ว การบริหารก็จะมีลักษณะเป็นศิลป์ (Arts)^{๓๕}

ประดิษฐ์ บอดิจิน ได้ให้ความหมายของการบริหารตามแบบของยอร์ช (George) ไว้วว่า การบริหารเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การดำเนินงานและการควบคุมเพื่อใช้ให้กิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพโดย อาศัยคนและทรัพยากร^{๓๖}

พะยอม วงศ์สารศรี ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร เป็นกระบวนการที่ ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่าง ๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือ

^{๓๓}วิช วิชันนิภาวรรณ, การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น : สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย, (กรุงเทพมหานคร : โพรเพซ, ๒๕๔๕), หน้า ๓๙.

^{๓๔}สุธี สุทธิสมบุรณ์, หลักการบริหารเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : สวัสดิการสำนักพิมพ์ ก.พ., ๒๕๓๖), หน้า ๑๒.

^{๓๕}จันทร์ธานี สงวนนาม, เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง, (ม.ท.ป., ๒๕๓๖), หน้า ๔.

^{๓๖}ประดิษฐ์ บอดิจิน, “กระบวนการบริหารงานของคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัด กลุ่มภาคเหนือ”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๓๘).

ร่วมใจของสมาชิกในองค์กร การตระหนักถึง ความสามารถ ความถนัด ความต้องการและความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์กรควบคู่ไปด้วย องค์กรจึงจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้^{๓๗}

สมพงษ์ เกษมสิน ได้กล่าวโดยสรุปไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรบริหาร มาประกอบเป็นกระบวนการบริหาร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้มองเห็นลักษณะของการบริหารได้ดังนี้ การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์ การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นสำคัญ การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน การบริหารมีลักษณะการดำเนินการที่เป็นกระบวนการ การบริหารเป็นการดำเนินงานร่วมกันของกลุ่มคน การบริหารอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคลและของกลุ่มคน และการบริหารมีลักษณะเป็นการร่วมมือดำเนินการอย่างมีเหตุผล^{๓๘}

สิริภพ เหล่าลาภะ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหารไว้ ๒ นัย คือ ๑) คำว่าบริหาร มาจากภาษาบาลีว่า ปริหาร มาจากศัพท์ว่า ปริ แปลว่า รอบ และ หรฺ ธาตุในความนำไป ดังนั้น คำว่า บริหาร จึงแปลว่า นำไปโดยรอบ อีกจำนวนหนึ่ง คำว่า บริหาร แปลว่า อ้อมหนี, หลีกหนี, หลบหนี ดังในประโยคภาษาบาลีว่า “ปญฺหํ ปริหริตุ สมตฺถํ” แปลว่า ผู้สามารถเพื่อการอ้อมหนี หลีกหนี หลบซึ่งปัญหา หรือแปลว่า ผู้สามารถบริหารปัญหา และนำปัญหาไปโดยรอบ หรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป ๒) คำว่า บริหาร แปลมาจากภาษาอังกฤษ ว่า Administer และ Administration แปลความหมายคือการปกครอง ดำเนินการ อำนาจการ จัดการ จัดให้ วาง ส่งเสริม และบำรุง^{๓๙}

ฮาร์โรด คูนต์ และ เฮนส์ ไวไฮริช (Harold Koont & Heinz Weihrich) ได้กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการออกแบบและการดำรงรักษาไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมของผู้ร่วมงาน กลุ่มบุคคล ที่จะร่วมมือกัน ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ขึ้นอยู่กับข้อจำกัดพื้นฐานที่ต้องการพอขยายความได้ดังนี้

๑. ผู้บริหารทำตัวเป็นผู้จัดการใน การวางแผน การจัดการองค์กร การบริหารงานบุคคล การควบคุมดูแล
๒. การจัดการทุกชนิดในองค์กร
๓. ผู้จัดการนั้นจะต้องบริหารทุกระดับชั้น
๔. ผู้จัดการทุกคนต้องมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน พยายามสร้างสิ่งต่าง ๆ ให้สูงกว่ามาตรฐาน

^{๓๗} พะยอม วงศ์สารศรี, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : พรานนกการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๓๖.

^{๓๘} สมพงษ์ เกษมสิน, **การบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไพบูลย์ สำนานฤๅติ, ๒๕๑๔), หน้า ๓.

^{๓๙} สิริภพ เหล่าลาภะ, **พุทธศาสตร์การเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔๐.

๕. การจัดการนั้นเกี่ยวข้องกับผลผลิต ทำให้ได้ผลผลิตขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล^{๔๐}

อี.เอ็น.เชพแมน (E.N. Chapman) ได้กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การขับเคลื่อนงานภายในองค์กรให้เดินไปข้างหน้าโดยอาศัยผู้อื่นด้วยการเป็นผู้นำ (Leadership) การแนะแนว (Guiding) และการกระตุ้น (Motivative) ความเพียรของผู้อื่นเพื่อสู่เป้าหมายขององค์กร และยังรวมไปถึงการให้กำลังใจ (Inspiring) การสื่อสาร (communicating) การวางแผน (planning) และการจัดการ (Management)^{๔๑}

ศจี อนันต์นพคุณ ได้กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป นำทั้งศาสตร์และศิลป์ มาใช้ในการทำงานร่วมกัน เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยการบริหารอย่างเหมาะสมและให้กระบวนการบริหารอย่างมีระบบ^{๔๒}

ประทาน คงฤทธิศึกษากร ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร คือ การทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรโดยมีหลักการ ดังนี้

๑) ต้องมีองค์การ (Organization) และองค์การนั้นต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective) อันแน่ชัด

๒) ต้องมีคนทำงานร่วมกัน คนเป็นสวนสำคัญในการบริหารหรือการทำงาน

๓) ต้องมีทรัพยากรในการบริหาร ซึ่งนอกจากคน (Man) แล้วจะต้องมีทรัพยากรอื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่เงิน (Money) วัสดุ (Material) ในการทำงาน

๔) ต้องมีการ จัดการในการบริหารหรือการทำงานเพื่อให้การทำงานเป็นไปโดยราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์^{๔๓}

ธงชัย สันติวงษ์ ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า การบริหาร หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้นำของกลุ่ม ซึ่งจะต้องจัดการให้ทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวคน และวัสดุสามารถประสานเข้าด้วยกัน เพื่อร่วมกันทำงานเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพได้และขณะเดียวกันจะต้องจัดการนำองค์การให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างดีที่สุด^{๔๔}

^{๔๐}Harold Koont & Heinz Weihrich, **Ninth Edition Management**, (New York : McGraw Hillbook, 1991), p. 4.

^{๔๑}E.N. Chapman, **Supervisor Survival Kit**, (second edition, California : Science Research Associates Inc., 1995), p. 3.

^{๔๒}ศจี อนันต์นพคุณ, **กลวิธีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ**, (สงขลา : ชลบุตรกราฟฟิก, ๒๕๔๒), หน้า ๓.

^{๔๓}ประทาน คงฤทธิศึกษากร, **สุขาภิบาลในฐานะปกครองตนเอง**, (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๑๗๖.

^{๔๔}ธงชัย สันติวงษ์, **องค์การและการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗), หน้า ๒๖.

ธนจรัส พูนสิทธิ์ ได้อ้างถึงความหมายของการบริหารในความคิดเห็นของ George R. Terry ได้กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานตามลำดับขั้นอันประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การอำนวยการ (Actuating) และการควบคุม (Controlling) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยอาศัยคนและทรัพยากรอื่น^{๔๕}

ธีรวุฒิ บุญยโสภณ และวีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การบริหารหรือการจัดการ คือ กระบวนการอย่างหนึ่งภายในองค์การซึ่งมีลำดับการทำงานเป็นขั้นตอน มีกลุ่มบุคคลเป็นกลไกสำคัญในการบริหารงาน มีเงินทุน เครื่องจักร และวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบด้วย^{๔๖}

บรรจบ เนียมมณี ได้ให้ความหมายว่า การบริหารคือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาทำงานร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่างร่วมกัน โดยประกอบไปด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้^{๔๗}

- ๑) บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป
- ๒) ต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน
- ๓) ต้องมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการกระทำร่วมกันเด่นชัด
- ๔) วัตถุประสงค์นั้น ๆ ต้องตรงกันในหมู่บุคคลผู้ร่วมกระทำ

สมาน รังสียกฤษฎ์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีปฏิบัติงานเป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน^{๔๘}

เสนาะ ดิยาวี ได้กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง^{๔๙}

ดอน เฮลลรีเกิล (Don Hellriegel) ได้กล่าวว่า “Management” หมายถึง ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น^{๕๐}

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารนั้น นับเป็นศาสตร์และศิลป์ มีหลักเกณฑ์ มีกฎระเบียบ มีวิธีการในการดำเนินงาน การบริหารนั้นเป็นการทำงานโดยคนและการอาศัยคน เงิน วัสดุอุปกรณ์และการบริหารจัดการ หรืออาศัยทรัพยากรต่างๆที่มีคุณค่า เหมาะสมกับคน

^{๔๕} ธนจรัส พูนสิทธิ์, **การจัดการองค์การและการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๑), หน้า ๒๐.

^{๔๖} ธีรวุฒิ บุญยโสภณ และวีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : อักษรปริทรรศน์, ๒๕๓๔), หน้า ๑๒.

^{๔๗} บรรจบ เนียมมณี, **หลักการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๓), หน้า ๒๖๑.

^{๔๘} สมาน รังสียกฤษฎ์, **การบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗), หน้า ๑.

^{๔๙} เสนาะ ดิยาวี, **หลักการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๓.

^{๕๐} Don Hellriegel, **Management**, (third edition, Addison - Wesley Publishing Company. Inc. : 1982), p. 6.

และงานซึ่งมีการกำหนดนโยบาย การวางแผน และการติดตามประเมินผลงานร่วมกัน โดยให้ งานที่ทำนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงทัศนคติหรือก้าว เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานตามความสามารถของแต่ละคน อีกทั้งยังเป็นการจัดการบริหารที่ ทำลายต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งภายในและภายนอกขององค์กร และมีจุดประสงค์ที่สำคัญคือความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน เป็นต้น

๒.๒.๒ ทฤษฎีการบริหาร

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการบริหารพบว่าหลักวิชาการ นำเสนอไว้ ดังนี้

ทฤษฎีการบริหารของเทเลอร์ (Frederick W Taylor) บิดาแห่งการบริหารที่มี หลักเกณฑ์ได้พัฒนาการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ซึ่งมีพื้นฐานอยู่ในหลักการ (Principles) ที่สำคัญ ๔ ประการคือ^{๕๑}

๑. ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุด (One Best Way) สำหรับงานแต่ละ อย่าง คือ ต้องมีการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุดที่ช่วยให้สามารถทำงานเสร็จลงไปด้วยดี ตามวัตถุประสงค์ มาตรฐานของงานจะต้องมีการจัดวางเอาไว้ โดยมีหลักเกณฑ์ที่ได้พิสูจน์ มาแล้วว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดจริง และในเวลาเดียวกันการจ่ายผลตอบแทนแบบจูงใจต่าง ๆ ก็ช่วยให้ ตามผลผลิต ทั้งหมด

๒. ต้องมีคัดเลือกและพัฒนาคนงาน โดยตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของ การรู้จักงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับคนงาน นอกจากนี้ต้องมีการอบรมคนงานให้รู้จักวิธีการ ทำงานที่ถูกวิธีด้วย และในการคัดเลือกคนงานจะต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษที่จะให้ได้คนที่มี คุณสมบัติที่ดีที่สุดตรงตามงานที่จะให้ทำ

๓. ด้วยวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงาน ควบคู่กับการ พิจารณาคงงานนี้ คนงานจะไม่คัดค้านต่อวิธีทำงานใหม่ที่ได้กำหนดขึ้น เพราะโดยหลักเหตุผล คนงานทุกคนจะเห็นจริงถึงโอกาสที่เขาจะได้รับรายได้สูงขึ้นจากการทำงานถูกวิธีที่จะช่วยให้ได้ ผลผลิตสูงขึ้น

๔. การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและคนงาน ฝ่ายบริหาร ควรจะได้ประสานอย่างใกล้ชิดเป็นประจำกับคนงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน แต่ต้องไม่ใช่โดยการลง มือปฏิบัติงานที่ควรจะเป็นงานของคนงานเท่านั้น

จากหลักการดังกล่าว พบว่าวิธีการต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นวิธีการที่มีหลักเกณฑ์ตาม หลักวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดทฤษฎีการบริหารขึ้นมาและได้เสนอแนะว่า ผู้บริหารต้องมีบทบาท เป็นจุดกลางของปัญหาและความสำเร็จของกลุ่มที่จะต้องรับผิดชอบนำเอาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ

^{๕๑}Frederick W Taylor อ้างใน ธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๔๗ - ๔๘.

ประสิทธิภาพของกลุ่มมาคิวิเคราะห์และปรับปรุงหาทางออกให้ได้เป็นผลดีที่สุดสำหรับกลุ่มให้ดีขึ้นและมากขึ้นเรื่อย ๆ

ทฤษฎีการบริหารของเฮนรี ฟาโย (Henri Fayol) ได้เสนอทฤษฎีการบริหารโดยมีความเชื่อว่า เป็นไปได้ที่จะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาล โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหาร (Management Functions) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร ๕ ประการ คือ^{๕๒}

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึงภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงาน หรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้เพื่อเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

๒. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึงภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีโครงสร้างงานต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของ และตัวคน อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

๓. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึงหน้าที่ในการสั่งการงานต่าง ๆ ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะกระทำให้ผลสำเร็จด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี จะต้องเข้าใจคนงานของตน จะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงาน และองค์การที่มีอยู่ รวมถึงจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดทั้งขึ้นและลง นอกจากนี้ยังต้องทำการประเมินโครงสร้างขององค์การและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นประจำอีกด้วย หากโครงสร้างขององค์การที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสมก็จำเป็นต้องปรับปรุงเช่นเดียวกัน ถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพ การไล่ออกเพื่อปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำ

๔. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึงภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

๕. การควบคุม (Controlling) หมายถึงภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว

ฟาโย (Fayol) ได้กำหนดหลักการในการบริหารจัดการขึ้น ๑๔ ประการเป็นส่วนประกอบสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารจัดการ ดังนี้^{๕๓}

๑. การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) ฟาโย ได้เสนอว่า คนงานควรจะได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติมากขึ้น หรือได้รับการกระตุ้นให้มีความรับผิดชอบ ในผลลัพธ์ของงานมากขึ้น ซึ่งหลักการนี้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์การยุคปัจจุบันได้

^{๕๒} Price, Alan, **Human Resource Management**, In a Business Context, 2 edition, (London : Thomson Learning, 2004), p. 110.

^{๕๓} Fayol, อังโน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, **ทฤษฎีองค์การ** : ฉบับมาตรฐาน, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๖๘ - ๖๙.

๒. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) แวเปเบอร์ และฟาโย ได้ให้ความสำคัญของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการของแวเปเบอร์จะได้มาจากตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารในสายการบังคับบัญชา ส่วนอำนาจหน้าที่แบบไม่เป็นทางการจะได้รับจากความชำนาญงานของบุคคล (Expertise) ความรู้ทางด้านเทคนิค (Technical Knowledge) ความมีคุณค่าทางศีลธรรม (Moral Worth) และความสามารถในการนำ (Leading) และสร้างความผูกพันกับผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนเน้นว่าอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบควรอยู่คู่กัน

๓. การมีผู้บังคับบัญชาคนเดียว (Unity of Command) ฟาโย กล่าวว่าคำสั่งสองคำสั่ง (Dual Command) อาจก่อให้เกิดปัญหาในการทำงาน เช่น การรายงานจะมีความเกี่ยวข้อง ในเมื่อผู้ควบคุมสองคนได้ให้คำสั่งกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว ทำให้เกิดการสับสนในบางสถานการณ์ คำสั่งสองคำสั่งนี้ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้บังคับบัญชา และทำให้เกิดการสับสนในลำดับชั้นของอำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการ (Formal Hierarchy of Authority) การประเมินอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารในระบบผู้บังคับบัญชาสองคนจะเป็นการยาก และผู้บริหารจะไม่สนใจในความรู้สึกของผู้ใต้บังคับบัญชามากจะโกรธและอาจไม่ให้ความร่วมมือในอนาคตถ้าผู้ใต้บังคับบัญชาไม่เชื่อฟัง

๔. สายการบังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ (Line of Authority) เป็นสายการบังคับบัญชาจากผู้บริหารในระดับบนสู่ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์การ ความสัมพันธ์ของการจำกัดความยาวของสายการบังคับบัญชา โดยการควบคุมจำนวนของระดับในลำดับชั้นของการบริหารจัดการ จำนวนที่ดีที่สุดในลำดับชั้นการบังคับบัญชา (Hierarchy) คือความยาวของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บริหารระดับสูงและพนักงานระดับล่าง รวมถึงความล่าช้าในการวางแผน (Planning) และการจัดการ (Organizing) ซึ่งการจำกัดจำนวนของระดับชั้น การบังคับบัญชาให้น้อยลงจะทำให้ปัญหาในการติดต่อสื่อสารลดลง และองค์การจะมีการปฏิบัติงานที่รวดเร็วและมีความยืดหยุ่นมากขึ้น ภายในองค์การได้มีการแบ่งแยกแผนกต่างๆ ซึ่งแต่ละแผนกจะมีระดับชั้นการบังคับบัญชาโดยผู้บริหารในระดับกลางและระดับต้นของสาย การบังคับบัญชาแต่ละแผนกต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้จัดการในระดับเดียวกันในแผนกอื่น ๆ ซึ่งปฏิสัมพันธ์นี้ช่วยในการตัดสินใจให้เร็วขึ้น เนื่องจากผู้บริหารจะรู้จักบุคคลอื่น และรู้วิธีการในการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้น สำหรับการทำงานข้ามแผนกหรือการทำงานข้ามสายนั้นเป็นการสร้างทีมงานข้ามสาย ซึ่งสามารถควบคุมโดยผู้นำของแต่ละทีม

๕. การรวมอำนาจ (Centralization) เป็นการรวมอำนาจของการบังคับบัญชาไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงขององค์การ ซึ่งอำนาจหน้าที่จะไม่ได้รวมไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงของสายการบังคับบัญชา แต่เป็นการกำหนดว่า ควรมีการรวมอำนาจไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงเท่าไร อย่างไร และมีการกระจายอำนาจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและคนงานในระดับล่างอย่างไร สิ่งนี้ถือว่ามีความสำคัญ เนื่องจากว่าจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของพนักงานในทุกระดับขององค์การ

๖. การมีเป้าหมายเดียวกัน (Unity of Direction) เป็นการออกแบบหรือกำหนดแผนในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและคนงานที่ใช้ทรัพยากรขององค์การ องค์การใดที่ไม่มี การวางแผนจะทำให้ขาดประสิทธิภาพและขาดประสิทธิผล ซึ่งจะไม่มีการมุ่งไปสู่กิจกรรมของ กลุ่มหรือกิจกรรมของบุคคล แต่การวางแผนจะเริ่มที่ผู้บริหารระดับสูงทำงานเป็นทีมร่วมกับกล ยุทธ์ขององค์การ ซึ่งจะต้องมีการติดต่อกับผู้บริหารในระดับกลางที่มีส่วนในการตัดสินใจว่า จะใช้ทรัพยากรขององค์การอย่างไรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกลยุทธ์ หลักการในข้อนี้ ยึดหลักว่า กิจกรรมของแต่ละกลุ่มต้องมีจุดหมายและแผนเดียวกัน

๗. หลักความเสมอภาค (Equity) ความเสมอภาคคือ ความเป็นธรรม (Justice) ความยุติธรรม (Impartiality) และความเหมาะสม (Fairness) สำหรับสมาชิกทุกคนภายใน องค์การซึ่งในปัจจุบันพนักงานมีความต้องการความเสมอภาคมากขึ้นเป็นการจัดการที่ใช้หลัก ความเท่าเทียมกัน

๘. การออกคำสั่ง (Order) วิธีการจัดการซึ่งอยู่ในตำแหน่งนั้นในการจัดหาเพื่อให้ องค์การได้รับประโยชน์สูงสุด และเป็นการจัดหางานให้แก่พนักงานโดยใช้ผังองค์การ (Organization Chart) เพื่อแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งและหน้าที่ของพนักงานแต่ละคน และเป็น การชี้วัดว่าตำแหน่งของพนักงานแต่ละคนอาจจะมีการเลื่อนขั้นได้ในอนาคต การวางแผน เกี่ยวกับอาชีพได้รับความสนใจมากขึ้นในองค์การยุคปัจจุบัน เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ถือว่า มีความจำเป็นที่จะต้องให้การฝึกอบรม (Training) และการพัฒนากำลังแรงงาน (Developing) โดยองค์การจะกำหนดตำแหน่งหน้าที่สำหรับคนทุกคน และทุกคนจะเข้าใจตำแหน่ง หน้าที่ของตน

๙. ความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นความสามารถของบุคคลในการกระทำสิ่ง ต่าง ๆ โดยปราศจากการสั่งการจากผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้พนักงานมีความคิดริเริ่ม ซึ่งความคิดริเริ่มนี้นับถือว่าเป็นจุดแข็งขององค์การ เนื่องจากจะสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ผู้บริหารมีความต้องการทักษะ (Skill) และไหวพริบ (Tact) เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่าง องค์การและความต้องการของพนักงาน และความสามารถ (Ability) จะทำให้เกิดความสมดุล ซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้วัดผู้บริหารระดับสูงในการพัฒนาและการบริหารงาน

๑๐. ความมีระเบียบวินัย (Discipline) เป็นการมุ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่อง การเชื่อฟัง (Obedience) อำนาจ (Energy) คำขอร้อง (Application) และลักษณะของการ แสดงความนับถือออกมา สำหรับอำนาจของผู้บังคับบัญชา ความมีระเบียบวินัยเป็น บุคลิกลักษณะ ที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารหลาย ๆ คนที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับ ผู้ปฏิบัติงานทั้งหมด และทำงานอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ความมี ระเบียบวินัยจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในองค์การกับคุณสมบัติของผู้นำภายใน องค์การ และเป็นความสามารถของผู้บริหารในการที่จะปฏิบัติตามอย่างยุติธรรมอีกด้วย

๑๑. ค่าตอบแทน (Remuneration of personnel) การให้รางวัลประกอบด้วย โบนัส และแผนการแบ่งกำไร เป็นการช่วยกระตุ้นการทำงานของพนักงานได้ การให้หรือการ

จ่ายค่าตอบแทนให้แก่พนักงานมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์การ ระบบรางวัลที่มีประสิทธิภาพสามารถให้ความยุติธรรมทั้งพนักงานและองค์การ รวมทั้งสามารถกระตุ้นผลผลิตเพิ่มโดยการให้รางวัล เพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยยึดหลักว่าการจ่ายค่าตอบแทนควรยุติธรรมและตอบสนองความพึงพอใจสูงสุดทั้งนายจ้างและลูกจ้างเท่าที่จะทำได้

๑๒. ความมั่นคงในงาน (Stability of Tenure of personnel) ความมั่นคงในงานมีความสำคัญต่อการจ้างงานระยะยาว เมื่อพนักงานอยู่ในองค์การซึ่งมีแนวโน้มจะทำงานเป็นทีมเป็นระยะเวลานาน โดยพยายามพัฒนาทักษะ และปรับปรุงความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรขององค์การ การจ้างงานระยะยาวเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้อธิบายการประสบความสำเร็จของบริษัทขนาดใหญ่ในญี่ปุ่น

๑๓. ผลประโยชน์ส่วนตัวมีความสำคัญน้อยกว่าผลประโยชน์ขององค์การ (Subordination of individual interests to the common interest) ผลประโยชน์ขององค์การถือว่าเป็นประโยชน์ของทุก ๆ คน หรือของทุกกลุ่มในองค์การ ในขณะที่องค์การยังดำเนินกิจการอยู่จะต้องมีการกำหนดผลประโยชน์เพื่อให้เกิดความยุติธรรมระหว่างองค์การและสมาชิกภายในองค์การ

๑๔. ความสามัคคี (Sprit de corps) เป็นความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกภายในองค์การที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ในการออกแบบประยุกต์ของอำนาจหน้าที่ตามลำดับชั้นภายในองค์การ และสิทธิในการสั่งการ หรือการบริโภคน และความร่วมมือกันถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญในการที่ทำให้องค์การบรรลุผลสำเร็จและมีการพัฒนาความสามัคคีจะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากมีการติดต่อกันระหว่างผู้บริหารและคนงาน โดยการติดต่อเพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่สำคัญ เพราะความสามัคคีคือพลัง เมื่อสมาชิกมีความสามัคคีกันสูงก็จะทำให้องค์การมีความแข็งแกร่ง

ทฤษฎีการบริหารของลูเธอร์ กุลิค (Luther Gulick) ได้เสนอหลักการบริหารระบบราชการที่เรียกว่า POSDCoRB Model มีดังนี้^{๕๔}

๑. P=Planning (การวางแผน) เป็นการคาดคะเนเหตุการณ์การต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งต้องคำนึงถึงทรัพยากรภายในองค์การ และสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อให้แผนที่กำหนดขึ้นมีความรอบคอบและสามารถนำไปปฏิบัติได้

๒. O=Organizing (การจัดองค์การ) เป็นการจัดองค์การที่เป็นส่วนราชการโดยจัดแบ่งตามความชำนาญเฉพาะอย่าง ออกเป็นกรม ฝ่าย แผนก จะพิจารณาปริมาณงาน คุณภาพงาน ขนาดของการควบคุม และพิจารณาแบ่งสายงานหลัก และสายงานที่ปรึกษา โดยคำนึงถึงอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบควบคู่กันไป

^{๕๔}Luther Gulick, อ้างใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, **ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๘๖.

๓. S=Staffing (การจัดบุคคลเข้าทำงาน) เป็นการคัดเลือกบุคคลให้เข้ามาดำรงตำแหน่งภายในองค์กร โดยพิจารณาจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมให้ได้ในปริมาณที่เพียงพอจะทำให้งานสำเร็จได้

๔. D=Directing (การสั่งการหรืออำนวยการ) เป็นการกำกับดูแล สั่งงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา โดยอาศัยลักษณะความเป็นผู้นำ การจูงใจ ศิลปะการปกครองคน และการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้ใต้บังคับบัญชา

๕. Co=Coordinating (การประสานงาน) เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทุกฝ่าย ทั้งในระดับสูงกว่า ต่ำกว่า และการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับ ผู้บังคับบัญชา

๖. R=Reporting (การรายงานผลการปฏิบัติงาน) เป็นการนำเสนอผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานจากผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้บริหารระดับต่าง ๆ โดยมีการติดต่อสื่อสารแบบเป็นลายลักษณ์อักษร

๗. B=Budgeting (การงบประมาณ) เป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ในการควบคุมการปฏิบัติงานโดยใช้วงจรงบประมาณ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ การเตรียมขออนุมัติงบประมาณ การเสนอให้ผู้บังคับบัญชาให้ความเห็นชอบ การดำเนินงานตามงบประมาณ การตรวจสอบ การใช้จ่ายงบประมาณตามแผนที่เสนอขอไว้

เดิมศักดิ์ ทองอินทร์ ได้เขียนถึงหลัก POSDCoRB ในหนังสือ ความรู้เบื้องต้นทางการบริหารรัฐกิจ ไว้ว่า การบริหารรัฐกิจได้รับการยอมรับว่าเป็นศาสตร์ทางการบริหารมากขึ้นเมื่อมีผลงานของนักวิชาการด้านการบริหารรัฐกิจผู้ที่ได้รับการกล่าวถึงเสมอและถือเป็นจุดสูงสุดในการยอมรับนับถือ คือ ผลงานการเขียนของ Luther Gulick and Lyndall Urwick ในปี ค.ศ.๑๙๓๗ ชื่อหนังสือ Papers on the Science of Administration ซึ่งมีการเสนอกระบวนการบริหารหรือหลักเกณฑ์การบริหารขึ้นมาจนเป็นที่โด่งดัง และต่อมา Gulick ได้พัฒนาปรับปรุงอักษรย่อหลักการบริหารเป็น ๗ ตัว โดยได้มาจากงานวิเคราะห์ของ Henry Fayol และกลายเป็นอักษรย่อด้านบัญญัติทั้ง ๗ อัน หมายถึงกิจกรรมการปฏิบัติงานของหัวหน้าฝ่ายบริหาร อักษรย่อดังนี้ POSDCoRB (พอสด์คอร์บ)^{๕๕}

ดิน ปรัชญพฤทธิ ได้เสนอภารกิจสำคัญในการบริหารไว้ ๗ ประการคือ^{๕๖}

๑) การวางแผน หมายถึง การกำหนด โครงการอย่างกว้าง ๆ ว่ามีอะไรบ้างที่จะต้องลงมือปฏิบัติตามลำดับ วางแนววิธีปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้น ก่อนลงมือปฏิบัติการ

^{๕๕}เดิมศักดิ์ ทองอินทร์, ความรู้เบื้องต้นทางการบริหารรัฐกิจ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๓๗.

^{๕๖}ดิน ปรัชญพฤทธิ, หลักการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๒๔-๒๖.

๒) การจัดองค์การ หมายถึง การจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงของการบริหาร โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่าง ๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจน พร้อมด้วยกำหนดลักษณะ และวิธีการติดต่อสัมพันธ์ตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำ ลดหลั่นลงไป

๓) การจัดคนเข้าทำงาน หมายถึง การบริหารงานเกี่ยวกับตัวบุคคลของหน่วยงาน การบริหารบุคคลดังกล่าว รวมถึงตั้งแต่การแสวงหาคนทำงานมาบรรจุ การแต่งตั้ง การฝึกอบรม และการพัฒนาบุคคล การบำรุงขวัญ การเลื่อนขั้น ลดขั้น ตลอดจนการพิจารณาให้พ้นจากงาน และการบำรุงรักษาสภาพของการทำงานให้ดี และมีประสิทธิภาพให้คงอยู่ต่อไป

๔) การสั่งการ หมายถึง การอำนวยการหรือการวินิจฉัยสั่งการ หลังจากการได้วิเคราะห์และพิจารณาโดยรอบคอบ รวมทั้งการติดตามดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ๆ

๕) การประสานงาน หมายถึง การประสานงานหรือติดต่อ สัมพันธ์กับหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์การ เพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน สามารถทำงานประสานความกลมกลืนกัน เพื่อวัตถุประสงค์หลักขององค์การ

๖) การรายงาน หมายถึง การเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาหรือยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งบนและล่าง เพื่อทราบความก้าวหน้าของงานทุกระยะสะดวกแก่การประสานงาน อันจะเป็นการสร้างใจอันดีร่วมกัน ตลอดจนเป็นการบำรุงขวัญไปในตัวด้วย

๗) การงบประมาณ หมายถึง การจัดสรรทรัพยากร หรือการทำงานงบประมาณ การเงิน วางแผนหรือโครงการในการจ่ายเงิน การบัญชีและการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงิน โดยรอบคอบและรัดกุม

พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล ได้กล่าวถึง กระบวนการบริหารควรประกอบด้วย ๑๐ ประการ คือ^{๕๗}

๑) การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดงานหรือวิธีการปฏิบัติงานไว้เป็นการล่วงหน้า โดยเกี่ยวกับการคาดการณ์ (Forecasting) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Set Objective) การพัฒนากลวิธี (Develop strategies) ในการวางแผน ซึ่งต้องคำนึงถึงนโยบาย (Policy) เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้มีความสอดคล้องต้องกันในการดำเนินงาน

๒) การจัดการ (Organizing) หมายถึง การพัฒนาระบบการทำงานเพื่อให้งานต่าง ๆ สามารถดำเนินไปโดยมีการประสานงานกันอย่างดี

๓) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึง การจัดหาบุคคลเข้าปฏิบัติงานให้เหมาะสมตามตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ

๔) การตัดสินใจ (Decision) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการที่จะตัดสินใจ แยกแยะและวิเคราะห์ออกมาให้ได้ว่าในการทำงานจะต้องมีการตัดสินใจในเรื่องใดบ้าง

^{๕๗} พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏนครปฐม, ๒๕๔๒), หน้า ๖๔-๗๒.

๕) การสั่งการ (Directing) หมายถึง การศึกษาวิธีการวินิจฉัยสั่งการ รวมทั้งการควบคุมงานและนิเทศงาน ตลอดจนศิลปะในการบริหารงานที่จะทำให้การทำงานประจำวันของเจ้าหน้าที่ทุกคนเป็นไปด้วยดี

๖) การควบคุม (Controlling) หมายถึง การร่วมมือประสานงาน เพื่อดำเนินการเป็นไปด้วยดี และราบรื่น ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะทำการประสานงานดีขึ้น และดำเนินการแก้ไขเมื่อเกิดปัญหาขึ้น

๗) การร่วมมือประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การประสานงานให้ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายมีความเข้าใจในงาน เข้ามาร่วมทำงานกันอย่างพร้อมเพรียงกัน ข้อตกลงที่สำคัญยิ่งของการประสานงาน คือ ความร่วมมือ ซึ่งเป็นเรื่องของ “จิตใจ”

๘) การสื่อข้อความ (Communicating) หมายถึง การผ่านข่าวสารข้อมูลและความเข้าใจ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือบุคคลอื่นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ต้องการ

๙) การรายงานผล (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงานให้แก่ ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงาน ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ (Public Relation) แจ่มแจ้งให้ประชาชนทราบ ซึ่งโดยทั่วไปการรายงานจะหมายถึงวิธีการของสถาบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลแก่ผู้สนใจมาติดต่อสอบถาม ผู้บังคับบัญชา/ผู้ร่วมงาน ความสำคัญของการรายงานนั้นจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความเป็นจริง

๑๐) การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การงบประมาณ โดยศึกษาให้ทราบถึงระบบและกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณ และการเงินตลอดจนการใช้งบประมาณในการควบคุมงาน

สมคิด บางโม ได้อธิบายองค์ประกอบของการบริหารที่สำคัญ และมีความจำเป็นต่อการจัดการ ดังนี้^{๕๘}

๑) วัตถุประสงค์ที่แน่นอน กล่าวคือ จะต้องรู้ว่า จะดำเนินการไปทำไม เพื่ออะไร และต้องการอะไรจากการดำเนินการ เช่น ต้องมีวัตถุประสงค์ในการให้บริการ หรือในการผลิต ต้องรู้ว่าผลิตเพื่อใคร ต้องการผลตอบแทนเช่นใด ถ้าหากไม่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์แล้ว ก็ไม่มีประโยชน์ที่จะบริหารการดำเนินงานต่าง ๆ จะไม่มีผลสำเร็จ เพราะไม่มีเป้าหมายกำหนดไว้อย่างแน่นอน

๒) ทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ วัตถุและเครื่องใช้เพื่อประกอบการดำเนินงาน รวมไปถึงความสามารถในการจัดการ ทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ ๔Ms คือ มนุษย์ (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และความสามารถในการจัดการ (Management) หรือ ๖Ms ที่มีเครื่องจักร (Machine) และตลาด (Market) เพิ่มเข้ามาซึ่งในปัจจุบันมีความจำเป็นมากขึ้น

^{๕๘} สมคิด บางโม, การบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๖๒-๖๓.

๓) มีการประสานงานระหว่างกัน หรือเรียกได้ว่ามีปฏิริยาระหว่างกัน กล่าวคือ เป้าหมายและวัตถุประสงค์รวมทั้งทรัพยากรในการบริหารทั้ง ๔Ms หรือ ๖Ms ดังกล่าว จะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและเกิดปฏิริยาระหว่างกัน หรือกล่าวได้น่าจะต้องมีระบบของการทำงาน ร่วมกันและที่เกิดขึ้นจริง ๆ ด้วย การนำปัจจัยทั้งหลายเบื้องต้นมาไว้ร่วมกันแล้วไม่เกิดปฏิริยาระหว่างกัน ไม่เกิดความสัมพันธ์ ระหว่างกัน การบริหารก็จะไม่เกิดขึ้น

๔) ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ในการบริหารงานนั้นสิ่งทีวัดผลสำเร็จของงาน ว่าบรรลุเป้าหมายของวัตถุประสงค์ขององค์การก็คือ ประสิทธิภาพขององค์การ หมายถึง ความสามารถขององค์การ ในอันที่จะบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การในการใช้ ทรัพยากรขององค์การที่มีอยู่ระยะสั้น โดยเปรียบเทียบกับปัจจัยนำเข้าและค่าใช้จ่ายกับปัจจัย นำออกและรายได้ขององค์การ

สมยศ นาวิการ ได้กล่าวถึงแนวความคิดการบริหารไว้ว่า การบริหารงานไม่ว่าจะเป็น รูปแบบผู้นำโครงสร้างระบบราชการและหน้าที่ของผู้บริหารในองค์การแห่งหนึ่งสามารถนำมา ประยุกต์ใช้กับองค์การ เรียกว่า วิธีดีที่สุด (one best way) อย่างไรก็ตามผู้บริหารในแต่ละ องค์การจะเผชิญกับสถานการณ์เฉพาะที่มีเอกลักษณ์ของตัวเอง ไม่มีหลักสากลใดที่สามารถ ใช้ได้กับทุกปัญหาผู้บริหารต้องศึกษาการบริหาร โดยมีประสบการณ์จากกรณีศึกษา (case study) จำนวนมาก และวิเคราะห์ว่าวิธีการใดที่สามารถใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ^{๕๙}

สุพิน เกษาคุปต์ ได้กล่าวถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) เป็นแนวทางการบริหาร ที่เปิดโอกาสให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน และการตัดสินใจในงานต่าง ๆ ที่เขามีส่วนรับผิดชอบอยู่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ขององค์การทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์การใด ที่ใช้นโยบายการบริหารแบบนี้เป็นการแสดงให้เห็นพนักงานได้รู้ว่าฝ่ายบริหารเห็น ความสำคัญของพนักงาน ที่มีต่อความสำเร็จขององค์การ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดี มีความภูมิใจ และรับผิดชอบต่องานอย่างเต็มที่ซึ่งเป็นการจูงใจในการทำงานที่ดีวิธีหนึ่ง^{๖๐}

วินเลียม โอยูชิ (William Ouchi) ได้กล่าวทฤษฎีของการบริหาร คือ ทฤษฎี Z โดยหลังจากการศึกษาการบริหารของธุรกิจญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา และได้ทำการประสม ประสานกัน โดยมีแนวคิดด้านการบริหาร ดังนี้^{๖๑}

- ๑) การจ้างงานระยะยาว
- ๒) การตัดสินใจเป็นเอกฉันท์
- ๓) ความรับผิดชอบเฉพาะบุคคล

^{๕๙} สมยศ นาวิการ, การบริหารตามสถานการณ์, (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๔๕), หน้า ๔๙.

^{๖๐} สุพิน เกษาคุปต์, การจัดการปฏิบัติงาน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๙๒-๙๓.

^{๖๑} William Ouchi, *Organization and Management*, (Eaglewood Cliffs : Prentice Hill, 1971), p. 283.

- ๔) การประเมินผลและการเลื่อนตำแหน่งแบบค่อยเป็นค่อยไป
 ๕) การควบคุมในตัวเองไม่เป็นทางการโดยมีการวัดผลอย่างชัดเจนและเป็นทางการ
 ๖) เส้นทางอาชีพแบบเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในระดับปานกลาง
 ๗) มีความเกี่ยวข้องในลักษณะครอบครัว

นิตย สัมมาพันธ์ ได้กล่าวถึงคุณธรรมสำหรับผู้บริหารไว้ว่า นักบริหารทุกประเภทตั้งแต่ระดับนานาชาติ ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ระดับองค์การ หน่วยงาน ครอบครัว ตลอดจนถึงตนเอง ควรมีวิสัยและควรก่อให้เกิดวินัยในหมู่คณะที่ตนรับผิดชอบในฐานะผู้นำด้วย ในทางพระพุทธศาสนาวินัยสำหรับฆราวาสก็คือ ศีล ๕ ซึ่งการที่จะรักษาศีลให้ได้ผลดี ควรจะต้องมีเบญจธรรมประกอบด้วย ผู้บริหารที่ดีควรจะต้องมีวินัยดังกล่าวเพื่อที่จะนำหมู่คณะไปสู่การพัฒนาในระยะยาว ในการปฏิบัตินักบริหารนอกจากจะต้องรักษาศีล ๕ ให้บริสุทธิ์แล้วจะต้องมีธรรมอื่น ๆ ประกอบอีก เช่น ความยุติธรรม ซึ่งหมายถึงความเที่ยงตรง ไม่ผิดหรือบิดเบือนไป

จากความจริง นักบริหารจะต้องประพฤติปฏิบัติให้ตรงตามนิยามของสังคมอยู่เสมอ โดยไม่มีอคติเข้ามาประกอบการตัดสินใจเป็นอันขาด ซึ่งอคตินั้นได้แก่ความลำเอียงมี ๔ ประการ คือ^{๖๒}

- ๑) ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะรัก
- ๒) โมหาคติ ลำเอียงเพราะชัง
- ๓) โทสาคติ ลำเอียงเพราะเกลียด
- ๔) ภยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว

และนอกจากนี้นักบริหารจะต้องมีธรรมประจำใจอีกประการหนึ่ง คือ ขันติ ความอดทน นักบริหารจะต้องมีความอดทนต่อสภาวะการณ์ต่าง ๆ ๓ ประการ คือ

- ๑) อดทนต่อความลำบาก
- ๒) อดทนต่อความตรากตรำ
- ๓) อดทนต่อความเจ็บใจ

ธรรมข้อนี้ทำให้เกิดความงามทางจรรยา ทำให้ไม่มีพฤติกรรมอันทุจริตทั้งหลายทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ เพราะสามารถอดทนต่อ โลภะ โทสะ โมหะ ได้เป็นอย่างดี^{๖๓}

ทฤษฎีการบริหารของสมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารไว้ ๕ ประการ คือ

^{๖๒}ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๑๗๖/๑๖๙.

^{๖๓}นิตย สัมมาพันธ์, การบริหารเชิงพุทธ, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๙), หน้า ๔๔-๕๓.

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึงการวางแผนหรือโครงการสำหรับการปฏิบัติงานในอนาคตให้ตรงเป้าหมายที่ต้องการ โดยกำหนดงานที่จะทำวิธีการ และวัตถุประสงค์ของงานนั้น ๆ ไว้ล่วงหน้า

๒. การแสวงหา การกำหนดตัวบุคคลและอุปกรณ์ (Allocation) หมายถึงการแสวงหากำหนดตัวบุคคล และวัสดุทุกชนิดที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามแผน เพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๓. การเสริมกำลังบำรุง (Stimulation) หมายถึงการบำรุงขวัญ กระตุ้น และส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผลงานดีทั้งปริมาณและคุณภาพ

๔. การประสานงาน (Co-Ordination) หมายถึงการจัดให้ผู้แทนของหน่วยงานย่อยทุกหน่วยงานพบปะปรึกษาหารือกัน เพื่อให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือทราบเรื่องการปฏิบัติงานของผู้อื่น และเพื่อให้งานสัมพันธ์ไม่ขัดแย้งกัน โดยยึดเป้าหมายขององค์การเป็นหลัก

๕. การประเมินผลงาน (Evaluation) หมายถึงการตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกระยะให้ทราบผลการปฏิบัติงานและปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขทุกระยะและประเมินผลขั้นสุดท้ายเพื่อทราบผลการปฏิบัติงาน และปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขทุกระยะและประเมินผลขั้นสุดท้าย เพื่อเปรียบเทียบผลงานกับผลงานที่ควรจะได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ตั้งแต่ต้น เพื่อวางแผนใหม่สำหรับการปฏิบัติงานในอนาคต^{๖๔}

สรุปได้ว่า ทฤษฎีบริหารนั้นโดยทั่วไปย่อมต้องประกอบด้วยหลักการที่สำคัญๆ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชา การประสานงาน และการควบคุม การจัดสรรทรัพยากร ความรู้ ความสามารถ เทคโนโลยี การประสานงานและวิธีการบริหารจัดการ เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ โดยรวมกันทำหน้าที่อย่างกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียว เป็นการรวบรวมปัญหาต่างๆ จากภายนอกเข้าสู่ภายในองค์การแล้วร่วมกันแก้ไขปัญหานั้นๆ แล้วนำมาปรับปรุงเพื่อพัฒนาองค์การต่อไป

๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบของการปกครองตนเอง เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมากกับแนวความคิดและทฤษฎีในการกระจายอำนาจ ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ ดังนี้

๒.๓.๑ ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบของการปกครองตนเอง เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมากกับแนวความคิดและทฤษฎีในการกระจายอำนาจ ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ ดังนี้

^{๖๔}ธีระรัตน์ กิจจารักษ์, เอกสารคำสอนวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๔๒), หน้า ๖๗.

ฮอลโลเวย์ (Holloway) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอน มีจำนวนประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด มีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกสภามาจากการเลือกตั้งของประชาชน^{๖๕}

เดเนียล วิท (Daniel Wit) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจแก่ประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน ดังนั้นการบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเองอันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลางมีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน^{๖๖}

วิลเลียม เอ. ร็อบสัน (William A. Robson) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองส่วนหนึ่งของประเทศ ซึ่งมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร อำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องไม่มากจนมีผลกระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ เพราะองค์การปกครองท้องถิ่นมิใช่ชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย (Necessary Organization) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั่นเอง^{๖๗}

ชวงค์ ฉายะบุตร ได้กล่าวไว้ว่า การปกครองท้องถิ่นหมายถึง “การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือ กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นได้อำนาจในการปกครองร่วมรับผิดชอบทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนในการบริหารงานท้องถิ่นตามแนวความคิดที่ว่า ถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้วรัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมจะเป็น “รัฐบาลของประชาชน” โดยประชาชนและเพื่อประชาชน^{๖๘}”

ชูศักดิ์ เทียงตรง ได้ให้ความหมาย การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองที่เกิดขึ้นจากหลักการ

^{๖๕} สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยรามคำแหง, “ผลการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจและกำกับดูแลตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยและพัฒนา : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๗).

^{๖๖} Wit Daniel, *A comparative Survey of Local Government and Administration*, (Bangkok : Prachandra Printing Press, 1961), pp. 1-2.

^{๖๗} William A. Robson อ้างใน ชวงค์ ฉายะบุตร, *การปกครองท้องถิ่น*, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์เนชั่นตั้งเซนเตอร์ จำกัด, ๒๕๓๙), หน้า ๑๑-๑๒.

^{๖๘} ชวงค์ ฉายะบุตร, *การปกครองท้องถิ่นไทย*, (กรุงเทพมหานคร : สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๒๑.

กระจายอำนาจได้มีอำนาจในการปกครองร่วมรับผิดชอบทั้งหมด หรือแต่เพียงบางส่วนในการบริหารภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ และอาณาเขตของตนที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย^{๖๙}

ประธาน คงฤทธิศึกษากร ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึงระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดมีองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์การนี้ถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาล แต่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเองได้^{๗๐}

อุทัย หิรัญโต ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า หมายถึงการปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้หน่วยการปกครองระดับรองของรัฐหรือกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครอง และดำเนินการบางอย่าง เพื่อประโยชน์ของรัฐและผลประโยชน์ท้องถิ่นโดยตรง การบริหารงานท้องถิ่นจะมีองค์การปกครองที่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ ซึ่งประชาชนเลือกตั้งมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมโดยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม^{๗๑}

ประหยัด หงษ์ทองคำ ได้ให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นว่า หมายถึงรูปแบบการปกครองที่เกิดจากระบบการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่น เพื่อวัตถุประสงค์ในอันที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเรียนรู้ และดำเนินงานต่าง ๆ ในการปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองตอบความต้องการและแก้ปัญหาด้วยตัวของตัวเอง^{๗๒}

ดำรง ลัทธิพิพัฒน์ ได้ให้คำนิยามไว้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึงกระบวนการปกครองตนเอง โดยประชาชนในหน่วยชุมชนหรือหน่วยการปกครอง(political subdivision) ต่าง ๆ ที่มีอยู่ตามพื้นที่ของประเทศ ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองหรืออาจเรียกว่าเป็นหน่วยงานท้องถิ่น^{๗๓}

โกวิท พวงงาม ได้กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การที่องค์กรหนึ่งมีอาณาเขตของตนเอง มีประชากรที่หลักเกณฑ์กำหนด มีอำนาจและอิสระในการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง โดยมีหน้าที่ให้บริการในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน ซึ่งประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวจะมีส่วนร่วมในการบริหารและปกครองตนเองด้วยตนเอง

^{๖๙} ชูศักดิ์ เทียงตรง, การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๘), หน้า ๑๓.

^{๗๐} ประธาน คงฤทธิศึกษากร, การปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : พิธีพัฒนา, ๒๕๒๖), หน้า ๘.

^{๗๑} อุทัย หิรัญโต, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๓), หน้า ๔.

^{๗๒} ประหยัด หงษ์ทองคำ, การพัฒนาทางการเมืองโดยกระบวนการปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : นานักวิชาการพิมพ์, ๒๕๑๙), หน้า ๔๐.

^{๗๓} ดำรง ลัทธิพิพัฒน์, การพัฒนาการเมืองในท้องถิ่น, ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๐๘), หน้า ๑๒๑.

อาทิจามีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในชุมชน หรือการมีส่วนร่วมในการบริหารปกครองตนเอง โดยผ่านตัวแทนที่มาจากการเลือกตั้ง เช่น สภาท้องถิ่น เป็นต้น^{๗๔}

สรุปว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นคือการปกครองที่รัฐบาลกลางหรือส่วนกลางได้กระจายอำนาจไปให้แก่หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีสิทธิตามกฎหมาย มีพื้นที่ และมีประชาชนเป็นของตนเอง อีกทั้งองค์กรดังกล่าวยังมีอำนาจอิสระ ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม และการมอบอำนาจจากส่วนกลางนั้น มีวัตถุประสงค์ก็เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามระบบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ตัดสินใจ การตรวจสอบการทำงาน และร่วมรับบริการสาธารณะต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอิสระในการดำเนินงาน แต่ก็ยังคงอยู่ใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลกลางนั่นเอง

๒.๓.๒ ลักษณะของการปกครองส่วนท้องถิ่น

วิชา ไชยสาร ได้กล่าวว่า เนื่องจากการปกครองท้องถิ่นในรูปของการปกครองตนเอง เป็นการปกครองที่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองภายใต้กฎหมายของรัฐหรือประเทศนั้น ๆ ดังนั้น ลักษณะของการปกครองท้องถิ่นที่สำคัญมี ดังนี้^{๗๕}

๑. มีสถานะตามกฎหมาย หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการจัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย

๒. มีพื้นที่และระดับ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีพื้นที่การปกครองที่แน่นอนและชัดเจน และควรจะต้องมีการแบ่งระดับการปกครองท้องถิ่นว่ามีกี่ระดับ เช่น ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ เป็นต้น เกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดพื้นที่และระดับของการปกครองท้องถิ่นมีมากมาย เช่น สภาพภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ ความสำคัญในการปกครองตนเองของประชาชน ประสิทธิภาพในการบริหาร รายได้ และความหนาแน่นของประชากร เป็นต้น สำหรับประเทศไทยมีเกณฑ์จัดตั้งและยกฐานะหน่วยการปกครองท้องถิ่น ๓ ประการ คือ รายได้ย้อนหลัง ๓ ปี ไม่รวมเงินอุดหนุนจากรัฐบาลและขนาดพื้นที่

๓. มีการกระจายอำนาจและหน้าที่ การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการกระจายอำนาจการปกครองไปให้ท้องถิ่น โดยการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน ดังนั้น การที่หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะมีอำนาจและหน้าที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองการปกครองเป็นสำคัญ

๔. มีความเป็นนิติบุคคล หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องเป็นองค์การนิติบุคคล โดยเอกเทศจากองค์การของรัฐบาลกลาง ทั้งนี้ เพื่อดำเนินงานที่ถูกต้องตามกฎหมายและ

^{๗๔}โกวิท พวงงาม, *วิพากษ์ท้องถิ่นไทย*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิตรภาพ, ๒๕๔๖), หน้า ๑๓.

^{๗๕}วิชา ไชยสาร, *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๕๔), หน้า ๑๔๒ - ๑๔๘.

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพราะหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณ ทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง

๕. มีการเลือกตั้ง การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ กล่าวคือ จะต้องให้สิทธิแก่ประชาชนในท้องถิ่น ในการเลือกตั้งคณะเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการปกครองท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง

๖. มีอำนาจอิสระ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องไม่อยู่ในสายบังคับบัญชาของหน่วยงานรัฐบาลกลาง และมีอำนาจอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารงานภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย สามารถกำหนดนโยบาย ออกกฎข้อบังคับ เพื่อกำกับควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายหรือความต้องการของท้องถิ่น และสามารถใช้ดุลยพินิจของตนในการปฏิบัติกิจการในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง

๗. มีงบประมาณของตนเอง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ จัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

๘. มีการกำกับดูแลของรัฐ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีฐานะเป็นหน่วยการปกครองระดับรองของรัฐ และอยู่ในการกำกับดูแลของรัฐ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมและความมั่นคงแห่งรัฐ

สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นในรูปของการปกครองตนเอง เป็นการปกครองที่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองภายใต้กฎหมายของรัฐหรือประเทศนั้น ๆ มีความสนิทใกล้ชิด รับทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆของประชาชนได้ง่ายกว่ารัฐบาลในระดับชุมชนและเป็นผู้บริหารงบประมาณของรัฐบาลต่อประชาชนในการพัฒนาพื้นที่นั้นๆ

๒.๓.๓ ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นทำให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตย เนื่องจาก

๑. องค์การปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันให้การศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน กล่าวคือ องค์การปกครองท้องถิ่นเป็นภาพจำลองของระบบการเมืองของชาติ มีกิจกรรมทางการเมืองโดยเฉพาะการเลือกตั้งเป็นรายการชักนำให้คนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเป็นการฝึกหัดการตัดสินใจทางการเมือง

๒. การสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง จะต้องเริ่มจากการสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น เพราะการพัฒนาทางการเมืองในวงกว้างจะนำไปสู่ความเข้าใจการเมืองระดับชาติโดยง่าย

๓. การปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้ประชาชนเกิดความรู้แจ่มแจ้งทางการเมือง กล่าวคือ ประชาชนจะรู้ถึงวิธีการเลือกตั้ง การตัดสินใจ การบริหาร การเมืองท้องถิ่น การต่อสู้แข่งขันกันตามวิถีทางการเมือง ทำให้เกิดการกลุ่มทางการเมืองในที่สุด

๔. การปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้เกิดการเข้าสู่วิถีการเมืองของเมืองของประชาชนด้วยเหตุนี้การเมืองท้องถิ่นมีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงและใกล้ชิด และเกี่ยวพันต่อการเมืองระดับชาติ หากมีกิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นอยู่เสมอก็จะมีผลทำให้เกิดความคึกคักและมีชีวิตชีวาต่อการปกครองท้องถิ่นประชาชนในท้องถิ่นจะมีความสัมพันธ์และเข้าสู่ระบบการเมืองตลอดเวลา

๕. การเมืองท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างนักการเมืองระดับชาติ นักการเมืองท้องถิ่นผ่านการเรียนรู้ทางการเมืองในท้องถิ่น ทำให้คุณภาพของนักการเมืองระดับชาติสูงขึ้น ด้วยเหตุที่ได้รับความนิยมศรัทธาจากประชาชนจึงทำให้ได้รับเลือกตั้งในระดับสูงขึ้น^{๗๖}

๒.๓.๔ ประเภทขององค์การปกครองท้องถิ่น

องค์การปกครองท้องถิ่นแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแบบทั่วไปมี ๓ รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล

๒. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแบบพิเศษ มี ๒ รูปแบบ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

ตามบทบัญญัติในหมวด ๙ การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา ๒๘๑-๒๙๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่กล่าวถึงที่มาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยสรุปไว้ ดังนี้^{๗๗}

๑. รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่

๒. การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำเท่าที่จำเป็นและมีหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่ชัดเจนสอดคล้องและเหมาะสมกับรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น

^{๗๖} พูนศักดิ์ วาณิชวิเศษกุล, “การปกครองท้องถิ่นและพื้นฐานการพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษา สภาตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะรัฐศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๒).

^{๗๗} สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๐), หน้า ๑๔๔.

หรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม และจะกระทบถึงสาระสำคัญแห่งหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น หรือนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้มิได้

๓. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น และย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศเป็นส่วนรวมด้วย

๔. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

๕. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นใดเห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้มีสิทธิลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ จำนวนผู้มีสิทธิเข้าชื่อ หลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อ การตรวจสอบรายชื่อ และการลงคะแนนเสียง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

๖. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้

๗. ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ด้วย

๘. การแต่งตั้งและการให้ข้าราชการและลูกจ้างขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง ต้องเป็นไปตามความเหมาะสมและความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่น โดยการบริหารงานบุคคลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีมาตรฐานสอดคล้องกัน และอาจได้รับการพัฒนาร่วมกันหรือสับเปลี่ยนบุคลากรระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันได้ รวมทั้งต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการข้าราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์กรกลางบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นก่อน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

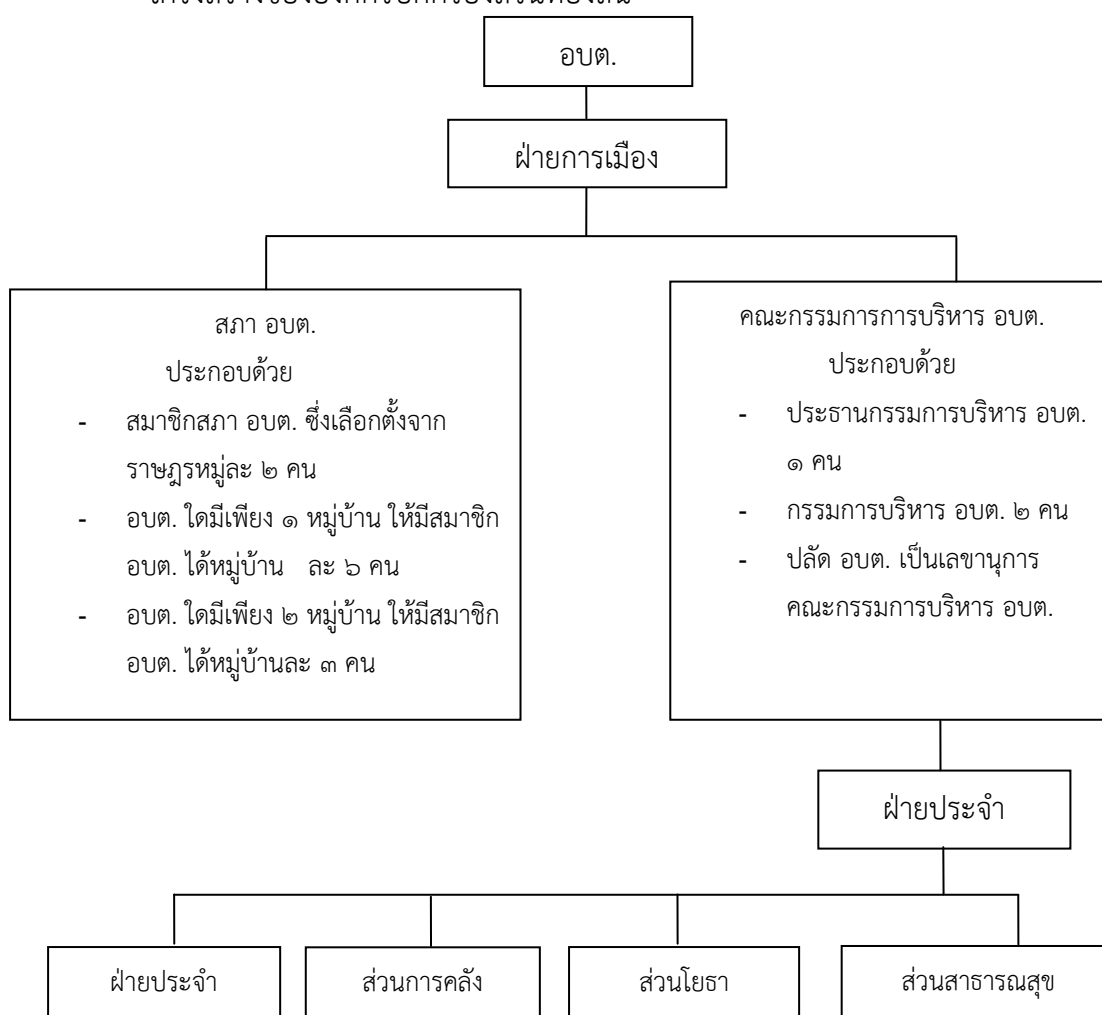
๙. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น จะเป็นข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งหรือเงินเดือน

ประจำพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น มิได้มีคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่มีการยุบสภา ท้องถิ่นหรือในกรณีที่สมาชิกสภาท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะและต้องมีการเลือกตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นชั่วคราวมิให้นำบทบัญญัติตามวรรคสอง วรรคสาม และวรรคหก มาบังคับใช้ทั้งนี้ตามกฎหมายกำหนด

๒.๓.๕ โครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

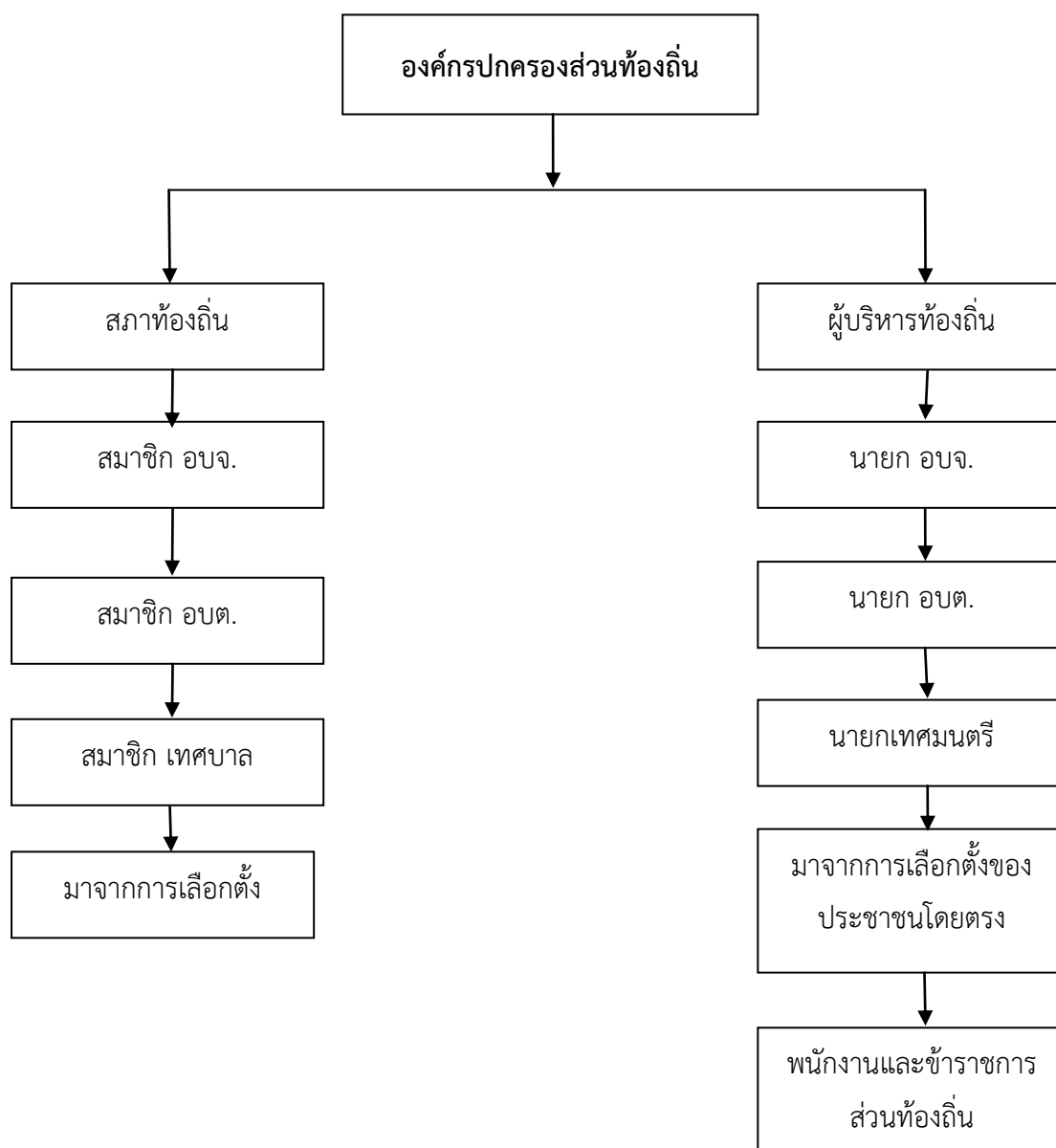
โครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^{๗๘}

แผนภูมิที่ ๒.๑ แสดงโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แสดงโครงสร้างการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

^{๗๘} พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติขจร, แนวคิด ยุทธศาสตร์ การบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในยุคโลกาภิวัตน์, (กรุงเทพมหานคร : ปัญญาชน, ๒๕๕๒), หน้า ๓๖.

แผนภูมิที่ ๒.๒ แสดงที่มาของเจ้าหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
ที่มา การปกครองท้องถิ่นไทย: พัฒนาการปฏิรูปองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตาม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐.

๒.๓.๖ จุดมุ่งหมายของการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล

ความคิดเห็นในเรื่องการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๔๖ ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายการปกครองท้องถิ่นฉบับพระราชบัญญัติสภาตำบลโดยคำแนะนำและยินยอมของ รัฐสภาโดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ ๒ ประการ คือ ประการแรก ประสิทธิภาพในการจัดสาธารณะ ประการที่สอง เป็นสถาบันการสอนการปกครองระบอบประชาธิปไตย องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีการจัดตั้งมาตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๔๗ การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลกระทำโดยพระราชกฤษฎีกาและมีการแบ่งองค์การบริหารส่วนตำบลออกเป็น ๒ ประเภท แต่ละประเภทมีเงื่อนไขการจัดตั้งดังนี้^{๗๙}

๑. องค์การบริหารส่วนตำบล ใช้เกณฑ์รายได้เป็นตัวกำหนดคือ พื้นที่ใดจะจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องมีเกณฑ์รายได้เป็นตัวกำหนดคือ ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ ล่วงมาติดต่อกัน ๓ ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ ๑๕๐,๐๐๐ บาท หรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยที่มีการเปลี่ยนแปลง (ซึ่งทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย และประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา

๒. องค์การบริหารส่วนตำบล คือ หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีจำนวนประชากรไม่ถึง ๒,๐๐๐ คน แต่มีสภาพพื้นที่เป็นเกาะโดยสภาพพื้นที่เป็นภูมิศาสตร์ที่ไม่สามารถติดต่อกับหน่วยงานการท้องถิ่นได้โดยสะดวก (มาตรา ๔๑ จัตวา แก้ไข โดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล) (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๔๖

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอบางกรวยองค์การบริหารส่วนตำบลตาม พ.ร.บ. สภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๔๖ ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ ที่ต้อง ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้^{๘๐}

๑) เลือกประธานสภา รองประธานสภา และเลขานุการ

๒) รับทราบนโยบายของ นายก องค์การบริหารส่วนตำบลก่อนนายก องค์การบริหารส่วนตำบล เข้ารับหน้าที่และรับทราบรายงานผลการปฏิบัติงานตามนโยบายที่นายก องค์การบริหารส่วนตำบล ได้แถลงไว้ต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นประจำทุกปี

๓) มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๔๖ ดังนี้

(๑) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

^{๗๙} สนิท จรอนันต์, ความเข้าใจเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันนโยบายศึกษา, พิมพ์ที่บริษัทสุชมและบุตรจำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๒๙.

^{๘๐} กองราชการส่วนตำบล สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น, กรมการปกครอง, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อสาธิตการศึกษาดินแดน, ๒๕๔๒), หน้า ๑๔๙ - ๑๕๑.

(๒) พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

(๓) ควบคุมการปฏิบัติงานของนายก องค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย และแผนพัฒนาตำบล ข้อบัญญัติระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

๒.๓.๗ ทฤษฎีการปกครองส่วนท้องถิ่น

ทฤษฎีของ โนซิก (Nozick) และ บุคคัมม (Buchanam) ได้มีความเห็นว่า สังคมที่มีการให้บริการแบบผูกขาดโดยธรรมชาติเมื่อไม่สามารถกีดกันได้ ไม่สามารถแข่งขันในการบริโภคได้จะเกิดปัญหาบุคคลที่ไม่จ่ายแต่ได้รับผลประโยชน์จึงต้องบังคับเก็บภาษี รัฐบาลเกิดจากการรวมตัวกันโดยการบังคับการจัดเก็บและมองว่ารัฐบาลเป็นผู้ผูกขาดโดยธรรมชาติ และขยายอำนาจบังคับไปถึงการธุรกรรม

ส่วน บุคคัมม (Buchanam) ได้มีความเห็นว่า สังคมไม่ได้ผูกมัดโดยศีลธรรมจรรยาเพียงอย่างเดียวและไม่มีจรรยาใด ๆ เลยถ้าประชาชนเห็นแก่ตัว คอยแสวงหาผลประโยชน์ก็จะเกิดปัญหา จึงต้องมีกฎหมาย (Law) และข้อตกลง (Social Contrast)

จากแนวคิดของ Nozick และ Buchanam ทำให้เกิดการกำหนดบทบาทในการบริหารของรัฐจนถึงบทบาทท้องถิ่นที่จะทำให้เกิดสวัสดิภาพต่อสังคมที่ดีขึ้น ส่วนที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมคือ^{๔๑}

๑. การเลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือเป็นกรรมการในคณะกรรมการบริหารในองค์กรส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นตัวแทนในการพิทักษ์รักษาประโยชน์และกำหนดทิศทางในการพัฒนา ให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเองและชุมชน

๒. เสนอความต้องการของตนต่อผู้แทน เพื่อนำสู่การพิจารณากำหนดเป็นนโยบาย แผนงานโครงการในเรื่องต่าง ๆ แล้วเสนอความคิดเห็นผ่านตัวแทนของตน รวมทั้งร้องเรียนผ่านผู้บริหารของหน่วยงานกำกับดูแลองค์กร

๓. ร้องเรียนหรือร้องทุกข์ในกรณีที่ได้รับความสะดวกหรือการประกอบกิจการใด ๆ ในท้องถิ่นซึ่งเป็นพี่น้องประชาชนที่จะร้องเรียนได้

๔. ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามข้อกำหนดของท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นบัญญัติขึ้น

จากบทบาทหน้าที่ของประชาชนดังกล่าว จะเห็นได้ว่าประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับประชาชน ได้เป็นที่พึ่งและเป็นผู้นำในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น สมดังเจตนารมณ์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นในการกระจายอำนาจสู่ประชาชนอย่างแท้จริง แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเข้มแข็งได้ด้วยประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีการรวมตัวเป็นองค์กรต่าง ๆ อย่างหลากหลาย

^{๔๑} ชูชัย ศุภวงศ์ และยุวดี คาคการณ์ไกล, องค์การบริหารส่วนตำบลในแนวทางประชาคม, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, ๒๕๒๔), หน้า ๓๒.

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล ได้เคยจัดตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. ๒๔๙๙ เป็นรูปการปกครองท้องถิ่นรูปหนึ่ง ต่อมาได้ถูกยกเลิกไปโดยเหตุผลว่าไม่อาจปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพได้ ซึ่งถูกยกเลิกไปโดยประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๒๖ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๕ แล้วจัดตั้ง “สภาตำบล” แทนและสภาตำบลรูปนี้ก็ได้ดำเนินการเรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๓๗ จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ โดยได้ปรับปรุงฐานะของสภาตำบลที่มีอยู่ให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล และปรับปรุงการบริหารงานของสภาตำบลเสียใหม่ ให้สามารถรับการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนได้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งให้มีการยกฐานะสภาตำบลซึ่งมีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นได้ ดังนั้น ปัจจุบันนี้จึงมีรูปการปกครองท้องถิ่นอีกรูปหนึ่งเรียกว่า “องค์การบริหารส่วนตำบล” หรือเรียกว่า “อบต.” เกิดขึ้น มีพื้นที่รับผิดชอบนอกเขตเทศบาล สุขาภิบาลและราชการบริหารส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นแต่ไม่รวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนที่ซ้อนอยู่กับพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนั่นเอง^{๔๒}

๒.๔.๑ การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล

กฎหมายได้กำหนดว่า สภาตำบลที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทย ดังนั้น ตำบลที่มีสภาตำบลซึ่งฐานะเป็นนิติบุคคล มีรายได้ตามเกณฑ์ดังกล่าวก็ให้สภาตำบลนั้นจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นได้^{๔๓}

๒.๔.๒ การจัดองค์การและการบริหาร

องค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

๒.๔.๓ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์การฝ่ายนิติบัญญัติ มีสมาชิกประกอบด้วยสมาชิกซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากราษฎรในแต่ละหมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๒ คน ในกรณีเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีเพียงหนึ่งหมู่บ้าน ให้มีสมาชิกจำนวน ๖ คน และถ้ามีเพียงสองหมู่บ้าน ให้มีสมาชิกหมู่บ้านละ ๓ คน สมาชิกซึ่งได้รับเลือกตั้งมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๔ ปี นับแต่วันเลือกตั้ง

^{๔๒} วิชาญ ทีวีเศรษฐ , สุขุม นวลสกุล, การเมืองและการปกครอง, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔), หน้า ๔๖๗.

^{๔๓} พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๔.

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีประธานสภาคนหนึ่ง และรองประธานสภาอีกคนหนึ่ง ซึ่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกตั้งขึ้น มีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ ๒ ปี มีหน้าที่ดำเนินการประชุมให้เป็นไปตามข้อบังคับการประชุม

๒.๔.๔ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

(๒) พิจารณาและให้ความเห็นชอบข้อบังคับตำบล ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

(๓) ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบลตาม (๑) และกฎหมายระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

๒.๔.๕ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

กฎหมายกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่บริหารกิจการองค์การบริหารส่วนตำบล ตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย ประธานกรรมการบริหารคนหนึ่ง และกรรมการบริหารจำนวน ๒ คน ซึ่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล แล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้ง ให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการ คณะกรรมการบริหาร^{๔๔}

๒.๔.๖ คณะกรรมการบริหารมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามมติข้อบังคับและแผนพัฒนาตำบล และรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

(๒) รายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง

(๓) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย

องค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากมีคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่บริหารและมีอำนาจหน้าที่ดังกล่าวแล้ว ยังมีพนักงานส่วนตำบลและอาจจัดแบ่งการบริหารงานออกเป็น

๑) สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

๒) ส่วนต่าง ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ตั้งขึ้น

^{๔๔}วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์ , สุขุม นวลสกุล, การเมืองและการปกครอง, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔), หน้า ๔๖๗-๔๖๘.

ระเบียบพนักงานส่วนตำบลให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา^{๘๕}

พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗
แบ่งการบริหารออกเป็น

๑. **สำนักงานปลัด** มีหน้าที่เกี่ยวกับงานบริหารทั่วไป งานธุรการ งานพิมพ์ติดงาน การเจ้าหน้าที่ งานสวัสดิการ งานการประชุม งานตราข้อบังคับตำบล งานนิติกร พาณิชยกรรม งานรัฐพิธี ประชาสัมพันธ์ งานจัดทำแผนพัฒนาตำบล งานจัดทำข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี งานขออนุมัติดำเนินการตามข้อบังคับ งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

๒. **ส่วนการคลัง** ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน การตรวจเงิน การหักภาษีเงินได้ และการนำส่งภาษี งานเกี่ยวกับการโอนเงินเดือน งานรายงานเงินคงเหลือประจำวัน งานขออนุมัติเปิดตัดปี และขอขยายเวลาเบิกจ่ายงาน การจัดทำแสดงฐานะการเงิน งบทรัพย์สิน หนี้สิน งบโครงการ เงินสะสม งานการจัดทำบัญชีทุกประเภท งานทะเบียนคุมเงินรายได้ รายจ่ายงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

๓. **ส่วนโยธา** ทำหน้าที่เกี่ยวกับการสำรวจ ออกแบบ เขียนแบบถนน อาคาร สะพาน แหล่งน้ำ ฯลฯ งานประมาณค่าใช้จ่ายตามโครงการ งานควบคุมอาคาร งานก่อสร้างและซ่อมบำรุง อาคาร สะพาน แหล่งน้ำ งานควบคุมการก่อสร้าง งานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

๔. **ส่วนสาธารณสุข** (มีเฉพาะ อบต.ชั้นหนึ่ง) ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานสุขาภิบาล งานควบคุมโรคติดต่อ ตลอดจนงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลมี ๓ ส่วนคือ

๔.๑ บุคลากรฝ่ายสภา มีสมาชิกองค์การสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่บ้านละ ๒ คน ถ้ามีเพียง ๑ หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกได้ ๖ คน และถ้ามีเพียง ๒ หมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีสมาชิกได้หมู่บ้านละ ๓ คน อยู่ในวาระคราวละ ๔ ปี นับแต่วันเลือกตั้งประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เลือกจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยนายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้ง มีตำแหน่งคราวละ ๔ ปี นับแต่วันที่ได้รับเลือก ส่วนเลขานุการ ๑ คน เลือกจากปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

๔.๒ บุคลากรฝ่ายนายก มีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ตามกฎหมายการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายก ซึ่งไม่ใช่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ช่วยในการบริหารราชการตามที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมายได้ไม่

^{๘๕}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๖๘-๔๖๙.

เกินสองคน และอาจแต่งตั้งเลขานุการนายกคนหนึ่งคน ซึ่งไม่ใช่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๔.๓ บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน มี ๑) พนักงานส่วนตำบลซึ่งเป็นบุคลากรของ องค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือน ๒) พนักงานจ้าง ขององค์การบริหารส่วนตำบล ๓) ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการรัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่องค์การบริหารส่วนตำบล ร้องขอให้ไปดำรงตำแหน่งหรือ ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการชั่วคราว^{๘๖}

๒.๔.๗ ส่วนอื่น ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ตั้งขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบลนั้น มีอำนาจในการปกครองตนเอง มีอิสระในการ บริหารงานบุคคล มีงบประมาณและพัสดุด้วยตนเอง มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่ตาม กฎหมายกำหนดภายใต้การกำกับดูแลของส่วนกลาง จะเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ได้ถูกจัดตั้งขึ้นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายไม่ได้ผ่านกระบวนการวิวัฒนาการเป็นชุมชนที่เจริญ มาก่อน การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นจึงมีน้อย กิจกรรมโครงการต่าง ๆ ส่วนใหญ่ถูก

กำหนดโดยผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน การจัดทำแผนพัฒนาตำบลในแต่ละ ครั้ง ประชาชนในหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมน้อยมาก เนื่องจากการจัดทำแผนพัฒนาองค์การ บริหารส่วนตำบลนั้น จะมีคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการ สนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้กำหนดแนวทางการพัฒนา กำหนดแผนงานโครงการ จัดทำร่างแผนพัฒนาเสนอศูนย์ประสานการพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนตำบล และเสนอสภาท้องถิ่นให้ความเห็นชอบตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชาชนจะเข้ามา มีส่วนร่วมได้น้อยมาก^{๘๗}

๒.๔.๘ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรง ของประชาชนตามกฎหมายการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น นายกองค์การ บริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งไม่ใช่สมาชิกองค์การบริหาร ส่วนตำบล เป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามที่นายก องค์การบริหารส่วนตำบล มอบหมายได้ไม่เกินสองคน และอาจแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การ บริหารส่วนตำบล คนหนึ่งซึ่งไม่ใช่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่มี ๖ ประการ ดังนี้

^{๘๖}พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติขจร, แนวคิดยุทธศาสตร์ การบริหารการพัฒนา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในยุคโลกาภิวัตน์, (กรุงเทพมหานคร : ปัญญาชน, ๒๕๕๒), หน้า ๓๗-๓๘.

^{๘๗}วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์ , สุขุม นวลสกุล, การเมืองและการปกครอง, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔), หน้า ๔๖๙.

๑) กำหนดโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

๒) สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

๓) แต่งตั้ง และถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

๔) วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๕) รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติการบริหารส่วนตำบล

๖) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติและกฎหมาย^{๘๘}

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๔๒) องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา ๖๗ ดังต่อไปนี้^{๘๙}

(๑) จัดทำให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและบก

(๒) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

(๓) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

(๔) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๕) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

(๖) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

(๗) คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๘) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

(๙) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา ๖๘ ดังต่อไปนี้^{๙๐}

^{๘๘} พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติขจร, แนวคิดยุทธศาสตร์ การบริหารการพัฒนา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท) ในยุคโลกาภิวัตน์, (กรุงเทพมหานคร : ปัญญาชน, ๒๕๕๒), หน้า ๓๓-๓๔.

^{๘๙} วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์ , สุชุม นวลสกุล, การเมืองและการปกครอง, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔), หน้า ๔๗๐.

^{๙๐} นันทวัฒน์ บรมานันท์, การปกครองส่วนท้องถิ่น, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, ๒๕๕๒), หน้า ๖๓-๖๔.

- (๑) ให้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- (๒) ให้มีการบำรุงไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (๓) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- (๔) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและ

สวนสาธารณะ

- (๕) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรและกิจการสหกรณ์
- (๖) ส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- (๗) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- (๘) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน
- (๙) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (๑๐) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- (๑๑) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- (๑๒) การท่องเที่ยว
- (๑๓) การผังเมือง

๒.๔.๙ อำนาจหน้าที่ตามแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้ อบต. มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองตามมาตรา ๑๖ ดังนี้^{๔๑}

- ๑. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- ๒. การจัดให้มี และบำรุงรักษาทางบกทางน้ำ และทางระบายน้ำ
- ๓. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- ๔. การสาธารณสุขโรค และการก่อสร้างอื่น ๆ
- ๕. การสาธารณสุขการ
- ๖. การส่งเสริม การฝึก และการประกอบอาชีพ
- ๗. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๘. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- ๙. การจัดการศึกษา
- ๑๐. การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา

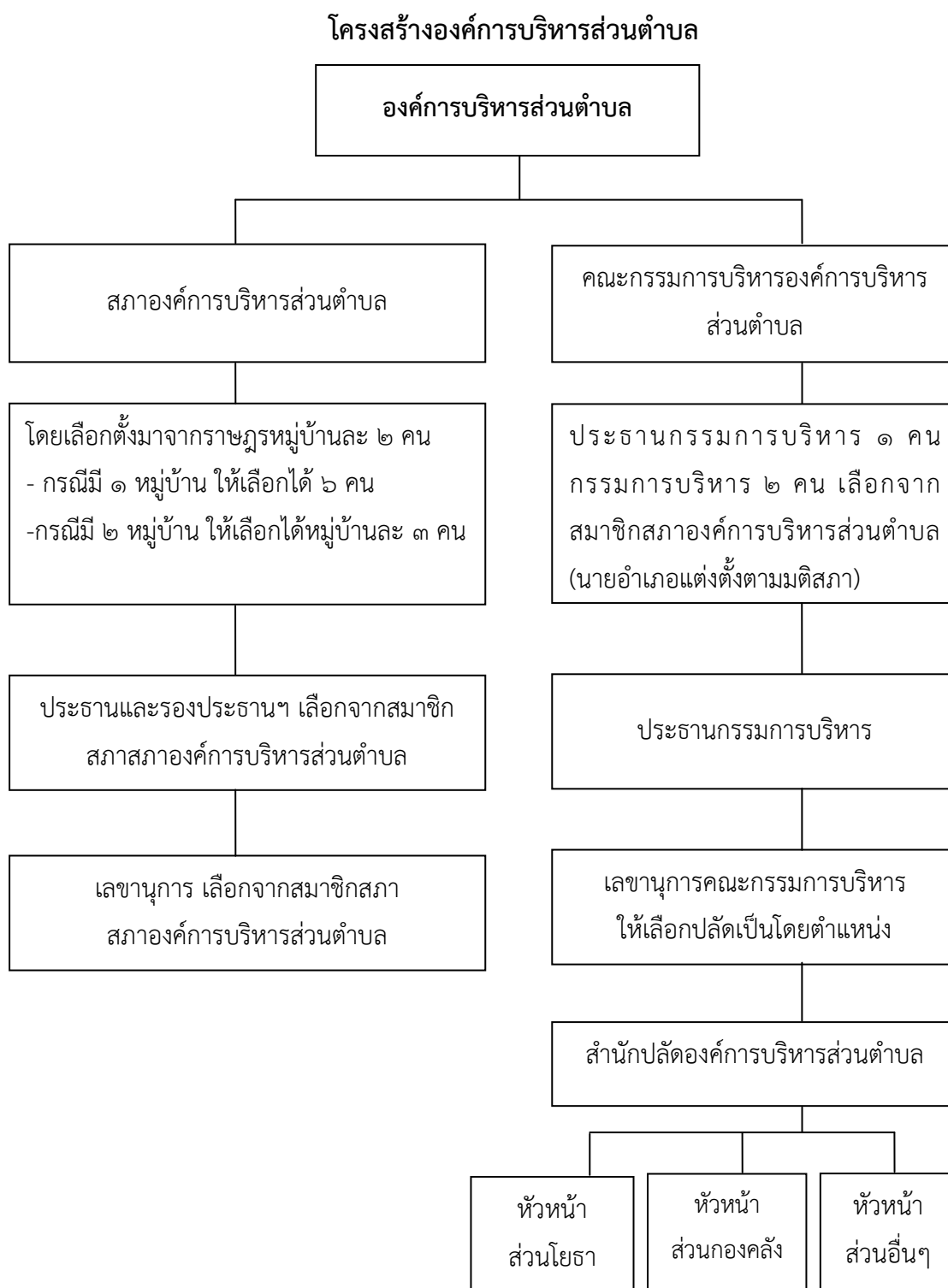
และผู้ด้อยโอกาส

๑๑. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

- ๑๒. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด และการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

^{๔๑} สมคิด เลิศไพฑูรย์, กฎหมายปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี และราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๔๗), หน้า ๕๗๐-๕๗๑.

๑๓. การจัดให้มี และบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
๑๔. การส่งเสริมกีฬา
๑๕. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
๑๖. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
๑๗. การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
๑๘. การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
๑๙. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
๒๐. การจัดให้มี และควบคุมสุสาน และฌาปนสถาน
๒๑. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
๒๒. การจัดให้มี และควบคุมการฆ่าสัตว์
๒๓. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัยโรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่น ๆ
๒๔. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๒๕. การผังเมือง
๒๖. การขนส่ง และการวิศวกรรมจราจร
๒๗. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
๒๘. การควบคุมอาคาร
๒๙. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
๓๐. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน
๓๑. กิจอื่นใด ที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

^{๔๒}วิชชุ์ ทวีเศรษฐ , สุขุม นวลสกุล, การเมืองและการปกครอง, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔), หน้า ๔๗๑.

๒.๕ ข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี^{๔๓}

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งเป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงครองราชย์เป็นปีที่ ๕๐ ชาวไทยทั่วประเทศได้มีการจัดทำโครงการต่าง ๆ ร่วมเฉลิมฉลองในวโรกาสมหามงคลดังกล่าว กระทรวงมหาดไทยได้จัดตั้งอำเภอขึ้นใหม่ รวม ๕ อำเภอ เพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติ โดยได้พิจารณาคัดเลือกอำเภอที่มีความสำคัญอันเกี่ยวเนื่องกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งจังหวัดสระบุรีมีโครงการพัฒนาพื้นที่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ณ วัดมงคลชัยพัฒนา โดยมูลนิธิชัยพัฒนา เข้ามาดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นโครงการที่มีความสำคัญยิ่งในด้านการเกษตรและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรที่ยากไร้ มีปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรนอกเขตชลประทาน พระองค์ท่านจึงพระราชทานการบริหารการใช้ที่ดินและน้ำให้แก่เกษตรกรดังกล่าวที่เรียกกันว่า “ทฤษฎีใหม่พระราชทาน”

จังหวัดจึงขอจัดตั้งอำเภอใหม่ขึ้น โดยแบ่งพื้นที่อำเภอเมืองสระบุรี จำนวน ๖ ตำบล (ตำบลห้วยบง ตำบลบ้านแก่ง ตำบลฝั่งหวง ตำบลเขาหินพัฒนา ตำบลพุแค และตำบลหน้าพระลาน) เป็นอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยมีพระราชกฤษฎีกาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งอำเภอเฉลิมพระเกียรติ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๙ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๓ ตอนที่ ๖๒ ก. วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๙ อันมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๙

สภาพทั่วไป

๑. ที่ตั้ง

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดสระบุรี ห่างจากตัวจังหวัดสระบุรี ระยะทาง ๙ กิโลเมตร อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานคร ประมาณเส้นรุ้งที่ ๑๔° ๓๖' เหนือ และเส้นแวงที่ ๑๐๐° ๕๔' ตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามทางหลวงหมายเลข ๑ (ถนนพหลโยธิน) ระยะทาง ๑๑๗ กิโลเมตร

๒. อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดกับ	อำเภอพระพุทธบาท	จังหวัดสระบุรี
ทิศตะวันออก	ติดกับ	อำเภอแก่งคอย	จังหวัดสระบุรี
ทิศใต้	ติดกับ	อำเภอเมือง	จังหวัดสระบุรี
ทิศตะวันตก	ติดกับ	อำเภอพระพุทธบาท	จังหวัดสระบุรี

^{๔๓}อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี, “ข้อมูลทั่วไป อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี พ.ศ.๒๕๕๔”, (เอกสาร บรรยายสรุป), หน้า ๒.

๓. สภาพพื้นที่^{๙๔}

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๑๕๑ ตารางกิโลเมตร หรือ ๙๔,๓๗๕ ไร่ สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นที่ราบมีความลาดชันน้อย ทางด้านเหนือของอำเภอสภาพพื้นที่เป็นที่ราบสลับกับภูเขาหินปูน

๔. สภาพภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบเมืองร้อน คือ มีอากาศแห้งแล้งในฤดูหนาว อุณหภูมิ ค่อนข้างร้อน อุณหภูมิเฉลี่ย ๓๓.๒ องศาเซลเซียส มีฝนตกในเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในช่วง ๑๑ ปี ประมาณ ๑,๗๔๔.๔๔ มิลลิเมตรต่อปี

๕. ทรัพยากรธรรมชาติ

๕.๑ ดิน ทางด้านเหนือของอำเภอ เป็นดินร่วนเหนียวปนลูกรัง เหมาะสำหรับการทำพืชไร่และพืชสวน บริเวณตอนล่างของอำเภอ เป็นดินเหนียวร่วนปนทราย เหมาะสำหรับการทำพืชไร่ พืชสวน และทำนา ส่วนทางด้านใต้ของอำเภอ เป็นดินเหนียว เหมาะสำหรับการทำพืชสวนและทำนา

๕.๒ แหล่งน้ำ

(๑) แม่น้ำป่าสักไหลผ่านตำบลบ้านแก้ง ๕ หมู่บ้าน ตำบลผึ่งรวง ๒ หมู่บ้าน เป็นระยะทาง ๑๑ กิโลเมตร

(๒) ลำห้วยในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ฯ มีลำห้วยที่เป็นสาขาของแม่น้ำป่าสักจำนวน ๕ สาย ได้แก่ ลำห้วยแร้ง ห้วยพุแค ห้วยวังไทร ห้วยหินขาว ซึ่งส่วนใหญ่มีสภาพต้นเขินเก็บกักน้ำได้ไม่ตลอดปี

(๓) อ่างเก็บน้ำห้วยหินขาว มีพื้นที่ประมาณ ๔๐๐ ไร่ เป็นแหล่งน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ก่อตั้งเพื่อสนับสนุนโครงการทฤษฎีใหม่และรองรับน้ำจากเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๖ ตำบลเขาหินพัฒนา เก็บน้ำได้ประมาณ ๑ ล้านลูกบาศก์เมตร

(๔) แหล่งน้ำอื่นๆ ได้แก่ ฝาย สระ หนอง บึง บ่อบาดาล และบ่อน้ำตื้น ซึ่งมีอยู่กระจายระเจิดกระจายทั่วไป

๕.๓ ป่าไม้ มีป่าสงวนแห่งชาติ ป่าพระพุทธบาท-พุแค ตำบลพุแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี มีพื้นที่ประมาณ ๖,๔๘๗ ไร่

๕.๔ หินปูน/หินอ่อน พื้นที่ทางด้านเหนือของอำเภอสภาพภูมิประเทศเป็นเขาหินปูน หินอ่อน ที่มีความต้องการทางด้านอุตสาหกรรมก่อสร้าง และโครงสร้างพื้นฐานผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและพื้นหินอ่อนที่สำคัญของประเทศ

การปกครองและการบริหาร^{๙๕}

๑. แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น ๖ ตำบล ๕๓ หมู่บ้าน ดังนี้

(๑) ตำบลหน้าพระลาน มี ๑๒ หมู่บ้าน (๒) ตำบลพุแค มี ๑๑ หมู่บ้าน

^{๙๔}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓.

^{๙๕}อ้างแล้ว, หน้า ๔.

- (๓) ตำบลห้วยบง มี ๑๐ หมู่บ้าน (๔) ตำบลเขาดินพัฒนา มี ๗ หมู่บ้าน
(๕) ตำบลบ้านแก้ง มี ๘ หมู่บ้าน (๖) ตำบลผึ่งรวง มี ๕ หมู่บ้าน

๒. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ๑ เทศบาล ๖ อบต. ดังนี้

- (๑) เทศบาลตำบลหน้าพระลาน
- (๒) องค์การบริหารส่วนตำบลหน้าพระลาน
- (๓) องค์การบริหารส่วนตำบลพุแค
- (๔) องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยบง
- (๕) องค์การบริหารส่วนตำบลเขาดินพัฒนา
- (๖) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง
- (๗) องค์การบริหารส่วนตำบลผึ่งรวง

๓. ส่วนราชการประจำอำเภอ ประกอบด้วย ๗ ส่วนราชการ ดังนี้

- (๑) ที่ทำการปกครองอำเภอ
- (๒) สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอ
- (๓) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ
- (๔) สำนักงานวัฒนธรรมอำเภอ
- (๕) สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ
- (๖) สำนักงานสถิติอำเภอ
- (๗) สำนักงานเกษตรอำเภอ

๔. หน่วยงานส่วนกลาง ประกอบด้วย ๑๒ หน่วยงาน ดังนี้

- (๑) สำนักงานสรรพากรสาขาพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
- (๒) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ
- (๓) ศูนย์การศึกษาออกกระบบละการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

เฉลิมพระเกียรติ

- (๔) สถานีตำรวจภูธรเฉลิมพระเกียรติ
- (๕) สถานีตำรวจภูธรหน้าพระลาน
- (๖) สำนักงานเคหะชุมชน
- (๗) สำนักงานศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสระบุรี
- (๘) ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ
- (๙) อุทยานศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของกรมป่าไม้
- (๑๐) สำนักงานสวนพฤกษศาสตร์ภาคกลาง (พุแค) จังหวัดสระบุรี
- (๑๑) สำนักบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์
- (๑๒) สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก

ประชากร^{๙๖}

๑. จำนวนประชากรอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

มีประชากรทั้งสิ้น ๓๓,๖๐๕ คน ครั้วเรือน ๑๒,๔๒๒ ความหนาแน่นของประชากร ๒๒๒.๕๕ คน/ตารางกิโลเมตร แยกเป็นรายตำบล ดังนี้

(๑) ตำบลหน้าพระลาน	จำนวน	๑๔,๓๖๙	คน
(ในเขตเทศบาล ๘,๒๖๙ คน และนอกเขตเทศบาล ๖,๑๐๐ คน)			
(๒) ตำบลพุด	จำนวน	๖,๒๕๗	คน
(๓) ตำบลห้วยบง	จำนวน	๔,๔๐๕	คน
(๔) ตำบลเขาดินพัฒนา	จำนวน	๒,๘๖๑	คน
(๕) ตำบลบ้านแก้ง	จำนวน	๓,๓๔๘	คน
(๖) ตำบลผึ่งรวง	จำนวน	๒,๓๖๕	คน

๒. ชชาติพันธุ์

ราษฎรของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี มีประวัติความเป็นมาชนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละหมู่บ้านแตกต่างกันคือ

(๑) ไทยยวน อพยพถิ่นฐานมาจากภาคเหนือของประเทศ ได้แก่ ตำบลห้วยบง ตำบล ผึ่งรวง ตำบลเขาดินพัฒนา หมู่ที่ ๔ หมู่ที่ ๕ ตำบลหน้าพระลาน มีภาษาพูดชนบธรรมเนียม ประเพณี คล้ายทางภาคเหนือ

(๒) ไทยอีสาน อพยพมาจากภาคอีสาน หรือจากอำเภอแก่งคอย ได้แก่ ตำบลบ้านแก้งทั้งตำบล รวม ๘ หมู่บ้าน มีภาษาพูดและประเพณีคล้ายไทยภาคอีสาน

(๓) ไทยภาคกลางมีปะปนอยู่ทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล ในแต่ละตำบล หน้าพระลาน ๑๐หมู่บ้าน มีไทยยวน ๒ หมู่บ้าน นอกนั้นเป็นไทยภาคกลาง มีภาษาพูด และชนบธรรมเนียมประเพณีของคนไทยภาคกลาง

เศรษฐกิจ^{๙๗}

๑. ด้านอุตสาหกรรม

ได้แก่ โรงโม่หิน-ย่อยหิน ๔๔ แห่ง โรงปูน ๑ แห่ง บริษัทหินอ่อน ๑ แห่ง

๒. ด้านการเกษตรกรรม

ได้แก่ การทำนา ๙,๔๒๓ ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย ๘๐ ถึง/ไร่ จำนวนครั้วเรือนที่ปลูก ๕๒๙ ครอบครั้ว การทำไร่ข้าวโพด ๒๑,๕๐๐ ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย ๕๔ ถึง / ไร่ จำนวนครั้วเรือนที่ปลูก ๙๑๒ ครอบครั้ว การปลูกไร่มันสำปะหลัง ๒,๘๒๐ ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย ๕ ตัน/ไร่ ปศุสัตว์ ได้มีการเลี้ยงโคเนื้อ จำนวน ๑,๔๖๐ ตัว กระบือ ๒๕ ตัว ไก่พื้นเมือง ๔,๒๐๐ ตัว ฟาร์มไก่เนื้อ ๓ ฟาร์ม ฟาร์มเป็ดเนื้อ ๖ ฟาร์ม โรงฆ่าโค ๑ โรง และสัตว์ปีก การประมง การเลี้ยงปลา การป่าไม้ การปลูกไม้โตเร็ว จำนวน ๖,๕๐๐ ไร่ กลุ่มการแปรรูป OTOP ๑๗ กลุ่ม

^{๙๖} อ้างแล้ว, หน้า ๕.

^{๙๗} อ้างแล้ว, หน้า ๖.

๓. ด้านการพาณิชย์และการบริหาร

- มีสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงขนาดใหญ่ จำนวน ๑๐ แห่ง
- ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) จำนวน ๑ แห่ง
- มีโรงแรม จำนวน ๓ แห่ง
- บริษัทห้างร้านต่าง ๆ

๔. การท่องเที่ยว^{๙๘}

๔.๑ สถานที่ท่องเที่ยว

(๑) โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เริ่มแปลงสาธิตเกษตรทฤษฎีใหม่ ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ดำเนินงานโดยมูลนิธิชัยพัฒนา และ ศูนย์บริการวิชาการด้านพืชและปัจจัยการผลิตลพบุรี กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออกของวัดมงคลชัยพัฒนา เนื้อที่ ๑๕๕ ไร่ ซึ่งเป็นแปลงสาธิตการเกษตรแนวทฤษฎีใหม่ เพื่อเป็นตัวอย่างในการดำเนินการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่แก่เกษตรกรให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ และเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงานของหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา และประชาชนโดยทั่วไป จึงเปรียบเสมือนเป็นศูนย์เรียนรู้ให้แก่ประชาชนทั่วไป

(๒) วัดมงคลชัยพัฒนา

วัดมงคลชัยพัฒนา ตั้งอยู่ ณ บ้านมงคล เลขที่ ๔๕ หมู่ที่ ๕ ตำบลห้วยบง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี อยู่ที่ กม. ที่ ๑๑๖ -๑๑๗ ถนนพหลโยธิน (ห่างจากเมืองสระบุรีประมาณ ๙ กิโลเมตร) ตำบลห้วยบง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามจากวัดมงคลเป็น “วัดมงคลชัยพัฒนา” เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๓๕ ณ พระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์ จังหวัดนราธิวาส กับนายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา นับจากนั้นเป็นต้นมาจึงใช้ชื่อวัดมงคลชัยพัฒนา จนกระทั่งบัดนี้

(๓) อ่างเก็บน้ำห้วยหินขาว

อ่างเก็บน้ำห้วยหินขาว มีพื้นที่ประมาณ ๔๐๐ ไร่ เป็นแหล่งน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ก่อตั้ง เพื่อสนับสนุนโครงการทฤษฎีใหม่ และรองรับน้ำจากเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ ๖ ตำบล เขาดินพัฒนา

(๔) สวนพฤกษศาสตร์ภาคกลาง (พุแค)

สวนพฤกษศาสตร์ภาคกลาง (พุแค) ปี พ.ศ. ๒๕๓๒ จึงได้รับการจัดสรรงบประมาณมาดำเนินการเป็นปีแรก และได้ทำพิธีเปิดสวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้อย่างเป็นทางการ

^{๙๘} อ่างแล้ว, หน้า ๗.

ทางการ ในวันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นวันสถาปนากรมป่าไม้ครบรอบปีที่ ๕๔ จึงถือได้ว่า สวนพฤกษศาสตร์ (พุแค) เป็นสวนพฤกษศาสตร์แห่งแรกของประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้เคยเสด็จพระราชดำเนินและทรงปลูกต้นรัง (*Shorea siamensis* Miq) ไว้เมื่อวันที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๑ ปัจจุบันต้นรังที่ทรงปลูกเจริญเติบโตผลิดอกออกผลสมบูรณ์ดี นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณที่ได้พระราชทาน “ต้นไม้ของพ่อ” ไว้เป็นศิริมงคลแก่สวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้ **สวนพฤกษศาสตร์พุแค** ตั้งอยู่ที่ตำบลพุแค บนถนนสายสระบุรี-ลพบุรี (ถนนพหลโยธิน) ห่างจากอำเภอเมืองสระบุรีประมาณ ๑๗ กิโลเมตร มีบริเวณกว้างขวาง ร่มรื่น มีลำธาร ไหลผ่าน เหมาะสำหรับเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

งานเทศกาล/ประเพณี^{๙๙}

(๑) เทศกาลท่องเที่ยวทุ่งทานตะวัน

ระหว่างเดือนตุลาคม ถึงพฤศจิกายน ที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ชมธรรมชาติท่ามกลางสายลมหนาวที่พัดผ่านบรรยากาศเนินเขา ทุ่งหญ้า

(๒) ประเพณีบุญบั้งไฟ

ประเพณีบุญบั้งไฟเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมานาน ซึ่งจะจุด บั้งไฟเสี่ยงทายก่อนฤดูทำไร่ทำนา เพื่อเป็นการเสี่ยงทายว่าพืชผลทางการเกษตรประจำปีจะดีจะเลว ห้วงระยะเวลาการจัดงานจะอยู่ในช่วงเดือนพฤษภาคม หรือ มิถุนายน ของทุกปี ณ หมู่ที่ ๔ ตำบลฝั้วรวง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี

๕. สินค้า OTOP^{๑๐๐}

- (๑) น้ำผึ้งจากดอกทานตะวัน ผลิตโดยกลุ่มเลี้ยงผึ้งตำบลพุแค
- (๒) ลูกกัญญ์พืช จากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลพุแค
- (๓) ผลิตภัณฑ์จากหินอ่อน ผลิตโดยชมรมหินอ่อนตำบลหน้าพระลาน

๖. รายได้เฉลี่ยของประชาชน (ข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๕๓)^{๑๐๑}

- (๑) ตำบลเขาหินพัฒนา รายได้เฉลี่ย ๖๕,๒๙๔.๐๕ บาท
- (๒) ตำบลบ้านแก้ง รายได้เฉลี่ย ๕๓,๗๓๔.๔๗ บาท
- (๓) ตำบลฝั้วรวง รายได้เฉลี่ย ๕๗,๔๐๒.๔๐ บาท
- (๔) ตำบลพุแค รายได้เฉลี่ย ๕๖,๐๐๑.๑๙ บาท
- (๕) ตำบลห้วยบง รายได้เฉลี่ย ๗๑,๒๑๖.๔๙ บาท
- (๖) ตำบลหน้าพระลาน รายได้เฉลี่ย ๕๗,๔๖๗.๖๑ บาท

รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ๕๙,๙๑๘.๖๙ บาท

^{๙๙} อ้างแล้ว, หน้า ๙.

^{๑๐๐} อ้างแล้ว.

^{๑๐๑} อ้างแล้ว, หน้า ๑๐.

สังคม^{๑๐๒}

๑. การศึกษาสถานศึกษาในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ดังนี้

(๑) โรงเรียนสังกัด สพฐ.	จำนวน ๑๘ แห่ง
(๒) การศึกษาตามอัธยาศัย	จำนวน ๑ แห่ง
(๓) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวน ๕ แห่ง
(๔) ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	จำนวน ๖ แห่ง

๒. ศาสนา ประชาชนส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ ๙๕.๐๕ นับถือศาสนาพุทธ

- มีวัดพุทธและสำนักสงฆ์	จำนวน ๓๔ แห่ง
- โรงเรียนปริยัติธรรม	รวม ๕ แห่ง

๓. วัฒนธรรม

มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมทั้งวัฒนธรรมภาคกลาง ภาคอีสาน และไทยวน โดยมีความแตกต่างทางภาษาพูดและประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีทำบุญกลางบ้าน ฉลองหนังสือของชาวไทยวน งานบุญบั้งไฟของชาวอีสาน เป็นต้น

๔. การสาธารณสุข

๑. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ	จำนวน ๑ แห่ง
๒. สถานีอนามัย	จำนวน ๗ แห่ง
๓. สถานพยาบาลเอกชน	จำนวน ๒ แห่ง
๔. ร้านขายยาแผนปัจจุบัน	จำนวน ๓ แห่ง
๕. อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ	ร้อยละ ๑๐๐ %
๖. อสม.	จำนวน ๕๐๐ คน

๕. ความสงบเรียบร้อย

- สถานีตำรวจภูธรเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี
- สถานีตำรวจภูธรหน้าพระลาน

สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ^{๑๐๓}

๑. ไฟฟ้า ให้บริการโดยการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสระบุรี จำนวน ๑๑,๖๖๖ ครัวเรือน และไม่มีไฟฟ้าใช้ จำนวน ๕๖ ครัวเรือน

๒. การประปามีประปาครบทุกหมู่บ้าน ให้บริการโดยประปาส่วนภูมิภาค จำนวน ๑,๗๕๙ ครัวเรือน และประปาหมู่บ้าน จำนวน ๙,๙๖๓ ครัวเรือน

๓. การสื่อสาร

- (๑) โทรศัพท์ให้บริการโดยบริษัท TOT และ TT&T ครอบคลุมทุกพื้นที่
- (๒) ไปรษณีย์จำนวน ๑ แห่ง (๓) หอกระจายข่าวจำนวน ๕๔ แห่ง

^{๑๐๒} อ้างแล้ว, หน้า ๑๐.

^{๑๐๓} อ้างแล้ว, หน้า ๑๑.

๔. การคมนาคมขนส่ง ติดต่อกันระหว่างอำเภอและจังหวัด รวมทั้งการคมนาคมภายในตำบลและหมู่บ้าน มีรายละเอียดดังนี้

- (๑) ทางหลวงแผ่นดิน ถนนพหลโยธิน (หมายเลข ๑)
- (๒) ทางหลวงชนบท ถนนพุแค – แก่งคอย
- (๓) เส้นทางเชื่อมต่อระหว่างตำบลและหมู่บ้าน
 - ถนนลาดยาง ๕๕ สาย
 - ถนนลูกรัง ๔๓ สาย
 - ถนนคอนกรีต ๘๐ สาย
 - ถนนทางหลวงชนบท ๑๐ สาย

๒.๕.๑ องค์การบริหารส่วนตำบลไพฑูริพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี เดิมเป็นพื้นที่การปกครองของอำเภอเมืองสระบุรี ตั้งขึ้นเป็นกรณีพิเศษโดยไม่ผ่านการเป็นกิ่งอำเภอ ตามโครงการจัดตั้งอำเภอเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเนื่องในมหามงคลวโรกาสจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี เมื่อ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๙

องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ หรือ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี และเป็นหนึ่งใน ๑๓ แห่งของจังหวัดสระบุรี เนื่องจากเป็นอำเภอที่จัดตั้งขึ้นใหม่ในการเฉลิมฉลองการครองราชย์เป็นที่ ๕๐ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว(พ.ศ.๒๕๓๙) ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จึงเป็นพื้นที่อยู่อาศัยหนาแน่นของประชาชน ทั้งในรูปแบบชุมชนและหมู่บ้านจัดสรร มีตลาด ร้านอาหาร และโรงงานอุตสาหกรรม โรงไม้หิน เป็นต้น

เมื่อมีการปฏิรูปการบริหารราชการและการปกครองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชน มากที่สุด มีศักยภาพในการให้บริการสาธารณะแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและตอบสนอง ความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง สิ่งที่ทำนายองค์การบริหารส่วนตำบลในขณะนี้คือ การปรับกลยุทธ์ ทักษะคน วิถีคิด วิธีการทำงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล ไปสู่การเป็น “ราชการยุคใหม่” มุ่งปฏิบัติเพื่อเป้าหมาย คือการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า และให้ประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นก็มีสภาพเช่นเดียวกัน ทางราชการเล็งเห็นความจำเป็นในการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ได้ทะนุบำรุงท้องถิ่น จึงได้ออกพระราชบัญญัติซึ่งได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ โดยยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเป็น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแบบใหม่ เรียกว่า องค์การบริหารส่วนตำบล และต่อมาได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัตินี้มาจนถึง ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๔๓

องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี
จำนวน ๖ แห่ง ซึ่งประกอบด้วย

๑. องค์การบริหารส่วนตำบลเขาดินพัฒนา^{๑๐๔}

ประวัติความเป็นมาตำบลเขาดินพัฒนา

ตำบลเขาดินพัฒนามีประวัติความเป็นมา เดิมนั้นตำบลเขาดินพัฒนาขึ้นกับตำบล
ห้วยบง อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ได้แยกมาเป็นตำบลเขาดินพัฒนา อำเภอเมือง
สระบุรี จังหวัดสระบุรี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๖ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๘ อำเภอเฉลิมพระเกียรติได้แยก
ออกจากอำเภอเมืองสระบุรี และตำบลเขาดินพัฒนาได้แยกออกจากตำบลห้วยบงมาเป็น ๗
หมู่บ้าน ตำบลเขาดินพัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ดังนี้

ตำบลเขาดินพัฒนา มีภูเขาลูกเล็กอยู่กลางตำบล คือ เขาดินเหนือหรือดอยดินอยู่
ติดกับวัดเขาดินพื้นที่เป็นที่ราบ ราษฎรใช้ภาษาพูดยวน (ยวนโยนก) เป็นภาษาพูดพื้นบ้าน มี
ถนนผ่านตำบลไปตำบลและไปอำเภอแก่งคอย ประชากรเดิมย้ายมาจาก อำเภอเสนาให้ จังหวัด
สระบุรี ตำบลเขาดินพัฒนาเป็นสภาตำบลอยู่ ๔ ปี จนถึง พ.ศ. ๒๕๔๔

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาดินพัฒนา ได้รับการยกเลิกรัฐฐานะจากสภาตำบล
เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเขาดินพัฒนา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๔ มีหมู่บ้านอยู่ในความรับผิดชอบ
๗ หมู่บ้าน

ปัจจุบัน องค์การบริหารส่วนตำบลเขาดินพัฒนา ตั้งอยู่ ๘๙ หมู่ที่ ๒ ตำบล
เขาดินพัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ๑๘๐๐๐ มีสมาชิกสภาองค์การบริหาร
ส่วนตำบลเขาดินพัฒนา จำนวน ๑๔ คน มีนายสมบัติ วงษ์สง่า เป็นนายกองค์การบริหาร
ส่วนตำบล นายประสิทธิ์ สโมสร เป็นรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายเสมา พุกทิตา
เป็นรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และ นายออน แก้วสีหมอก เป็นเลขานุการนายก
องค์การบริหารส่วนตำบล

สภาพทั่วไปของตำบล :

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาดินพัฒนาตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ ของตำบลเขาดินพัฒนา
อำเภอเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสระบุรี มีระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอเฉลิมพระเกียรติ
ระยะทาง ๑ กิโลเมตร

อาณาเขตตำบล :

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลสองคอน อำเภอแก่งคอย

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลฝั่งรวง,ตำบลห้วยบง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลสองคอน อำเภอแก่งคอย ติดตำบลรวงฝั่ง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลห้วยบง ตำบลพุแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

^{๑๐๔} อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี, “ข้อมูลทั่วไป อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี
พ.ศ.๒๕๕๔”, (เอกสาร บรรยายสรุป), หน้า ๒๕.

การปกครองท้องถิ่น

การปกครอง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลเขาดินพัฒนา มีหมู่บ้านจำนวน ๗ หมู่บ้าน จำนวนประชากรในเขต อบต. ๒,๔๓๖ คน และจำนวนหลังคาเรือน ๗๑๑ หลังคาเรือน อาชีพของตำบล : - อาชีพหลัก ทำนา ทำสวน/ทำไร่ - อาชีพเสริม รับจ้างทั่วไป

ข้อมูลสถานที่สำคัญของตำบล :

๑. วัดเขาดินเหนือ
๒. วัดถ้ำเจริญสุข
๓. อ่างเก็บน้ำห้วยหินขาว
๔. สถานีตำรวจ
๕. ที่ว่าการอำเภอเฉลิมพระเกียรติ
๖. สถานีอนามัยตำบลเขาดินพัฒนา

๒. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก่ง^{๑๐๕}

ประวัติความเป็นมา

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก่งเดิมเป็นสภาตำบลบ้านแก่งต่อมา วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ ได้รับการประกาศกระทรวงมหาดไทย จัดตั้งให้เป็น องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก่งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗

สภาพเดิมตำบลบ้านแก่งเป็นแก่งดินยื่นลงไปแม่น้ำป่าสัก ทำให้การเดินทางไปมาทางน้ำไม่สะดวกเจ้าเมืองในสมัยนั้นได้ระดมประชาชนขุดแก่งนั้นออกทำให้เรือเดินทางไปมาสะดวก ชาวบ้านจึงเรียกหมู่บ้านว่าบ้านแก่ง ต่อหลังเพี้ยนเป็นบ้านแก้ง และเรียกตำบลตามชื่อบ้านแก้ง หมู่ที่ ๓ ว่า “ตำบลบ้านแก้ง”

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก่ง ตั้งอยู่ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ห่างจากตัว จังหวัดสระบุรี ประมาณ ๗ กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม

อาณาเขต

ทิศเหนือ	จรด	ตำบลเขาดินพัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
ทิศใต้	จรด	แม่น้ำป่าสัก
ทิศตะวันออก	จรด	ตำบลเตาปูน อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี
ทิศตะวันตก	จรด	ตำบลฝั่งรวง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

การปกครองท้องถิ่น

การปกครอง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก่ง มีจำนวนหมู่บ้าน ๘ หมู่บ้าน ประชากรทั้งหมดจำนวน ๓,๔๑๓ คน ชาย ๑,๖๔๑ คน หญิง ๑,๗๗๒ คน จำนวนครัวเรือน ๑,๒๔๗ ครัวเรือน มีความหนาแน่นเฉลี่ย ๑๑๓.๗๖ คน/ตารางกิโลเมตร

^{๑๐๕}อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี, “ข้อมูลทั่วไป อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี พ.ศ.๒๕๕๔”, (เอกสาร บรรยายสรุป), หน้า ๒๖.

ข้อมูลอาชีพของตำบล :

- ลักษณะการประกอบอาชีพของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง โดยทั่วไปประกอบอาชีพเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ รับจ้างทั่วไป รับราชการและรัฐวิสาหกิจ มีรายได้ประชากรครัวเรือน ประมาณ ๒๓,๐๐๐ บาท

สภาพภูมิประเทศ

วิถีการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ตำบลบ้านแก้ง เป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่ายตามแบบสังคมไทย ยึดมั่นและปฏิบัติตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านในตำบล

สถานศึกษาในตำบลบ้านแก้ง

- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลบ้านแก้ง ตั้งอยู่ ม.๔ บ้านสูงยาง
- โรงเรียนวัดสุนันทาราม ตั้งอยู่ ม.๓ บ้านแก้ง
- โรงเรียนวัดลาดเขาปูน ตั้งอยู่ ม.๘ บ้านลาดเขาปูน

การสาธารณสุข

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลบ้านแก้ง (รพ.สต.) ตั้งอยู่ ม.๘ บ้านลาดเขาปูน

ด้านการศาสนา

วัด	จำนวน	๕	แห่ง
สำนักสงฆ์	จำนวน	๑	แห่ง

ความปลอดภัยในทรัพย์สินและชีวิต

หน่วยบริการประชาชนตำบลบ้านแก้ง (ตำรวจชุมชน) ตั้งอยู่บริเวณหน้าที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง ม. ๓ จำนวน ๑ แห่ง

๓.องค์การบริหารส่วนตำบลผึ่งรวง^{๑๐๖}

ประวัติความเป็นมา

ตำบลผึ่งรวง เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีประวัติความเป็นมาแต่เดิม ตำบลผึ่งรวง มีชื่อว่า “ผึ่งลาว” เป็นชาวลาวที่ถูกกวาดต้อนมาในสมัยกรุงธนบุรี ในปี พ.ศ. ๒๓๒๑ และเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๖๙ สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้เปลี่ยนชื่อจาก “ผึ่งลาว” เป็น “ผึ่งรวง”

เมื่อจังหวัดสระบุรี ขอจัดตั้งอำเภอใหม่ โดยแบ่งเขตพื้นที่อำเภอเมืองสระบุรี จำนวน ๖ ตำบล ได้แก่ ตำบลพุดแค ตำบลห้วยบง ตำบลบ้านแก้ง ตำบลผึ่งรวง ตำบลเขาดินพัฒนา และ ตำบลหน้าพระลาน เป็นอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยมีพระราชกฤษฎีกาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเป็นอำเภอเฉลิมพระเกียรติ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ.

^{๑๐๖} อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี, “ข้อมูลทั่วไป อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี พ.ศ.๒๕๕๔”, (เอกสาร บรรยายสรุป), หน้า ๒๗.

๒๕๓๙ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๓ ตอนที่ ๖๒ ก. วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๙ อันมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๙

ตำบลผึ้งรวง เป็นตำบลหนึ่งใน ๖ ตำบลของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ ๕ กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๗.๙ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๔.๙๘๖ ไร่ ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำป่าสักไหลผ่าน ลักษณะดินเหมาะแก่การทำการเกษตร ทำนาเป็นหลัก ทำสวน ทำไร่ มีการส่งน้ำธรรมชาติ และการชลประทาน จึงมีการปลูกพืชในฤดูแล้ง มีพื้นที่ ทั้งหมด จำนวน ๔.๙๘๖ ไร่ มีเขตปกครอง ๕ หมู่บ้าน

อาณาเขต

ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ ๕ กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๗.๙ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๔.๙๘๖ ไร่

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลเขาดินพัฒนา	อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลดาวเรือง	อำเภอเมืองสระบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านแก้ง	อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลห้วยบง	อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

การปกครองท้องถิ่น

ตำบลผึ้งรวง แบ่งการปกครองออกเป็น ๕ หมู่บ้าน มีข้อมูลทั่วไป ดังนี้ พื้นที่เขตการปกครอง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลผึ้งรวง ประชากรตามสถิติทะเบียนราษฎร รวม ๒,๒๘๔ คน เป็นชาย ๑,๐๓๙ คน หญิง ๑,๒๒๒ คน

สภาพเศรษฐกิจและสังคม

ประชากรในเขตตำบลผึ้งรวง มีอาชีพหลัก คือ

๑. การทำเกษตรกรรม ทำนาข้าว จำนวน ๓๖๖๖ ไร่จำนวน ๑๙๙ ครัวเรือน
๒. ทำสวน จำนวน ๑๐ ไร่ จำนวน ๑๐ ครัวเรือน
๓. ทำไร่ จำนวน ๓๐ ไร่ จำนวน ๔ ครัวเรือน

ในฤดูแล้งปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อไว้บริโภค และเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เสริม รายได้/คน/ปี ๔๖,๐๐๐ บาท รายได้เฉลี่ย/ครอบครัว/ปี ๑๙,๐๐๐ บาท

สภาพภูมิประเทศ

อาชีพของชุมชน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนาข้าว และรองลงมาจะปลูกอ้อย ข้าวโพด ถั่วเหลือง ทานตะวัน ปลูกผัก ทำงานโรงงานในตำบลใกล้เคียง และอาชีพด้านศิลป หัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น ทำอาหาร สมุนไพรต่าง ๆ

สถานศึกษาในตำบลผึ้งรวง

โรงเรียนบ้านห้วยหินขาวมิตรภาพที่ ๒๑๓

โรงเรียนวัดท่าวัว และ โรงเรียนวัดแพะโคก

มีห้องสมุดประจำตำบล จำนวน ๑ แห่ง

ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จำนวน ๕ แห่ง

การสาธารณสุข

มีสถานอนามัย จำนวน ๑ แห่ง ส้วมซึม ๕๒๑ แห่ง ๑๐๐ % มีสภาวัดนธรรม
ตำบลฝั่งรวง ๑ แห่ง

มีหน่วยอบรมประชาชนตำบล ๑ แห่ง ณ วัดท่าวัวหมูที่ ๓

การคมนาคม

การคมนาคมติดต่อระหว่างตำบล และอำเภอใกล้เคียง มีการคมนาคมทางบก คือ

-ถนนพหลโยธิน ตั้งแต่ ทางแยกแพะโคก – ถนนบายพาส

-ถนนลาดยาง สายเพ็ญขวา

-ถนนลาดยาง สายห้วยหินขาว

ด้านการศาสนา

มีวัด ๕ แห่ง คือ

-วัดเพ็ญขวา

-วัดห้วยหินขาว

-วัดท่าวัว

-วัดแพะโคก

-วัดฝั่งรวง

๔.องค์การบริหารส่วนตำบลพุดแค^{๑๐๗}

ประวัติความเป็นมาตำบลพุดแค

ตำบลพุดแค บริเวณหมู่บ้านตั้งแต่สมัยก่อนมีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านเคารพกราบไหว้ คือ ศาลเจ้าพ่อชัยยะ และศาลเจ้าพ่อนาหัวพุด ซึ่งบริเวณดังกล่าวมีต้นแคใหญ่ และมีน้ำพุใหญ่ ในบริเวณดังกล่าว จึงเรียกบริเวณชุมชนนี้ว่า “พุดแค” โดยมีประเพณีทำบุญกลางบ้านสืบทอดกันมา จนถึงปัจจุบัน โดยมีการแต่งตั้ง กำนันเพื่อทำการปกครองมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ โดยมีกำนันคนแรก คือ ท่านขุนพุดแค คณาลักษณ์ (ปู่เปี้ย)

ตำบลพุดแค เดิมเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ในปี พ.ศ.๒๕๓๙ ซึ่งเป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงครองราชย์เป็นปีที่ ๕๐ วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๓๙ จังหวัดสระบุรี ขอจัดตั้งอำเภอใหม่ คือ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ขึ้นโดยแบ่งพื้นที่อำเภอเมืองสระบุรี จำนวน ๖ ตำบล ได้แก่ ตำบลห้วยบง ตำบลบ้านแก่ง ตำบลฝั่งรวง ตำบลเขาหินพัฒนา ตำบลพุดแค และตำบลหน้าพระลานโดยมีพระราชกฤษฎีกาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งอำเภอเฉลิมพระเกียรติ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๙ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๓ ตอนที่ ๖๒ ก. วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๙

^{๑๐๗} อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี, “ข้อมูลทั่วไป อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี พ.ศ.๒๕๕๔”, (เอกสาร บรรยายสรุป), หน้า ๒๙.

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลเตาปูน อำเภอแก่งคอย
 ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลห้วยบง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลเขาหินพัฒนา และ ตำบลห้วยบง
 ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

การปกครองท้องถิ่น

การปกครอง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลพุแค มีจำนวนหมู่บ้าน ๑๑ หมู่บ้าน
 ประชากรทั้งหมด ๖,๐๔๑ คน ชาย ๒,๙๕๕ คน หญิง ๓,๐๘๖ คน จำนวนครัวเรือนทั้งหมด
 ๑๙๘๓ ครัวเรือน จำนวนครัวเรือนเกษตรกร ๗๘๖ ครัวเรือน

ประชากร

ตำบลพุแค มีประชากรทั้งหมด ๖,๐๔๑ คน ชาย ๒,๙๕๕ คน หญิง ๓,๐๘๖ คน
 จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ๑,๙๘๓ ครัวเรือน จำนวนครัวเรือนเกษตรกร ๗๘๖ ครัวเรือนเชื้อสาย
 ประชากร เป็นเชื้อสายไทยภาคกลาง และไทยญวน มีภาษาพูดและขนบธรรมเนียมประเพณี
 คล้ายทางภาคเหนือ

สภาพเศรษฐกิจและสังคม

ตำบลหน้าพุแค ประชากรส่วนใหญ่ ร้อยละ ๔๕ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม
 ประชากรประกอบอาชีพรับจ้างในภาคอุตสาหกรรมต่อเนื่องเกี่ยวกับหิน บ่อลูกรัง และโรงงาน
 อุตสาหกรรม ร้อยละ ๔๐ เนื่องจากสภาพพื้นที่ มีแร่ธาตุและบ่อลูกรัง เกิดกิจการ
 อุตสาหกรรม การรับจ้างอื่น ๆ ด้านอุตสาหกรรม และประกอบอาชีพด้านการพาณิชย์กรรมและ
 การบริการอีกร้อยละ ๑๕ ด้านสังคมประชากรที่เป็นแรงงาน ในโรงงาน หรือรับจ้างขับรถบรรทุก
 ปัญหาสังคมส่วนใหญ่จึงมาจากผลพวงของการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม ที่ไม่สมดุล เช่น ปัญหา
 มลภาวะแวดล้อม ปัญหาการจัดสรรทรัพยากรปัญหายาเสพติด

สภาพภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่กว่าร้อยละ ๔๐ เป็นภูเขา บ่อลูกรัง มีแร่ธาตุมากเป็นแหล่ง
 อุตสาหกรรมเกี่ยวกับบ่อลูกรัง

การคมนาคม

ติดต่อระหว่างอำเภอ และจังหวัด การคมนาคมภายในตำบล และหมู่บ้าน มีดังนี้
 ๑.ทางหลวงแผ่นดิน ถนนพหลโยธิน (หมายเลข ๑)
 ๒.ถนนทางหลวงหมายเลข ๒๑ พุแค – หล่มสัก
 ๓.เส้นทางเชื่อมต่อระหว่างตำบลและหมู่บ้าน

สภาพพื้นที่และระบบสาธารณูปโภค

จำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ในเขต อบต. ๑,๒๙๗ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ
 ๑๐๐.๐๐ จำนวนบ้านที่มีโทรศัพท์ ๓๐๐ หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๑๐ ของจำนวน
 หลังคาเรือน

สถานศึกษาในตำบลพุดแค

๑. โรงเรียนวัดพุดแค บ้านพุดแค ตำบลวัดพุดแค
๒. โรงเรียนเทพศิรินทร์ พุดแค ๑๗๕ หมู่ ๑ ตำบลพุดแค ระดับมัธยมศึกษา ๑-๖
๓. โรงเรียนวัดวังเลน บ้านวังเลน ตำบลวัดวังเลน
๔. โรงเรียนวัดหนองหว้า บ้านบ้านหนองหว้า ตำบลวัดหนองหว้า
๕. โรงเรียนวัดใหม่สามัคคีธรรม บ้านห้วยยาง ตำบลวัดใหม่สามัคคีธรรม

ด้านการพาณิชย์

๑. สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงขนาดใหญ่ จำนวน ๒ แห่ง
๒. โรงแรมที่พัก จำนวน ๓ แห่ง

การสาธารณสุข

๑. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล จำนวน ๑ แห่ง
๒. ร้านขายยาแผนปัจจุบัน จำนวน ๑ แห่ง

ด้านการศาสนา

- มีวัดพุทธและสำนักสงฆ์ จำนวน ๕ แห่ง
 ๑. วัดวัดพุดแค บ้านพุดแค ตำบลพุดแค
 ๒. วัดประสิทธิ์พรชัย บ้านวังเลน ตำบลพุดแค
 ๓. วัดสามัคคีธรรม บ้านห้วยยาง ตำบลพุดแค
 ๔. วัดโคกดินแดง บ้านโคกดินแดง ตำบลพุดแค
 ๕. วัดหนองหว้า บ้านหนองหว้า ตำบลพุดแค

๕.องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยบง^{๑๐๘}

ประวัติความเป็นมา

เดิมเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ในปี พ.ศ.๒๕๓๙ ซึ่งเป็นปีที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงครองราชย์เป็นปีที่ ๕๐ วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๓๙ จังหวัดสระบุรี ขอจัดตั้งอำเภอใหม่ คือ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ขึ้นโดย แบ่งพื้นที่อำเภอเมืองสระบุรี จำนวน ๖ ตำบล ได้แก่ ตำบลห้วยบง ตำบลบ้านแก่ง ตำบลผึ้งรวง ตำบลเขาหินพัฒนา ตำบลพุดแค และตำบลหน้าพระลานโดยมีพระราชกฤษฎีกาโปรดเกล้าฯให้ตั้ง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๙ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๓ ตอนที่ ๖๒ก. วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๙ เป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วน ท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และได้จัดตั้งตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล

^{๑๐๘} อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี, “ข้อมูลทั่วไป อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี พ.ศ.๒๕๕๔”, (เอกสาร บรรยายสรุป), หน้า ๓๒.

ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยบงส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และสามารถทำได้ตลอดทั้งปี เนื่องจากมีแหล่งน้ำภายในตำบลหลายแห่งสภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไปของคนในตำบลห้วยบงจะอาศัยกระจายอยู่ตามพื้นที่ของตนเพื่อการประกอบอาชีพ และบางหมู่บ้านจะรวมตัวอยู่กันเป็นชุมชนมีการถ้อยทีถ้อยอาศัยเอื้ออาทรต่อกัน อีกทั้งประชาชนในตำบลห้วยบงยังยึดถือการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ **พออยู่ พอกิน พอใช้**

องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยบง ตั้งอยู่ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ห่างจากอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ประมาณ ๔.๕ กิโลเมตร ห่างจากตัว จังหวัดสระบุรี ประมาณ ๙ กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศ ส่วนใหญ่ เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีเขตปกครอง ๑๐ หมู่บ้าน มีเนื้อที่ทั้งหมด ๒๒.๓๐ ตารางกิโลเมตร

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ต.พุแค อ.เฉลิมพระเกียรติ
 ทิศใต้ ติดต่อกับ ต.ดาวเรือง อ.เฉลิมพระเกียรติ
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ต.เขาดินพัฒนา อ.เฉลิมพระเกียรติ
 ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ต.พระยาทอ อ.เสาไห้

การปกครองท้องถิ่น

การปกครอง โดยองค์การบริหารส่วนตำบล ห้วยบง มีจำนวนหมู่บ้าน ๑๐ หมู่บ้าน มีจำนวนทั้งสิ้น ๔,๕๗๓ คน ชาย ๒,๑๘๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๘๗ หญิง ๒,๓๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๑๓ จำนวนครัวเรือน ๒,๓๒๖ ครัวเรือน ประชากรมีความหนาแน่นเฉลี่ย ๒๐๕ คน/ตร.กม. ทำนา ๘๕% ทำไร่ ๑๐% เลี้ยงสัตว์ ๓% อื่นๆ ๒%

สถานศึกษาในตำบล

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีจำนวน ๑ แห่ง

-ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสิรินธร (หมู่ที่ ๕)

โรงเรียนระดับประถมศึกษา มีจำนวน ๓ แห่ง

-โรงเรียนวัดห้วยบง (หมู่ที่ ๒)

-โรงเรียนวัดป่าคา (หมู่ที่ ๘)

-โรงเรียนวัดสาธิตประชาสรรค์ (หมู่ที่ ๙)

โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา (ขยายโอกาส) มีจำนวน ๑ แห่ง

-โรงเรียนวัดห้วยบง (หมู่ที่ ๒)

สถานศึกษาสำหรับเด็กพิการ มีจำนวน ๑ แห่ง

-ศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดสระบุรี (ตำบลหนองม่วง)

ด้านการพาณิชย์

มีสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงขนาดใหญ่ จำนวน ๓ แห่ง

มีสถานบริการก๊าซเชื้อเพลิง จำนวน ๑ แห่ง

บริษัท พลูโตเทค จำกัด
 หจก. สระบุรีรีลตี้ จำกัด

จำนวน ๑ แห่ง

จำนวน ๑ แห่ง

การสาธารณสุข

สถานีนอนามัยประจำตำบล

จำนวน ๑ แห่ง

ด้านการศาสนา

-วัดห้วยบง (หมู่ที่ ๒) -วัดมงคลชัยพัฒนา (หมู่ที่ ๕)
 -วัดหนองม่วง (หมู่ที่ ๗) -วัดป่าคา (หมู่ที่ ๘) -วัดสาธุประชาสรรค์ (หมู่ที่ ๙)

๖.องค์การบริหารส่วนตำบลหน้าพระลาน

ประวัติความเป็นมา

ตำบลหน้าพระลานเดิมเป็นชื่อเรียกบริเวณลานหินพื้นแข็งบริเวณเส้นทางผ่านที่ไปนมัสการรอยพระพุทธรูปในสมัยโบราณ(บริเวณสถานีตำรวจภูธรหน้าพระลานปัจจุบัน) ซึ่งพระภิกษุที่เดินทางไปนมัสการรอยพระพุทธรูปจะใช้เป็นที่พักก่อนออกเดินทางต่อไปในวันรุ่งขึ้น บริเวณลานหินดังกล่าวจึงมีพระมาพักเป็นจำนวนมากผู้คนผ่านไปเห็นพระอยู่เต็มลานจึงเรียกว่า ลานพระ หรือพระลาน จึงเป็นที่มาของชื่อ “ตำบลหน้าพระลาน” ในปัจจุบัน

ตำบลหน้าพระลานเดิมเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอพระพุทธบาท และได้แยกออกมาเป็นตำบลหน้าพระลาน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี เมื่อ พ.ศ.๒๕๒๗ ในระยะแรกออกเป็น ๔ หมู่บ้าน เมื่อมีประชากรมากจึงแยกหมู่บ้านออก และในปี พ.ศ.๒๕๓๙ ซึ่งเป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพล อดุลยเดชมหาราช ทรงครองราชย์เป็นปีที่ ๕๐ วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๓๙ จังหวัดสระบุรีขอจัดตั้งอำเภอใหม่คือ อำเภอ เฉลิมพระเกียรติ ขึ้นโดยแบ่งพื้นที่อำเภอเมืองสระบุรี จำนวน ๖ ตำบล (ตำบลห้วยบง ตำบลบ้านแก่ง ตำบลผึ่งรวง ตำบลเขาหินพัฒนา ตำบลพุแคและตำบลหน้าพระลาน) โดยมีพระราชกฤษฎีกาโปรดเกล้าฯให้ตั้งอำเภอเฉลิมพระเกียรติ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๙ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๓ ตอนที่ ๖๒ ก. วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๙ ปัจจุบันตำบลหน้าพระลาน มี ๑๒ หมู่บ้าน

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลขุนไชน อ.พระพุทธบาท
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลพุแค อ.เฉลิมพระเกียรติ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลสองคอน อ.แก่งคอย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลเขาวง อ.พระพุทธบาท

การปกครองท้องถิ่น

การปกครอง ตำบลหน้าพระลานแบ่งการปกครองเป็น ๒ส่วนประกอบด้วย

๑.เทศบาลตำบลหน้าพระลาน มีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ของ หมู่ที่ ๑ หมู่ที่ ๒ หมู่ที่ ๓ (บางส่วน) หมู่ที่ ๗ และหมู่ที่ ๘ มีประชากร ๘,๓๓๙ คน แยกเป็นชาย ๔,๒๑๖ คน หญิง ๔,๑๒๓ คน จำนวนครัวเรือน ๒,๕๔๕ หลังคาเรือน

๒.องค์การบริหารส่วนตำบลหน้าพระลานมีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ หมู่ ๔ หมู่ที่ ๕ หมู่ที่ ๖ หมู่ ๙ หมู่ ๑๐ หมู่ ๑๑ หมู่ ๑๒ และหมู่ ๓ บางส่วน จำนวนประชากรทั้งหมด ๕,๙๒๗ คน ชาย ๓,๙๖๗ คน หญิง ๒,๙๖๐ คน จำนวนหลังคาเรือน ๑,๒๓๗ หลังคาเรือน

ตำบลหน้าพระลานมีประชากรรวม ๑๔,๒๖๖ คน ความหนาแน่นของประชากร ประมาณ ๙๕ คนต่อตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ ๔๕ ของประชากรอำเภอเฉลิมพระเกียรติ โดยแบ่งเป็น ๑.เขตเทศบาลตำบลหน้าพระลาน ประชากร ๘,๓๓๙ คน แยกเป็นชาย ๔,๒๑๖ คน หญิง ๔,๑๒๓ คน และ ๒. องค์การบริหารส่วนตำบลหน้าพระลาน ประชากรทั้งหมด ๕,๙๒๗ คน ชาย ๓,๙๖๗ คน หญิง ๒,๙๖๐ คน เชื้อสายประชากร เป็นเชื้อสายไทยภาคกลาง และไทยวน มีภาษาพูดและขนบธรรมเนียมประเพณีคล้ายทางภาคเหนือ

สภาพเศรษฐกิจและสังคม

ตำบลหน้าพระลาน ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๘ ประกอบอาชีพรับจ้างในภาคอุตสาหกรรมต่อเนื่องเกี่ยวกับหิน และอุปกรณ์ วัสดุก่อสร้างตามมาหลายอย่าง เช่น โรงงานย่อยหินไทย โรงงานปูนขาว โรงโม่หิน ประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอื่น ๆ ร้อยละ ๓๘ และประชากรประกอบอาชีพพาณิชย์กรรม ร้อยละ ๔ เนื่องจากสภาพพื้นที่กว่าร้อยละ ๔๐ เป็นภูเขาหินปูน มีแร่ธาตุมากจึงทำให้เกิดกิจการอุตสาหกรรม ขยายเครื่องหินก่อสร้าง การหัตถกรรมหินอ่อน ค้าขายอาหาร กิจการขนส่ง ซ่อมเครื่องยนต์ การรับจ้างอื่น ๆ และอาชีพทางการเกษตร การลงทุนด้านอุตสาหกรรมจะขยายตัวสูงขึ้นตามแนวโน้มการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศเพราะในพื้นที่มีแร่ธาตุอันเป็นวัตถุดิบที่เอื้ออำนวยในการทำอุตสาหกรรม

ด้านสังคมเป็นสังคมที่ผสมผสานทางวัฒนธรรม ซึ่งได้แก่วัฒนธรรมท้องถิ่นและวิถีชีวิตทางสังคมเมืองอุตสาหกรรม เพราะมีโรงงานอยู่มาก และมีประชากรแฝงที่เป็นแรงงานย้ายถิ่นฐานเข้ามาทำงาน ในโรงงาน หรือรับจ้างชั่วคราวทุกปัญหาสังคมส่วนใหญ่จึงมาจากผลพวงของการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม ที่ไม่สมดุล เช่น ปัญหามลภาวะแวดล้อม ปัญหาการจัดสรรทรัพยากรปัญหายาเสพติด ปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาคนว่างงาน ปัญหาความขัดแย้งทางวัฒนธรรมและความเป็นอยู่แบบวิถีชีวิตสังคมท้องถิ่นแบบดั้งเดิมกับการเปลี่ยนแปลง เติบโตในแบบสังคมอุตสาหกรรม

สภาพภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่กว่าร้อยละ ๔๐ เป็นภูเขาหินปูน มีแร่ธาตุมากเป็นแหล่งอุตสาหกรรมระเบิดหิน พื้นที่ราบส่วนใหญ่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย โรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้มีอ่างเก็บน้ำตาม

โครงการพระราชดำริ จำนวน ๔ แห่ง อ่างเก็บน้ำบ่อน้ำสัก,อ่างเก็บน้ำเขายอดเอียง,อ่างเก็บน้ำหนองจาน อ่างเก็บน้ำหนองโอง

การคมนาคม

ติดต่อระหว่างอำเภอและจังหวัด การคมนาคมภายในตำบลและหมู่บ้าน มีรายละเอียดดังนี้ -ทางหลวงแผ่นดิน ถนนพหลโยธิน (หมายเลข ๑) -ทางหลวงหมายเลข ๓๓๘๕ (หน้าพระลาน – หนองจาน) -ถนนทางหลวงหมายเลข ๒๑ พุแค – หล่มสัก -เส้นทางเชื่อมต่อระหว่างตำบลและหมู่บ้าน

สถานศึกษาในตำบลหน้าพระลาน

- โรงเรียนหน้าพระลาน (พิบูลสงคราม) บ้านหน้าพระลาน ตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ระดับประถมศึกษา – มัธยมศึกษาปีที่ ๓
- โรงเรียนบ้านคู้เขาเขียว (สำเภาราษฎร์) บ้านคู้เขาเขียว ตำบลหน้าพระลาน
- โรงเรียนบ้านเขารวก (ร่วมมิตรพัฒนา) บ้านเขารวก ตำบลหน้าพระลาน
- โรงเรียนบ้านหนองจาน บ้านหนองจาน ตำบลหน้าพระลาน

ด้านการพาณิชย์

มีสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงขนาดใหญ่	จำนวน ๒ แห่ง
ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)	จำนวน ๑ แห่ง

การสาธารณสุข

-สถานอนามัยประจำตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน ๒ แห่ง
-สถานพยาบาลเอกชน	จำนวน ๓ แห่ง
-ร้านขายยาแผนปัจจุบัน	จำนวน ๒ แห่ง

ด้านการศาสนา

- มีวัดพุทธและสำนักสงฆ์ จำนวน ๙ แห่ง
- ๑. วัดหน้าพระลานเลขที่ ๑๔๘ หมู่ที่ ๑ ตำบลหน้าพระลาน
- ๒. วัดคีรีวง (วัดหนองจาน) ม.๖ บ้านหนองจาน ตำบลหน้าพระลาน
- ๓. วัดศรัทธาประชากร (วัดเขารวก)ม.๔ บ้านเขารวก ตำบลหน้าพระลาน
- ๔. วัดถ้ำวิมานแก้ว ม.๓ บ้านคู้เขาเขียว ตำบลหน้าพระลาน
- ๕. วัดชอย ๖ ขวา ม.๖ บ้านหนองจาน ตำบลหน้าพระลาน
- ๗.วัดคู้เขาเขียว ม.๓ บ้านคู้เขาเขียว ตำบลหน้าพระลาน
- ๘.วัดชอยสิบ ม.๑๐ บ้านหนองโอง ตำบลหน้าพระลาน
- ๙.วัดป่าดำรงธรรม ม.๕ เขายอดเอียง ตำบลหน้าพระลาน
- ศาลเจ้าจำนวน ๑ แห่ง ศาลเจ้าพ่อเขาขาว ม.๑ บ้านเขาขาว^{๑๐๙}

^{๑๐๙}อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี, “ข้อมูลทั่วไป อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี พ.ศ.๒๕๕๔”, (เอกสาร บรรยายสรุป), หน้า ๓๔.

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี” มีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้ ดังนี้

เอกชัย ม่วงงาม ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาคมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล.ศึกษาเฉพาะกรณี: องค์การบริหารส่วนตำบลวังแคม อำเภอคลองลุง จังหวัดกำแพงเพชร” ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมเพื่อเสนอความคิดในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาคมมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลมากที่สุด ด้านการมีส่วนร่วมของประชาคมในการพัฒนาท้องถิ่นและดำเนินงานร่วมกับ อบต. พบว่า อยู่ในระดับมากโดยเฉพาะการให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมงานต่าง ๆ เช่น การแข่งขันกีฬา กิจกรรมผู้สูงอายุ ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาคมในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. พบว่า อยู่ในระดับปานกลางโดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่าประชาคมมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการจัดซื้อ-จัดจ้างมากที่สุด^{๑๑๐}

สิทธิศานต์ ทรัพย์สิริโสภา ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย :กรณีศึกษาการจัดการมูลฝอยเทศบาลตำบลท่าบ่อ อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย” จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๓๒๘ ราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ ความตระหนักเกี่ยวกับมูลฝอยและการจัดการมูลฝอยในระดับปานกลาง รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยและมีความต้องการมีส่วนร่วมในการก่อสร้างระบบกำจัดมูลฝอยในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน รายได้ อาชีพสถานภาพทางสังคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับมูลฝอยและการจัดการมูลฝอย ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมในการก่อสร้างระบบกำจัดมูลฝอยได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับมูลฝอยและการจัดการมูลฝอย^{๑๑๑}

ชัยอนันต์ สมุทวณิช ได้วิจัยเรื่อง “ระบบราชการกับการมีส่วนร่วมของชุมชน :พิจารณาในแง่มหภาค” ผลการวิจัยพบว่า การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานสภาตำบล เป็นเหตุให้การทำหน้าที่บริหารงานพัฒนาชนบทของสภาตำบลที่ผ่านมา

^{๑๑๐} เอกชัย ม่วงงาม, “การมีส่วนร่วมของประชาคมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลศึกษาเฉพาะกรณี : องค์การบริหารส่วนตำบลวังแคม อำเภอคลองลุง จังหวัดกำแพงเพชร”, สารนิพนธ์ปริญญา ศาสตรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

^{๑๑๑} สิทธิศานต์ ทรัพย์สิริโสภา, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย : ศึกษากรณีการจัดการมูลฝอยเทศบาลตำบลท่าบ่อ อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๔).

ขาดประสิทธิภาพ และมีผลทำให้สภาตำบลส่วนใหญ่ไม่สามารถทำหน้าที่เป็นองค์กรที่เป็นตัวแทนของคนในท้องถิ่น ในการสะท้อนถึงปัญหาของคนในชนบทและแสวงหาทรัพยากรเพื่อมาดำเนินการพัฒนาให้เกิดผลแก่คนส่วนใหญ่ของท้องถิ่นชนบทได้อย่างแท้จริง อีกทั้งสภาตำบลยังไม่สามารถดำเนินงานพัฒนาชนบท ได้อย่างเป็นอิสระ ยังพึ่งพิงอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของฝ่ายราชการอย่างสูงซึ่งไม่สอดคล้องกับปรัชญาในการบริหารงานชนบทที่ว่า การกระจายอำนาจคือหัวใจของการพัฒนา^{๑๑๒}

ศรีธรรม์ โรจนสุพจน์ ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมจัดการป่าชุมชนของชาวบ้านห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านห้วยแก้วในยุคบุกเบิกมีความเกี่ยวข้องกับป่าอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจการเมืองหรือความเชื่อ ในยุคนี้ชาวบ้านใช้ป่าและรักษาป่าควบคู่กันไป เป็นการจัดการป่าตามวิถีชีวิตดั้งเดิม ต่อมาเมื่อรัฐนำป่าห้วยแก้วให้เอกชนเช่า ชาวบ้านส่วนหนึ่งชุมนุมเรียกร้องจนได้ป่ากลับคืนมา และได้ชื่อว่าป่ชุมชนแห่งแรกของประเทศไทย แต่ก็ต้องแลกมาด้วยชีวิตและสายสัมพันธ์ของชุมชน เมื่อได้ป่ากลับคืนมาชาวบ้านห้วยแก้วจัดการป่าชุมชนโดยจัดตั้งคณะกรรมการป่าชุมชน มีการวางแผน ตั้งกฎเกณฑ์ และมีการดำเนินงาน แต่ก็มีผลกระทบหรือรื้อในระยะเวลาหนึ่ง และพบว่า การสื่อสารภายในชุมชนช่วงเกิดวิกฤติการณ์ชาวบ้านใช้สื่อหลายรูปแบบและเป็นระบบ การสื่อสารมีลักษณะที่มีชาวบ้านเป็นศูนย์กลาง แต่ปัจจุบันการสื่อสารมีเพียงการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการในกลุ่มที่ใช้ป่าพบว่าแกนนำได้ติดต่อสื่อสารกับภายนอกชุมชนมาก แกนนำมีบทบาทในเครือข่ายป่าชุมชน แต่ประโยชน์ที่กลับเข้ามาในหมู่บ้านห้วยแก้วมีน้อยในการผลิตสื่อสมัยใหม่ ๓ สื่อของชาวบ้านคือ สื่อสไลด์ สื่อวีดิทัศน์ และการจัดรายการวิทยุชุมชน พบว่าชาวบ้านมีส่วนร่วมในทุกองค์ประกอบของการสื่อสาร ทุกระดับของการมีส่วนร่วม และทุกขั้นตอนของการผลิตเป็นการสื่อสารตามแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม^{๑๑๓}

อดิสรณ์ ขัดสีใส^{๑๑๔} ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษารูป ได้ดังนี้ (๑) กระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย ขั้นตอนเตรียมการจัดทำแผน การรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญ การวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาของท้องถิ่นในปัจจุบัน การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดพันธ

^{๑๑๒} ชัยอนันต์ สมุทวณิช, “ระบบราชการกับการมีส่วนร่วมของชุมชน : พิจารณาในแง่มหภาค”, **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๗).

^{๑๑๓} ศรีธรรม์ โรจนสุพจน์, “การสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมจัดการป่าชุมชนของชาวบ้านห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพายัพ, ๒๕๔๘).

^{๑๑๔} อดิสรณ์ ขัดสีใส, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑).

กิจการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนา การกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการ และร่วมตรวจสอบกระบวนการจัดทำแผนทุกขั้นตอน (๒) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจคัดเลือกโครงการ กิจกรรม เสนอปัญหา มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น การทำประชาคม มีส่วนร่วมในการใช้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีส่วนร่วมการติดตามประเมินผล ตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในบางครั้งเท่านั้น ทั้งนี้ประชาชนบางส่วนยังไม่ให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากนัก มองว่าเป็นหน้าที่ของภาครัฐ และตนเองขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ๓) ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นพบว่าประชาชนไม่มีเวลาที่จะเข้ามีส่วนร่วมจัดทำแผนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนได้รับทราบและเข้าใจ ๔) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดการประสานงานขอความร่วมมือสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐระดับอำเภอ และจังหวัด ปัญหาการสื่อสารกับประชาชนในชุมชน/หมู่บ้านชาวไทยภูเขา ขาดข้อมูลที่ทันสมัย ระยะเวลาในการจัดทำแผนพัฒนาฯ เร่งรีบ และบางส่วนมีความเห็นว่า ขาดการคำนึงถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นควรให้ความสำคัญในการนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน มีการประสานงานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐทุกระดับ และมีการประชาสัมพันธ์เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง

นางสาวสิริพัฒน์ ลาภจิตร ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์กรบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านองค์กร (อ.บ.ต.) มีความสัมพันธ์และมีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงาน อ.บ.ต. ซึ่งหากระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมใดสูงก็จะพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของกิจกรรมอื่นสูงตามกันด้วยการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่เป็นเพียงการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายและการตรวจสอบการดำเนินงานของ อ.บ.ต. อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ส่วนปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมงานกับ อ.บ.ต. พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ การเป็นหน้าที่ของประชาชน อาสาสมัครด้วยใจ มีความรู้ความสามารถ กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน มีทักษะและประสบการณ์ เป็นประโยชน์กับตัวเองและชุมชน ส่วนปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ ชุมชนให้การ

สนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม เลือกให้เป็นตัวแทน ชุมชนมีความสามัคคี และมีกลุ่มต่างๆ ที่สนับสนุนผลักดันการมีส่วนร่วม ส่วนปัจจัยด้านองค์การ ได้แก่ อ.บ.ต.ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ เอาใจใส่กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา มีประชากรณประชาคมหมู่บ้านสำหรับตัวแบบการตัดสินใจ พบว่าทั้ง ๓ กลุ่มมีการตัดสินใจแบบมีเหตุผล มีระดับความถี่มากที่สุด รองลงมา คือ การตัดสินใจแบบผสม การตัดสินใจแบบกลุ่ม ตัวแบบผู้นำ ตัวแบบสถาบัน ตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป และท้ายสุดเป็นตัวแบบถึงขยะ สาเหตุที่คนตัดสินใจไม่เข้ามีส่วนร่วมเป็นปัจจัยด้านบุคคล คือ ในเรื่องการศึกษา ความรู้ทักษะประสบการณ์ ความคิดหรือปม (Stigmatizations) ของประชาชนที่คิดว่าตัวเองไม่สำคัญ ไม่ใช่หน้าที่ ไม่มีเวลา ขาดโอกาสการประกอบอาชีพ ส่วนปัจจัยด้านชุมชน เป็นปัญหาที่ชุมชนขาดความสามัคคี มีความขัดแย้งกัน ส่วนปัจจัยด้านองค์การ เป็นปัญหาความโปร่งใสและความเป็นธรรมาภิบาลของ อ.บ.ต. เมื่อวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) พบว่า การมีส่วนร่วมมีปัจจัยสำคัญ คือ ความมีหน้าตาสังคม จิตสาธารณะ การดำเนินงานของ อ.บ.ต. และการเป็นเพศชาย^{๑๑๕}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนา ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาโดยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สำคัญ คือ ระดับการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข่าวสาร ระดับการมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ ระดับการมีส่วนร่วมในการเข้ามาเกี่ยวข้อง ระดับการมีส่วนร่วมในการร่วมมือ และระดับการมีส่วนร่วมในการเสริมอำนาจประชาชน ซึ่งเป็นปัจจัยระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน อีกทั้งยังเป็นระดับของการมอบอำนาจการตัดสินใจให้ประชาชนเป็นผู้กำหนด ซึ่งมีความสำคัญมากในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

๒.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร ในการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี” มีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้ ดังนี้

พระพิภพ พลวทุฒโน ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของข้าราชการเกี่ยวกับการบริหารงานราชการตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานราชการตามหลักธรรมาภิ

^{๑๑๕}นางสาวสิริพัฒน์ ลาภจิตร, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

บาลของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข ทั้ง ๖ หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่ามีความคิดเห็นในระดับปานกลางทุกหลักธรรม

การเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารงานราชการตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ และอายุงานราชการ พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้ความคิดเห็นการบริหารงานราชการตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุขแตกต่างกัน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ และอายุงานราชการ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้ความคิดเห็นการบริหารงานราชการตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข ไม่แตกต่าง ได้แก่ เพศ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๑๑๖}

พระมหาเอกอมร ฐิตปญโญ ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมของ องค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ๒. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๑๑๗}

รัชชัย เพิ่มกร ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นอิสระในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นอิสระในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

^{๑๑๖} พระพิภพ พลวฑฒโน, “ความคิดเห็นของข้าราชการเกี่ยวกับการบริหารงานราชการตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

^{๑๑๗} พระมหาเอกอมร ฐิตปญโญ, “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ลักษณะสถานภาพและข้อมูลทั่วไปพบว่า เป็นเพศชายมากที่สุด มีอายุระหว่าง ๓๐-๓๙ ปี จบการศึกษามากกว่าปริญญาตรี ประสบการณ์เกี่ยวกับงานในหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ระหว่าง ๔-๖ ปี ประกอบอาชีพพนักงานและเจ้าหน้าที่ส่วนตำบล เมื่อพิจารณาเป็นรายพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นอิสระในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ด้านการบริหารงานบุคคลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทางด้านการวางมาตรฐานของการบริหารงานบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทางด้านการวางมาตรฐานของการบริหารงานบุคคลการให้ความคุ้มครองยุติธรรมเป็นประโยชน์ต่อพนักงาน ด้านการบริหารงานการเงินการคลังในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการกำหนดมาตรการ การเงินการคลัง การมีอำนาจหน้าที่ของตนเองในการบริหารงานการเงินการคลัง ด้านการบริหารงานทั่วไปในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดระบบการบริหารสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชน ในท้องถิ่น ด้านอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการบริการสาธารณะ ก่อประโยชน์โดยรวม”^{๑๑๘}

สุภาวดี ลินสายอ ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่าช้างมีระดับความคิดเห็นในการประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลท่าช้าง ใน ๕ สาขา ประกอบด้วย สาขาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาขาพัฒนาสิ่งแวดล้อม สาขาพัฒนาสังคม สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ และสาขาพัฒนาการเมืองการบริหาร อยู่ในเกณฑ์มีประสิทธิภาพปานกลาง โดยให้ความสำคัญในสาขาพัฒนาสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับหนึ่ง สาขาพัฒนาการเมือง การบริหารเป็นอันดับสอง และสาขาพัฒนาเศรษฐกิจและสาขาพัฒนาโครงสร้าง เป็นอันดับสาม ด้านการเปรียบเทียบ พบว่าปัจจัยที่ทำการศึกษา ๗ ปัจจัย ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ตำบลท่าช้าง มีเพียง ๖ ปัจจัยที่มีระดับการประเมินประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเทศบาล ตำบลท่าช้างที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ คือ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าช้าง ข้อเสนอแนะที่เทศบาลตำบลท่าช้าง ดำเนินการดังต่อไปนี้ ๑) จัดส่งเจ้าหน้าที่ออกสำรวจทางระบายน้ำในชุมชนต่าง ๆ เพื่อออกแบบประมาณการให้ตรงความต้องการของประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดสถานที่ก่อสร้างเพื่อนำเข้าแผนพัฒนาของเทศบาลต่อไป ๒) ทำการสำรวจพื้นที่สาธารณะที่มีอยู่ในเขตเทศบาล มีพื้นที่เพียงพอต่อการจัดสวนสาธารณะแบบส่งเสริมสุขภาพ พร้อมพันธุ์ไม้ประดับ เพื่อให้

^{๑๑๘} ธวัชชัย เพิ่มกร, “ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นอิสระในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ๒๕๔๙).

ประชาชนในเขตเทศบาล ได้มีสถานที่พักผ่อน ออกกำลังกาย ๓) เพิ่มการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมหรือผลงานในโครงการต่าง ๆ ของเทศบาลให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึง ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบความเคลื่อนไหวการปฏิบัติงานของเทศบาล อีกทั้งต้องมีการวางแผนการประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวในทุกรูปแบบ เช่น แผ่นพับ อินเทอร์เน็ต ซึ่งจะส่งผลต่อการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวเมืองจันทร์ ทำให้สินค้าขายดี มีระบบเงินหมุนเวียนภายในจังหวัดดีตามไปด้วย ๔) จัดให้มีหน่วยบริการเคลื่อนไหวที่พบประชาชน บริการในด้านต่าง ๆ เช่น งานสาธารณสุข งานช่าง งานจัดเก็บภาษีต่าง ๆ และงานทะเบียนราษฎรอย่างน้อย ๒-๓ เดือนต่อครั้ง^{๑๑๙}

โกวิทย์ ธนการพานิช ได้วิจัยเรื่อง “ธรรมาภิบาลในการบริหารงานการไฟฟ้า นครหลวง” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารงานการไฟฟ้า นครหลวง ทั้ง ๖ หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบต่อสังคม หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า พบว่า ในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกหลัก ส่วนผลการเปรียบเทียบธรรมาภิบาลในการบริหารงานการไฟฟ้า นครหลวง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระยะเวลาการทำงาน ระดับการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่ ที่ต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นต่อธรรมาภิบาลในการบริหารงานการไฟฟ้า นครหลวง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทุกปัจจัยส่วนบุคคล จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๑๒๐}

จินตนา กัลยาณพันธ์ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อำเภอมือเมือง จังหวัดชลบุรี” พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อำเภอมือเมือง จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเพศและอายุ ที่แตกต่างกัน ทำให้ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนอาชีพ ระดับการศึกษาและรายได้ที่แตกต่างกัน ทำให้ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ ๐.๐๕”^{๑๒๑}

^{๑๑๙} สุภาวดี สีนสายอ, “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลท่าช้าง อำเภอมือเมือง จังหวัดจันทบุรี”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๖).

^{๑๒๐} โกวิทย์ ธนการพานิช, “ธรรมาภิบาลในการบริหารงานการไฟฟ้า นครหลวง”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒).

^{๑๒๑} จินตนา กัลยาณพันธ์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อำเภอมือเมือง จังหวัดชลบุรี”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี, ๒๕๔๙).

ชนิษฐ์ศรี ล้ออารีย์ ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารและปัญหาการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาล และเมืองพัทยา เขตการศึกษา ๑๒” ผลการวิจัย พบว่า การวางแผนงานทั่วไป โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาล และเมืองพัทยา เขตการศึกษา ๑๒ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีการปฏิบัติอันดับแรก คือ โรงเรียน ให้คณะครูอาจารย์มีส่วนร่วมในการวางแผนงานของโรงเรียน ปัญหาการวางแผนทั่วไป โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา เขตการศึกษา ๑๒ มีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหาอันดับแรก คือ โรงเรียน จัดสรรงบประมาณของโรงเรียนกระจายไปตามแผนงานและโครงการยังไม่ได้สัดส่วนที่เหมาะสม การจัดทำแผนงานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาล และเมือง พัทยา เขตการศึกษา ๑๒ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีการปฏิบัติอันดับแรก คือ โรงเรียนมีการจัดเก็บทะเบียนเอกสารและหลักฐานแสดงผลการเรียนรู้ถูกต้องเป็นระบบ และปัจจุบัน ปัญหาการจัดทำแผนงานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาลและ เมืองพัทยา เขตการศึกษา ๑๒ มีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหาการปฏิบัติอันดับแรก คือ โรงเรียนมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพิ่มเติมน้อย เช่น การจัดทำเอกสารประกอบการเรียน แผนการสอน สื่อประกอบการสอนและการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น การดำเนินงานตามแผน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาล และเมือง พัทยา เขตการศึกษา ๑๒ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีการปฏิบัติอันดับแรก คือ โรงเรียน สนับสนุนให้ครูไปร่วมประชุมอบรมสัมมนาและลาศึกษาต่อเพื่อพัฒนาความรู้และการปฏิบัติงาน ปัญหาการดำเนินงานตามแผน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาลและเมือง พัทยา เขตการศึกษา ๑๒ มีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหาการปฏิบัติอันดับแรก คือ โรงเรียนจัดให้มีการศึกษาและฝึกงานนอกสถานที่ การประเมินผลการดำเนินงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาลและ เมืองพัทยา เขตการศึกษา ๑๒ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีการปฏิบัติอันดับแรก คือ โรงเรียนนำ ข้อมูลจากข้อสรุปเสนอแนะจากแผนงาน โครงการกิจกรรม มาใช้ประกอบในการวางแผนจัดการศึกษา ของโรงเรียน ปัญหาการประเมินผลการดำเนินงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาลและ เมืองพัทยา เขตการศึกษา ๑๒ มี ปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหาการปฏิบัติอันดับแรก คือ โรงเรียนไม่ได้ ติดตามผลนักเรียนที่จบหลักสูตรอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ปฏิบัติการสอน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาล และเมืองพัทยา เขตการศึกษา ๑๒ มีทัศนคติต่อการบริหาร และปัญหาการบริหารหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕”^{๑๒๒}

^{๑๒๒} ชนิษฐ์ศรี ล้ออารีย์, “การบริหารและปัญหาการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาล และเมืองพัทยา เขตการศึกษา ๑๒”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๓๙).

ณทพงษ์ วิยะรินทร์ ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลหนองช้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” พบว่า ๑. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล หนองช้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับปานกลาง ๒. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล หนองช้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ระหว่างเพศชายกับเพศหญิง ไม่แตกต่างกัน ระหว่างผู้มีรายได้ ๕,๐๐๐ บาท และต่ำกว่า กับตั้งแต่ ๕,๐๐๑ ขึ้นไป ไม่มีความแตกต่างกัน อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นมากกว่าอายุ ๑๘-๓๐ ปี และ ๓๑-๕๙ ปี ระหว่างอาชีพเกษตรกร ค้าขาย พนักงานบริษัท ห้างร้าน โรงงานอุตสาหกรรม และรับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ไม่มีความแตกต่างกัน และที่อยู่อาศัย หมู่ที่ ๑, ๒, ๓, ๕, ๖ และหมู่ที่ ๗ มีความคิดเห็นมากกว่าหมู่ที่ ๔^{๑๒๓}

พระมหาจันเต็ม มะเตือ ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร” พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ ด้านการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายองค์การ ด้านการจัดทำข้อมูลตกลงเพื่อให้รับรู้ถึงเป้าหมาย ด้านการกำหนดตัวชี้วัดการบรรลุเป้าหมาย และผลการปฏิบัติงาน ด้านการจัดวางกลไกการตรวจสอบ ด้านการจัดระดับเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการวัดและการประเมินผลงาน และด้านการให้รางวัลและการยกย่องตามลำดับ

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอายุ ๓๖-๔๕ ปี และอายุ ๔๖-๕๕ ปี เห็นว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีประสิทธิภาพเกี่ยวกับในการบริหารงาน ด้านการจัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง ด้านการวัดผลและการประเมินผล ด้านการจัดกลไกการตรวจสอบ มากกว่าสมาชิกที่มีอายุ ๒๕-๓๕ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น-ปลาย เห็นว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงาน โดยรวมด้านการจัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มากกว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา เห็นว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงาน ด้านการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง มากกว่าสมาชิกที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญ

^{๑๒๓}ณทพงษ์ วิยะรินทร์, “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลหนองช้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี, ๒๕๔๘).

ทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการบริหารงาน โดยรวม และเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน^{๑๒๔}

ภักจิรา ปกป้อง ได้วิจัยเรื่อง “การประเมินผลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร” พบว่า

๑) ด้านการร่วมคิด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ท่านเข้าร่วมเวทีประชาคมหมู่บ้านเพื่อร่วมเสนอปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน

๒) ด้านการร่วมตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนะวิธีแก้ไขปัญหา

๓) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของ อบต. โดยผ่านทางผู้ใหญ่บ้าน ท่านนั้น สมาชิก อบต.

๔) ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ อบต. จัดเวทีประชาคมให้ประชาชนเสนอแนะปัญหาความต้องการ เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

๕) ด้านการร่วมตรวจสอบ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การตรวจสอบการปฏิบัติงานของ อบต. เป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐอย่างเดียว เช่น อำเภอ จังหวัด สตง. ปปช.

๖) ด้านการร่วมปฏิบัติ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ๒ ข้อ คือ อบต. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น วิทยุสูงอายุ การป้องกันโรคไข้เลือดออก และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในหมู่บ้านท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน

ประชาชนที่มีความแตกต่างในเรื่องวุฒิการศึกษาและอาชีพ จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ แต่ประชาชนที่มีรายได้ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

^{๑๒๔} พระมหาจันทิมา มะเตื้อ, “ประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอคำว้าง จังหวัดยโสธร”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๖).

โดยสรุปผลของการศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง^{๑๒๕}

เรียงชัย ตั้งรุ่งเรืองอยู่ ได้วิจัยเรื่อง “ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่กิ่งอำเภอห้วยชัย จังหวัดกาฬสินธุ์” พบว่า

๑) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวม และจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า มีปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวมและเป็นรายด้าน ๓ ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานคลังและงบประมาณ ด้านโครงสร้างและระบบ ส่วนด้านการบริหารงานพัสดุ มีปัญหาในการบริหารงานอยู่ในระดับน้อย

๒) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า มีปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวม และเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลางมีด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานคลังและงบประมาณ และมีปัญหาในระดับน้อยในด้านโครงสร้างและระบบงาน และการบริหารงานพัสดุ ส่วนคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล พบว่ามีปัญหาโดยรวมและด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ใน ระดับปานกลาง และมีปัญหาระดับน้อยในด้านการบริหารงานคลังและงบประมาณ และโครงสร้างและระบบงาน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้ยังมีปัญหาในการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านการบริหารงานคลังและงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และโครงสร้างและระบบ และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยในด้านการบริหารงานพัสดุ

๓) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีระดับการศึกษาประถม ศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. หรือเทียบเท่า อนุปริญญา/ปวส. หรือเทียบเท่า พบว่า มีปัญหาในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีตำแหน่งประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นกับปัญหาในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

โดยสรุป ปัญหาในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เขตกิ่งอำเภอห้วยชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการบริหารงานพัสดุมีปัญหาในการบริหารงานอยู่ในระดับน้อย แต่ในด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานคลังและงบประมาณ ด้านโครงสร้างและระบบอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรขององค์การ

^{๑๒๕} ภัคจิรา ปกป้อง, “การประเมินผลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณี : องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๖).

บริหารส่วนตำบลให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานให้เพิ่มมากขึ้นเพื่อองค์การจะได้บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป^{๑๒๖}

วิวิธน์ นาคคุณทรง ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษากระบวนการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา” พบว่า

๑) บุคลากรฝ่ายบริหารและผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ กระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมและรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

๒) บุคลากรฝ่ายบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เพศชายกับเพศหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ กระบวนการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมและรายด้านอีก ๖ ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่องค์การบริหารส่วนตำบล เพศหญิงเห็นว่าการร่วมมือประสานงานขององค์การบริหารส่วนตำบล มากกว่าการบริหารส่วนตำบล เพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓) บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล เพศชายกับเพศหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ กระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

๔) บุคลากรฝ่ายบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า มัธยมศึกษาตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. หรือเทียบเท่าปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ กระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมและรายด้านอีก ๔ ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่มีความคิดเห็นในด้านการวางแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการจัดระบบองค์การขององค์การบริหารส่วนตำบล และด้านการร่วมมือประสานงานขององค์การบริหารส่วนตำบล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕) บุคลากรฝ่ายบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า มัธยมศึกษาตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. หรือเทียบเท่าปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ กระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมและรายด้านอีก ๖ ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่มีความคิดเห็นในด้านการร่วมมือประสานงานขององค์การบริหารส่วนตำบล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๖) บุคลากรฝ่ายบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานใน องค์การบริหารส่วนตำบล ๕ ปีหรือน้อยกว่า ๕ ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ กระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมและรายด้านอีก ๕ ด้าน

^{๑๒๖} เรียงชัย ตั้งรุ่งเรืองอยู่, “ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่กิ่งอำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๗).

ไม่แตกต่างกัน แต่มีความคิดเห็นในด้านการวางแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล และด้านการงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๗) บุคลากรฝ่ายบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ๕ ปีหรือน้อยกว่า ๕ ปี กับมากกว่า ๕ ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน^{๑๒๗}

รพีธ แสงผ่อง ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลของกรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า

๑) กรรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี และมีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก โดยมีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักความคุ้มค่า สำหรับค่าเฉลี่ยที่มีค่าต่ำสุด คือ กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักความรับผิดชอบ

๒) กรรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี ที่มี เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ แตกต่างกันมีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

๓) กรรมการบริหาร และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี ที่มีตำแหน่งของกรรมการบริหารและสมาชิกสภา จำนวนครั้งที่เข้ามาดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล และระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน มีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕^{๑๒๘}

พุกษา พุทธรักษ์ ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรตามหลักสังคหวัตถุ ๔ : กรณีสหกรณ์การเกษตรในเขตจังหวัดนครนายก” พบว่า การบริหารจัดการสหกรณ์โดยหลักสังคหวัตถุ ๔ ทั้ง ๔ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ในด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอรรถจริยา และสมานัตตตาทียังคงมีระดับการปฏิบัติน้อย ได้แก่ สหกรณ์ได้ให้ความช่วยเหลือและให้สวัสดิการต่าง ๆ แก่สมาชิกอย่างเหมาะสมและพอเพียง เมื่อเห็นสมาชิกโกรธ หรือไม่พอใจในการมาใช้บริการ

^{๑๒๗} วิจิตร นาคคุณทรง, “การศึกษากระบวนการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๗).

^{๑๒๘} รพีธ แสงผ่อง. “กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลของกรรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๔๗).

ของสหกรณ์ ช่วยพูดจาให้เข้าใจและหาหนทางให้เจ้าหน้าที่ช่วยเหลืองานของสมาชิกในชุมชนทุกครั้งที่มีโอกาส และเจ้าหน้าที่ได้มีการใช้เครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ ของสำนักงานอย่างประหยัดและเหมาะสม และทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรค พร้อมทั้งแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรได้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น^{๑๒๙}

พระยทุษฐภูมิ ธมฺมธโร ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพ อายุ อาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งยอมรับสมมติฐาน ส่วนประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษาและรายได้ที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ไม่แตกต่างกัน

ปัญหา อุปสรรคการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ปัญหาที่สำคัญได้แก่ องค์การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ทำงานไม่มีประสิทธิภาพ ค่าใช้จ่ายไม่ต่อเนื่องขาดการสานต่อ ไม่เข้าถึงปัญหาใช้งบประมาณไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน แบ่งปันผลประโยชน์ทั่วถึงกัน เห็นแก่พวกพ้อง เลือกลัทธิปฏิบัติ เด็กสตรีขาดการส่งเสริมด้านการศึกษาและอาชีพเสริม การเข้าไปใช้บริการ เกิดความล่าช้า เจ้าหน้าที่พูดจาไม่เหมาะสม ถือตัววางตัวไม่เป็นกันเองกับประชาชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ไขปัญหาข้างต้น ได้แก่ องค์การควรคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงาน เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ รวดเร็วต่อเนื่องควรสานต่อโครงการต่าง ๆ ให้เสร็จสิ้น ควรเข้าไปรับรู้ปัญหาจากประชาชนโดยตรง เพื่อนำมาจัดทำเป็นแผนพัฒนาประจำปีของตำบลทั้งนี้เพื่อที่จะได้ใช้งบประมาณตำบลให้ตรงกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ควรแบ่งปันผลประโยชน์ให้ทั่วถึงกัน ไม่เห็นแก่พวกพ้องจัดการศึกษาให้เพียงพอต่อความต้องการ หาอาชีพเสริมแก่สตรีหลังฤดูเก็บเกี่ยว ควรแนะนำ

^{๑๒๙} พุกชา พุทธรักษ์, “การบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรตามหลักสังคหวัตถุ ๔ : กรณีศึกษาสหกรณ์การเกษตรในเขตจังหวัดนครนายก”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการในการให้บริการขององค์กร เจ้าหน้าที่ควรใช้คำพูดที่เหมาะสม และวางตัวให้เป็นกันเองกับประชาชน^{๑๓๐}

ด.ต.โสภณ สวาทาโต ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของสมาชิกสหกรณ์ต่อการบริหารจัดการสหกรณ์ ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนตามหลักสังคหวัตถุ ๔” ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการสหกรณ์ออมทรัพย์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเป็นสมาชิกสหกรณ์ เพื่อต้องการออมทรัพย์โดยสะสมค่าหุ้น รายเดือนมีความเข้าใจว่าสหกรณ์ คือ องค์กรที่ประชาชนร่วมกันจัดตั้งขึ้น เพื่อดำเนินธุรกิจช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสหกรณ์เป็นของสมาชิก ซึ่งถือหุ้นไว้ในสหกรณ์เท่านั้น สหกรณ์ออมทรัพย์มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ ส่งเสริมให้สมาชิกออมทรัพย์ โดยการถือหุ้น และรับฝากเงิน บุคคลที่จะเป็นสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ได้ คือ ข้าราชการในกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สมาชิกมีการออกเสียงในที่ประชุมได้คนละ ๑ เสียง เมื่อสหกรณ์มีกำไร กำไรเหล่านั้นจัดสรรโดยที่ประชุมใหญ่แห่งบรรดาสมาชิก หรือผู้แทนสมาชิกสหกรณ์ คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้โดยการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ บุคคลที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้สหกรณ์ประสบความสำเร็จ คือ สมาชิกสหกรณ์, กรรมการ, ผู้จัดการ

ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ได้แก่ ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอัตถจริยา และด้านสมานัตตตา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านทาน และด้านปิยวาจา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอัตถจริยา และด้านสมานัตตตา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

การเปรียบเทียบการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดน ที่มีสถานภาพ อายุ ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก การมีหุ้นนอกจากสหกรณ์ออมทรัพย์ และภูมิลำเนา ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดน ที่มีเพศ การศึกษา ระดับชั้นยศ และรายได้ ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดน

^{๑๓๐} พระพุทธภูมิ ธรรมธโร, “การบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโนนสูง จังหวัดนครพนม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญ
ที่ระดับ .๐๕^{๑๓๑}

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนบางกลุ่มก็ต้องการเห็นความเจริญของการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพราะเป็นสถานที่ใกล้ชิดกับตนเอง และประชาชนก็ยังมีการให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามกิจกรรมต่างๆ ที่อบต. ได้กำหนดขึ้นตามอำนาจหน้าที่ที่มีปรากฏในพระราชกิจจานุเบกษา ประเด็นต่อมาคือการที่มีผู้บริหารเป็นผู้หญิง ซึ่งบางกลุ่มก็ให้การสนับสนุน บางกลุ่มก็ไม่ให้การสนับสนุน บางกลุ่มก็เฉยๆ เนื่องจากสาเหตุหลักคือในการปกครองของประเทศไทยนั้นไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีนักปกครองคนใดเป็นผู้หญิง แต่เนื่องในสภาวะปัจจุบันนี้การบริหาร การทำงาน หรือการปกครองไม่ว่าชายหรือหญิงก็มีสิทธิเท่าเทียมกันในการทำงานตามความสามารถ ไม่แบ่งแยกกว่าเป็นเพศชายหรือเพศหญิง เพื่อให้การบริหารงานต่างๆขององค์การบริหารส่วนตำบลบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเพื่อเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในการบริหาร ปกครองแบบพึ่งพาตนเองในชุมชนนั้นๆ

๒.๖.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี” มีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้ ดังนี้

พระมหาเอกอมร ฐิตปญโญ ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แนวทางในการนำหลัก

^{๑๓๑}โสภณ สวาชาโต, “ความคิดเห็นของสมาชิกสหกรณ์ต่อการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ ตำรวจตระเวนชายแดนตามหลักสังคหวัตถุ ๔”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

สารานุกรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ควรทำงานรับใช้ประชาชนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย วางแผนการทำงานให้เหมาะสม เรียงลำดับความสำคัญของปัญหาโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อส่วนรวมเป็นสำคัญ เว้นจากการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองและพรรคพวกไม่รับสินบนไม่ทุจริต ให้การช่วยเหลือจัดสวัสดิการหรือแบ่งปันผลประโยชน์ต่างๆ ให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงเสมอภาคเท่าเทียมกัน^{๑๓๒}

พระมหาสุวิทย์ฯ สิริวัฒนโน ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า พนักงานส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับความเป็นจริงทั้งนี้เนื่องจากการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอทุ่งสง มีการสนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานให้พนักงานมีส่วนร่วมในการบริหาร รับฟังความคิดเห็นของพนักงาน นำความคิดเห็นมาร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรียา เอี่ยมวิบูลย์ ได้ทำการวิจัยเรื่องศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนา ชนบทระดับตำบล มีความคิดเห็นต่อศักยภาพในการปฏิบัติงานในภาพรวมของคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง^{๑๓๓}

พระยุทธภูมิ ธมมธโร ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามหลักสังคหัตถ์ ๔ ตามความคิดเห็นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหัตถ์ ๔ ในอำเภอนาแก โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีความคิดเห็นค่อนข้างดีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอนาแกตามหลักสังคหัตถ์ ๔ ทั้งนี้เพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการพัฒนาท้องถิ่นของตนโดยการทำโครงการต่างๆให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ปัญหาของประชาชนได้รับการตอบสนองและได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็ว ทำให้ท้องถิ่นมีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้แล้วองค์การบริหารส่วนตำบลยังกระจายผลประโยชน์ สิทธิประโยชน์อันพึงมีพึงได้แก่ประชาชนในท้องถิ่นได้

^{๑๓๒} พระมหาเอกอมร ฐิตปญโญ, “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสารานุกรมขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอตอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๑๓๓} พระมหาสุวิทย์ฯ สิริวัฒนโน, “การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

อย่างทั่วถึงกัน และการเข้าไปใช้บริการขององค์กร ประชาชนก็ได้รับการบริการ ได้รับการ
แนะนำ การช่วยเหลือ ด้วยคำพูดที่ดี คำพูดที่ไพเราะเป็นกันเองกับประชาชน^{๑๓๔}

ยุทธนา สุขผลสาร ได้วิจัยเรื่อง “การกำกับดูแลและการตรวจสอบองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัด
นครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการกำกับดูแลและตรวจสอบหลายรูปแบบ ทั้งมิติ
ที่เป็นทางการ ผ่านอำนาจในกฎหมายระดับต่างๆ เช่น การกำกับดูแลและตรวจสอบจาก
ส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค การกำกับดูแลและตรวจสอบจากองค์กรอิสระการกำกับดูแลและ
ตรวจสอบจากประชาชน และมิติที่ไม่เป็นทางการซึ่งต้องศึกษาในระดับปฏิบัติงานว่า การกำกับ
ดูแลและตรวจสอบทั้งสามแบบดำเนินงานในทิศทางใด เช่น การกำกับดูแลและตรวจสอบจาก
ส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค มีการสื่อสารผ่านหนังสือราชการและหนังสือเวียน ซึ่งมีจำนวนมาก
และตีความกรอบกฎหมายมาให้ปฏิบัติตามด้วย การกำกับดูแลและตรวจสอบจากองค์กรอิสระ
โดยเฉพาะสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน มีมาตรการที่ไม่ได้มาตรฐานทำให้การทำงานของ
องค์การบริหารส่วนตำบลลานสกาไม่มีความคล่องตัว ขาดความต่อเนื่องเนื่องจากเสียเวลาโดย
ไม่จำเป็น และต้องระดมสรรพกำลังคอยตรวจสอบความถูกต้องของการใช้จ่ายงบประมาณมาก
กว่าให้ความสำคัญกับการจัดเก็บรายได้ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากในการบริหารของท้องถิ่น
และสุดท้ายการกำกับดูแลและตรวจสอบจากประชาชน พบว่า เรื่องการจัดซื้อจัดจ้าง
กลุ่มบุคคลที่ได้รับคัดเลือกมักเป็นกลุ่มเดิมหรืออดีตข้าราชการ และมีความสัมพันธ์อันดีกับคณะ
ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนประเด็นการเปิดเผยข้อมูลในการดำเนินงานขององค์การ
บริหารส่วนตำบลลานสกา จากสถิติพบว่าในแต่ละปีมีประชาชนสนใจน้อยมากสะท้อนให้เห็นถึง
การขาดความตื่นตัวในสิทธิหน้าที่ในส่วนนี้ของประชาชน ดังนั้น การกำกับดูแลและตรวจสอบ
องค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา โดยเฉพาะจากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และองค์กรอิสระ
ยังคงมีอำนาจจากกฎหมายหลายระดับ และยังขาดมาตรฐานก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคใน
การปฏิบัติงานโดยรวมขององค์การบริหารส่วนตำบลลานสกาซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการ
ทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา ส่วนการกำกับดูแลและตรวจสอบโดยประชาชน
ยังเป็นกระบวนการตามเจตนารมณ์ของกฎหมายต่างๆ ซึ่งในทางปฏิบัติยังไม่มีความเข้มแข็ง
ขาดความสนใจอย่างจริงจังจากประชาชน^{๑๓๕}

^{๑๓๔} พระยยุทธภูมิ ธมมธโร, “การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังกัดหัวตุ ๔
ตามความคิดเห็นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม”,
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๑๓๕} ยุทธนา สุขผลสาร, “การกำกับดูแลและการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะ
กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร
มหาบัณฑิต, (คณะรัฐศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓).

ลลิตธิศานต์ ทรัพยสิริโสภา ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย :กรณีศึกษาการจัดการมูลฝอยเทศบาลตำบลท่าบ่อ อำเภอกำแพง จังหวัดหนองคาย” จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๓๒๘ ราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ ความตระหนักเกี่ยวกับมูลฝอยและการจัดการมูลฝอยในระดับปานกลาง รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยและมีความต้องการมีส่วนร่วมในการก่อสร้างระบบกำจัดมูลฝอยในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน รายได้ อาชีพสถานภาพทางสังคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับมูลฝอยและการจัดการมูลฝอย ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมในการก่อสร้างระบบกำจัดมูลฝอยได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับมูลฝอยและการจัดการมูลฝอย^{๑๓๖}

พงศธร กาญจนะจิตร ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำในการนำกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ในอำเภอสโน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ๑.เพศชายมีความสามารถในการเป็นผู้นำกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมากกว่าเพศหญิง ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาปฏิสธสมมติฐานข้อนี้ ๒.คนที่มีอายุมากมีความสามารถในการเป็นผู้นำกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมากกว่าคนที่อายุน้อย ซึ่งข้อมูลจากการศึกษายืนยันสมมติฐานข้อนี้ ๓.คนที่มีการศึกษาสูง มีความสามารถในการเป็นผู้นำกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมากกว่าคนที่มีการศึกษาน้อย ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาปฏิสธสมมติฐานข้อนี้ ๔.อาชีพที่แตกต่างกันทำให้มีความสามารถในการเป็นผู้นำกิจกรรมการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาปฏิสธสมมติฐานข้อนี้ ๕.คนที่มียาได้สูงมีความสามารถในการเป็นผู้นำกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมากกว่าคนที่มียาได้น้อย ซึ่งข้อมูลจากการศึกษายืนยันสมมติฐานข้อนี้ ๖.คนที่มียาในครอบครัว จำนวนน้อยมีความสามารถในการเป็นผู้นำกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมากกว่าคนที่มียาในครอบครัวจำนวนมาก ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาปฏิสธสมมติฐาน ข้อนี้ ๗.คนที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถในการเป็นผู้นำกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมากกว่าคนที่เข้าร่วมการฝึกอบรมน้อย ซึ่งข้อมูลจากการศึกษายืนยันสมมติฐานข้อนี้ ๘.คนที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมีความสามารถในการเป็นผู้นำกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมากกว่าคนที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนน้อย ซึ่งจากการศึกษายืนยันสมมติฐานข้อนี้ ๙.ผู้ที่เห็นประโยชน์ของโครงการพัฒนาชุมชนมากจะมีความสามารถในการเป็นผู้นำกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมากกว่าผู้ที่เห็นประโยชน์ของโครงการพัฒนาชุมชนน้อย ซึ่งข้อมูล

^{๑๓๖} ลลิตธิศานต์ ทรัพยสิริโสภา, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย : ศึกษากรณีการจัดการมูลฝอยเทศบาลตำบลท่าบ่อ อำเภอกำแพง จังหวัดหนองคาย”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๔).

จากการศึกษายืนยันสมมติฐานข้อนี้ ผลการวิจัยพบว่า ยอมรับสมมติฐาน ๕ ข้อ และ ปฏิเสธสมมติฐาน ๔ ข้อ^{๑๓๗}

ทรงกรด ไกรกังวาร ได้วิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการ บริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนสุข อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วน ตำบล ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาหลายด้าน พบว่า มีความพึงพอใจ ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ด้านสถานที่ให้บริการ ด้านการประชาสัมพันธ์ และพึงพอใจน้อยที่สุด ได้แก่ด้านระบบการ ให้บริการสาธารณะ ๒. ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ และความรู้ความเข้าใจต่อ องค์การบริหารส่วนตำบล ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการ บริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ อายุ และการดำรงตำแหน่งทางสังคม ๓. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ส่วนใหญ่เป็นปัญหาด้านระบบการให้บริการสาธารณะ โดยเสนอให้องค์การบริหารส่วนตำบล ขยายเขตประปา เพิ่มตู้โทรศัพท์สาธารณะ และปรับปรุงท่อระบายน้ำ เนื่องจากปัญหาน้ำท่วม ถนน รองลงมาเป็นข้อเสนอด้านสถานที่ให้บริการ ซึ่งเห็นว่าสถานที่ทำการปัจจุบันคับแคบ ด้านการประชาสัมพันธ์ เสนอว่าควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น^{๑๓๘}

เริงชัย ตั้งรุ่งเรืองอยู่ ได้วิจัยเรื่อง “ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วน ตำบลในเขตพื้นที่กิ่งอำเภอห้วยชัย จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า ๑. สมาชิกองค์การ บริหารส่วนตำบลโดยรวม และจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่ามีปัญหาการบริหารงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวมและเป็นรายด้าน ๓ ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานคลังและงบประมาณ ด้านโครงสร้างและ ระบบงาน ส่วนด้านการบริหารงานพัสดุ มีปัญหาในการบริหารงานอยู่ในระดับน้อย

๒. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นประธานสภาองค์การ บริหารส่วนตำบล พบว่า มีปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวม และ เป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลางมีด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานคลังและ งบประมาณ และมีปัญหาในระดับน้อยในด้านโครงสร้างและระบบงาน และการบริหารงานพัสดุ ส่วนคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล พบว่ามีปัญหาโดยรวมและด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ใน

^{๑๓๗} พงศธร กาญจนะจิตรา, “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำในการนำกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ในอำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา มหาวิทยาลัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

^{๑๓๘} ทรงกรด ไกรกังวาร, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วน ตำบลแสนสุข อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”, ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะพัฒนาสังคมและ สิ่งแวดล้อม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๐).

ระดับปานกลาง และมีปัญหาระดับน้อยในด้านการบริหารงานคลังและงบประมาณและโครงสร้างและระบบงาน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้ยังมีปัญหาในการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านการบริหารงานคลังและงบประมาณด้านการบริหารงานบุคคล และโครงสร้างและระบบ และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยในด้านการบริหารงานพัสดุ

๓. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. หรือเทียบเท่า อนุปริญญา/ปวส. หรือเทียบเท่า พบว่ามีปัญหาในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีตำแหน่งประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นกับปัญหาในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน โดยสรุป ปัญหาในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตกิ่งอำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการบริหารงานพัสดุมีปัญหาในการบริหารงานอยู่ในระดับน้อยแต่ในด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานคลังและงบประมาณ ด้านโครงสร้างและระบบงานอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานให้เพิ่มมากขึ้นเพื่อองค์การจะได้บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป^{๑๓๙}

ธิดารัตน์ ศิละวรรณโณ ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของพนักงานส่วนตำบลต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังกัด ๔ : กรณีศึกษา อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” ผลการวิจัยพบว่า พนักงานส่วนตำบลที่มีความคิดเห็นว่าการบริหารงานตามหลักสังกัด ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับความเป็นจริงทั้งนี้เนื่องจากการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบันมีผลการบริหารงานที่ดี รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอแม่สะเรียงมีขนาดเล็ก พนักงานในแต่ละแห่งมีจำนวนไม่มาก ผู้บริหารสามารถดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างทั่วถึง มีการบริหารงานเป็นระบบแบบครอบครัวแบบพี่ดูแลน้อง พ่อดูแลลูก พนักงานชั้นผู้น้อยสามารถพูดคุยซักถามกับผู้บริหารระดับสูงได้ และมีพนักงานบางส่วนที่ได้ให้แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังกัด ๔ เพื่อการพัฒนางานองค์กรให้ดียิ่งขึ้น^{๑๔๐}

^{๑๓๙} เรืองชัย ตั้งรุ่งเรืองอยู่, “ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่กิ่งอำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๗).

^{๑๔๐} ธิดารัตน์ ศิละวรรณโณ, “ความคิดเห็นของพนักงานส่วนตำบลต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังกัด ๔ : กรณีศึกษา อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

สรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นราชการส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ทำหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของประชาชนในเขตพื้นที่ ทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนได้รับการดูแลเอาใจใส่ในเรื่องต่างๆ เป็นอย่างดี มีความสำคัญต่อชุมชน คือ

๑. เป็นองค์กรในการบริหารจัดการพัฒนาตำบล และเป็นไปตามนโยบายกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นในการบริหารกิจการของตำบล ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

๒. เป็นหน่วยปฏิบัติและประสานงานทรัพยากรระหว่าง อบต. กับท้องถิ่นอื่นๆ รวมทั้งหน่วยราชการและหน่วยเอกชนอื่นๆ

๓. เพื่อเป็นเวทีประชาธิปไตยของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาท้องถิ่น (สมาชิกสภา อบต.) เข้าไปมีส่วนร่วม ตัดสินใจ ในการจัดการงบประมาณ รายได้ ทรัพย์สิน และการระดมทุนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น

๔. เป็นการส่งเสริมและ พัฒนาคนในท้องถิ่นให้มีความสามารถทำงานรับใช้ท้องถิ่นอย่างเต็มกำลัง และก่อให้เกิดการ จ้างงานขึ้นในท้องถิ่น เช่น สมาชิกสภา อบต. พนักงาน และลูกจ้างของ อบต.

๕. เป็นการส่งเสริมการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่น และตรวจสอบการทำงาน และการใช้สิทธิเข้าชื่อถอดถอนสมาชิกสภา อบต. ที่ไม่โปร่งใสตาม บทบาทหน้าที่ในการเลือกตั้ง กำกับควบคุม และการถอดถอนสมาชิกสภา อบต. ที่ไม่โปร่งใส ทำให้การบริหารงานขององค์การประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบล หรือที่เรียกว่า อบต. จึงมีความสำคัญกับการพัฒนาในทุกๆด้านของประชาชนภายในชุมชน และเมื่อ อบต. มีส่วนสำคัญในการพัฒนาประชาชนในชุมชนเช่นนี้แล้ว ก็ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความเป็นอยู่ สุขภาพ การศึกษา ฯลฯ ของประเทศสามารถเจริญก้าวหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

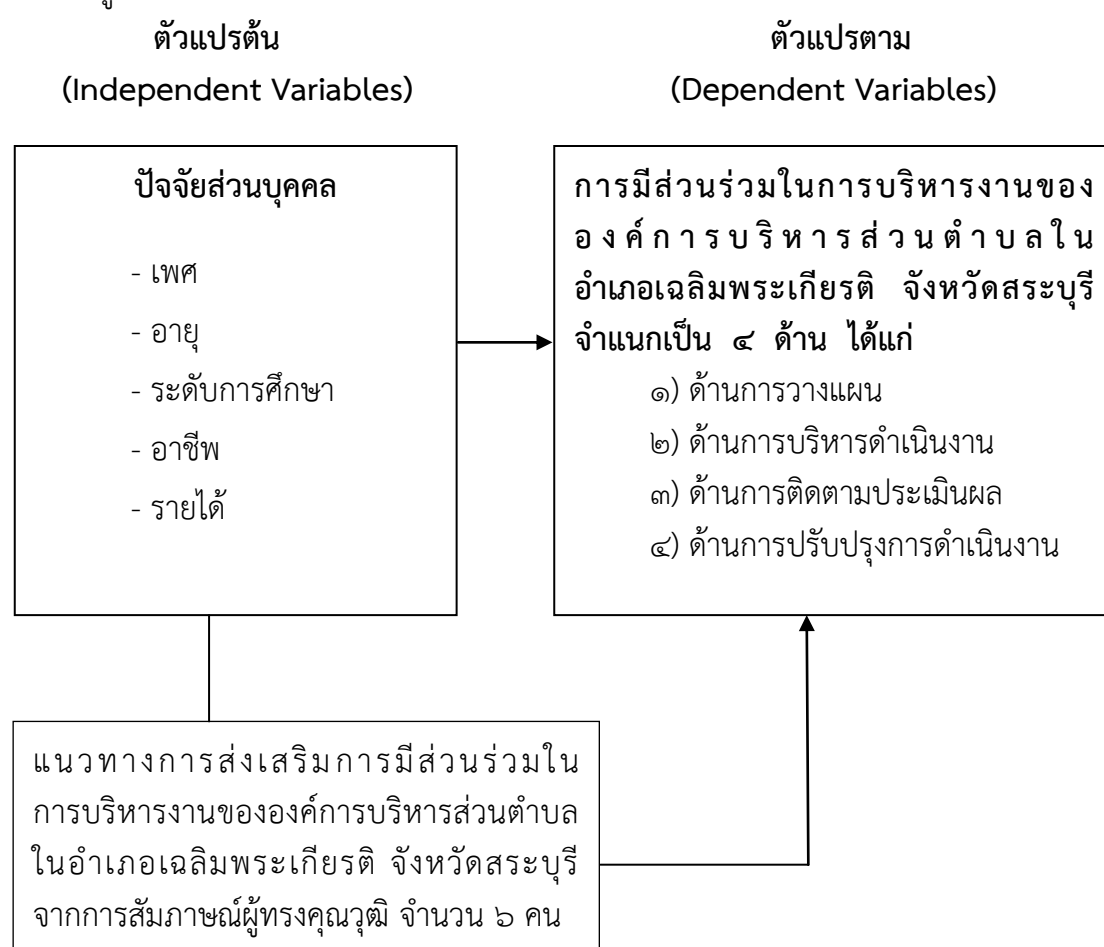
ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่

๑) ด้านการวางแผน ๒) ด้านการบริหารดำเนินงาน ๓) ด้านการติดตามประเมินผล และ ๔) ด้านการปรับปรุงผลการดำเนินงาน ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปมาจาก ทฤษฎีของ Deming โดยจำแนกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่

- ๑) ด้านการวางแผน
- ๒) ด้านการบริหารดำเนินงาน
- ๓) ด้านการติดตามประเมินผล
- ๔) ด้านการปรับปรุงผลการดำเนินงาน

ผังแผนภูมิที่ ๒.๔

แผนภูมิที่ ๒.๔ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย